

الناس الآن من اللغة الفارسية وعندها ممّا سمّأى ذكره في
 مواضعه أن شاء الله تعالى وعلمت الحروف المعجمة وعبر
 المعجمة بعلائقهم مصطلح على بعضها عند السرك ليسدّد
 المسموع على صحته الملقط بها فأما الماء الميعوط حبها نلّاب
 يعط فهي بقاء معجمه من الماء والفاء ومّا للحم الميعوط حبها ٥
 نلّاب يعط فهي انصا معجمه من السن والحم نسه نلّاب
 نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب
 انصا معجمه نسه نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب نلّاب
 الميعوط فوفها نلّاب يعط فهي من العن والكاف معجمه
 ومحرجه من الحسوم وأما اللام المعلم فوفها من لطيفة فهي انصا ١٥
 معجمه والنطق بها كالنطق بلام اللالة عزّ وجلّ، ونبدأ
 باسم الله سبحانه ثم بأسماء الملائكة ثم باسم النبي صلّعم الله
 سبحانه ومعالي نذكره وفي لغة لا يعرفها إلا القليل من الناس
 أعان ٥ الخالف ترّيقان ٥ الرحم ترّيقان ٥ الملائكة ترّيقان
 واحدها ترّيقان وفي الفارسية ٥ النبي صلّعم ترّيقان وهو ١٥
 الفارسية ترّيقان مؤدّى الرسالة ٥ الرسول مطلقاً ملوّج ثم
 سنألف ٥ ذكر الأسماء ومصادر الأفعال والأمر بها ونصرف الكلام
 وما لا ندّ منه من صوابط الكلام وغيرها منى ذلك على أربعة
 أقسام وفي القسم الأول في الأسماء فقط القسم الثاني في مصادر
 الأفعال والأمر بها القسم الثالث في تصرف الكلام والأفعال ٢٥
 القسم الرابع في صوابط الكلام وما لا ندّ منه ٥

القسم الأول في الأسماء فقط نسجيل على سته وعشرين فصلا الفصل
 الأول في أسماء العلويات وما يعارضها الفصل الثاني في الأرض
 وما فيها من الأماكن الفصل الثالث في المياه وما فيها الفصل
 الرابع في الأسماك والعواكة والنبات الفصل الخامس في السرقات
 ٥ والانهيار والجنوب الفصل السادس في الظهور وما يناسبها الفصل
 السابع في الوحوش وما ينسبها الفصل الثامن في الحشرات وما
 ينسبها الفصل التاسع في الحبل واحناسها والوانها الفصل
 العاشر في عدد الحبل والسلاح والحرب الفصل الحادي عشر في
 الحمال والفر الفصل الثاني عشر في العجم والماعز الفصل الثالث
 10 عشر في الأطعمة والمأكول والمسروب واللبان الفصل الرابع عشر في
 انك البنت والفرس وما يخص النساء الفصل الخامس عشر
 في الملوك والأمم وانواعها وما ينسبها الفصل السادس عشر
 في اعضاء الانسان الطاهرة والمعاء الباطنة وما معها الفصل السابع عشر
 عشر في الاعداد والحساب الفصل الثامن عشر في الصنائع وعددها
 15 ومراتب الناس الفصل التاسع عشر في صفات الناس الفصل
 العشرين في اسم كل شيء وصلة الفصل الحادي والعشرون في
 الاوقات الفصل الثاني والعشرون في تفسير الأسماء المركبة وعبرها
 الفصل الثالث والعشرون في الألوان وتأكيدها الفصل الرابع
 والعشرون في المعادن الفصل الخامس والعشرون في الاقارب والموالي
 20 والممالك في الآرام والمعارف الفصل السادس والعشرون في
 الأمراض والعلل والآونة والموت

الفصل الأول في أسماء العلويات وما فيها

السماء كُنْ وهو الارز وهو الخمس وهو الاصل وهو المطعة
 العلك مِر وهو الشمس كُن وهو اليوم السماع فماش ونعل
 كُناس وهو بالمركماني العبر آي وهو السهر صوء العبر
 أُنْدِن الهلال ينكي أي يعي مِر حديد السدر آي
 طُنن يعي مِر ملائحة السحيم كُنْدَر السريما الكُر 5
 السحاب ملط الصاب طمان ونعل حاس وهو لعة
 المطر تَبْعَر ونعل بَغْمُور وهو بالمركماني الهواء تَل وهو العام
 البلج قَر الترد برحق وهو الخمص ونعل طُلُو وهو
 بالمركماني الخلد تَر الرد سَوَق الحجر اِسِي وهو السحس
 الحار الرد باشن ونعل تُلْدَرم وهو بالمركماني الرد 10
 كُرْمَك الصاعه بُلْدَرم وهو الرجاج ونعل الرجاج سِرْحَا
 وهو بالمركماني العمار تَوَر الساق من الباج وعبره مِي
 الروبعة مصرها

الفصل الثاني في الارض وما فيها من الاماكن

الارض مِر وهو المكان وهو البعة البراب تَمَرَق الرمل قُم 15
 وهو الموج وهو الخداحة وهو الردعة الخصاء مِر الحجر
 طاس الخيل طاع الصخر ماس السعيف أحرم
 الوادي أَوِي ونعل قُل المعارة اِنْ الحرف تَر وهو الريف
 وهو امرك لمن سَبب سأل سَق السى الصخر بارى
 الطريف نول المبرله بُرَب البرة بامان السراب 20

العبدون من العيب وعرة سلعوم ❖ الحُصْرُم قِرْ ❖ النس
 اعجب ❖ النمر فرما وأصله بالعارسة حرما ❖ اللور ديام
 وأصله بالعارسة نادام ❖ الحور قُرْ ❖ العسوس والسدى وجميع
 المكشّرات حنلاتك مسبق ذلك من صوب فعة عند الكسرة
 ❖ العسطل ساة ملوط وهو بالعارسة معناه تلوط الملك ❖ التلوط
 امان ❖ الحور اوساق ونعال حواي وهو بالركماني ❖ الصمصاف
 طال ونعال سكوب وهو بالركماني ❖ الطرء بلغون ❖ الخلدج
 عبن ❖ ساحر الصبوسر سام اعاحي ❖ العنبر نكدا ❖
 التخرجة والسعراء ارمان

10 فصل من هذا الفصل في الحصاراوان والمعاني والخسيس وما دارت دأكه
 القفرع والسعفاس فبق ❖ انبطح داوان وهو بالركماني ❖
 القطنج الاحصر قمر ❖ الخمار الاسنك ❖ فسر السطنج
 قرطس ❖ السلف سكلانة ❖ اللعب ارتكا ❖ الفحل احي
 اركا ونعال فرما ❖ الهندا قطغان ❖ التخر حمار ونعال
 15 كاشور وهو بالركماني ❖ الفصل باوا ونعال صوغان وهو
 الاسهر ❖ القوم سرمساي ❖ النوى من كدل سى حردك
 السور كلاب وهو بالركماني ❖ الموتر الملكى طومعولق
 الخسيس اوط وانعوا الدار وهو الدواء وهو الحما ❖ المرعى
 اطلاق ❖ المرعى الموحد سار ❖ المرح حمان ❖ السنان
 20 معروف ونعال دماغ وهو بالعارسة ❖ الحمة احماي وهو بالركماني
 وان ذكرنا الحمة فليذكر جهتم وفي ظاهرو وهو بالركماني ❖

السوك يَكَاكاي وفعال مكان وهو بالتركمانى ✽ السوك الماس ✽
 المحمط الذى سدحرحه الرياح فمعاى ويسمى به القليل
 العقل فعال له فمعاى ناسلو يعنى كالعقلى لحقه ✽ عقلة ✽
 السبح نوسان ✽ العضة وفي العضة سحابة ✽ اللحلح وهو
 الخرسف كمكر ✽ الرعتر كوناكو اوطنى يعنى حسنة العرس ✽
 خزاره وفعلة في الماء ليله العرس وهو بالتركمانى ✽ الساب من
 كل سىء سمك ✽

العصل الخامس في الزراع والحبوب

الزرع اكين ✽ الزارع اكيجى ✽ المحراب صان ✽ الساف
 وهو السر سندزق ✽ الارض المكرونة لمسهفل الزرع فيها طولا ✽¹⁰
 المسحل وزق ✽ السدر حرمين وهو بالتركمانى ماحود من
 العارسة ✽ البذرى ذو الاصابع طرمواح ✽ اللوح الذى
 بذره به العلة كركى ✽ المحلة الى حتر عليها الزرع ارتا وفعال
 مكيلى ✽ السى كوى وفعال صلام وفعال سامان وهو
 بالتركمانى ✽ السدار ارلغ ✽ الخطة نودى وفعال نعدى ✽¹⁰
 السعير ارتا ✽ الخمص درحق ✽ الارر طوطرعان ✽ الدخى
 طارى ✽ العدس مرحماك وهو بالتركمانى ✽ السافلا ناعلا ✽

العصل السادس في الطيور وما يلائمها

الطير مطلقا دوس ✽ (الناج فانت) ✽ وللارج منها مطلقا
 طعان ✽ السر كحكن وفعال قزطل وهو بالتركمانى ✽²⁰

a) Undeutlich im Cod b) Cod سحابة (zu vor eise sic).

c) Cod بدر d) Cod برحق e) Cod الخارج — Das vorhergehende an unrechter Stelle Vg s 1., z 14

العقاب قَرَأْسُ نَعَى طَيْرِ اسود ونعال طوشانكمدل وهو بالبركماني
 مسبق من صيد الارنب واكله له الصغر دلبان الساهن
 لاجمن السيف معروف الساف اطماحا طغان مسبق من
 الخدق لآسَم وصب الصميد^a حذونه بالبد على الصند^b
 ٥ انعمسه ماي فُس الكركمى طرُتَا الخُبَارَى طي^c الاور
 صار المَطَّ اوردك وهو بالبركماني^d الحمام كوزجين
 السمام اكابك العصفور حنكون ونعال سَرَحَا وهو
 بالبركماني^e العراب فرعا^f الحِذَاه دكلوكم^g السوم
 نلاق^h العطاف مل مرق نعى دسه سعرⁱ السُمان
 10 ملد رحمن^j الرُزُور صعرحق^k الصوبو فراعاح^l الوطواط
 مرسَا وهو بالبركماني^m السحل اروⁿ الدباب جين^o ونعال
 سِغَاك وهو بالبركماني^p الماموس اُمار^q الدحساج دِغِي
 ونعال دُفُق وهو بالبركماني^r الدسك حروس وهو بالبركماني^s
 ماحود من العارسة^t الرئيس نُك^u الخناج فاب^v البَحْوَلة
 15 فُرسَق^w المنعار دُمسَق^x الملحلب درعان^y البص ممرنفا
 ونعال مُهرْدَا وهو بالبركماني^z الفرح بدر^{aa} ونعال موري^{ab}
 وهو بالبركماني^{ac} العس نوا^{ad} السعيت طُور^{ae} العقص
 حمان^{af} السبكه اع^{ag} الخراد صرحفا ونعال حكركا وهو
 بالبركماني^{ah} العَقْعَق صاعرعان^{ai}

a) Cod الصدته b) Cod نلاق c) Cod فرسو d) Sic!

Etwa oder (بالار fur) نلر Etwa Sic! e) ? طريق = درنای f) Cod موري zu lesen^g

الفصل السابع في الوحش وما سمعها

الوحوش مطلقا كمنك * الاسد اسلان * النمر صلان *
 الصنع سبرلان * الدبث فزو ونعال فُرط وهو بالمركماني
 وهو الدود * انس اوى حعال * العلب ملكو * الارب
 فبان ونعال طوشان وهو بالمركماني * مريض الارب فاطو 5
 طلاه الدبث ملكك * العهد برس * العزال الك ونعال
 افوق وهو بالمركماني * الاربل صغن * نعر انوحس صغر كمنك *
 حمار انوحس فلان وهو الحرام * كنس الحبل ابرق * الكلب
 ان * الكلب الروسى كويك ان * الكلب السلافي طاري
 ان * الكلبه صجقيق * خرّو الكلب كمنك ونعال انك 10
 وهو بالمركماني * مبلعة الكلب بلان * العظ ماحى ونعال
 حانك * الفارسكمان ونعال سجان وهو بالمركماني * الحنبر
 طبعور * التخنوس حچما * البرنوع تلمان * السحاب
 مدن * السمور صوصار * العرسة كودان * النيس صوعر
 صوصار 15

الفصل الثامن في الحشرات وما فادها

الحنة بلان * النعمان اوزان * النيس صرعان * الععير
 سوى ونعال حبان وهو ام اربعة ماربعى * البحرنون
 والسكليتة كلما * الورن كلار 20
 فربحا وهو بالمركماني * السموس كماء * امق والعساوس

a) Cod طُدُ b) Cod والسكليتة c) Cod كلار d) Cod.
 fugt hierzu فربحا e) Obgleich die Wörterbücher كما vor-
 schreiben scheint mn richtig mit ب statt و fur كوة gura

فبدلاً ونعال أنصا نسيك نسي فعل المهد وهو بالمركماني
 المزعوب نرحا ونعال نرا وهو بالمركماني * العمل ين *
 الصبان سركا * الدود حرط * العزاد مصرنعا ونعال كنا وهو
 بالمركماني *

٥ الفصل التاسع في الحبل واحساسها والوانها وما تلانها
 العرس مطلقاً آط * العجل انغر * الحصان العربي طاري
 واصله بالعارسته نعي عربتي * الحاحر * مسون * الحاحر
 الزعوب نا * الحاحر * العسار موبالنجي مسون * الحاحر
 العاشر مصر مسون * الاكدنس معروف * المهر طاي * المهر
 10 الصعير فولن وان صعب قلب فولمكاى * العجل فاطر
 ونعال البر وهو لغة ومنه المروى نعي دو نعل * المهر ان
 سبه فولن * انن سمن طاي * انن تلانه فنان * ان
 اربعة دنان وانصا ارفة * اسم لمجموع الحبل في المرحى وعبره
 ننت * الخمار اسك ونعال فلاحى ارن نعي طولل الآدان
 15 الانان نمسي اسك نعي حمار انسي * الحاحس فولق *
 الحاحس انن سبه سنا * جمع الحمر كلوك وهو بالمركماني *
 مَعْرِفَة العرس بال * حافر العرس وعبره نمان * كعل العرس
 وعبره من دواب الحافر صغري * مقدم العرس أوتك انا لاري *
 مؤخر رحله فيح انا لاري *

20 فصل من هذا الفصل صهل العرس اط كسدي * العرس
 نصل اط كسبار * نال العرس اط مسدي * العرس نيل

اط مسور ✽ رسل العرس نرك ✽ فعوا حتى مسور الخيل
طربك اطار مسبض ✽ مروع العرس اطا اعتدي ✽ العرس
سمرع اطا اعمار وكذلك النعال والخمر ✽

فصل من هذا الفصل في ألوانها الاسهب نور ✽ الاحصر دمر ✽
مور نعي اسهب حديدي ✽ الاسعر ال ✽ الكعب طورو ✽
الاديم قرا ✽ الماعر معروف ✽ الاصغر صارو ✽ الاصغر المعضم
✽ المخطوط بالسواد الكفل فلا ✽ الاعسر الرماقي أي ✽ الحال
معروف ✽ السبس معروف ✽ الانلف الاحا ✽ الانص
العرطاسي انص العنقه والخوس حتر وهو المرماني ✽ الاسمر
المسوي اكير ✽ المحتل ساكول ✽ العفر ياعر ✽ العرس 10
الرهوان نرعا ✽ العرس الطوي اسكون ✽ الرنعة اليه مسك
بها الخيل في الخسارة افر ✽

الفصل العاسر في السلاح وعدن الخيل والحرب

السيف فليج ✽ علاف السيف وعمره من ✽ الرمح سكون ✽
السيان نمران ✽ العرس فلعان ✽ الخوس داري ✽ الرزدة 15
كنا ✽ الخوده ابق ✽ العوس نا ✽ الوبر كرس ✽ المساب
اف ✽ الدتوس حومبار ✽ الدتوس الف حسب حماي ✽
مموع ما مسند على الوسط من السلاح فليك ✽ المهمار
مكيج مستف من العرس ✽

الدي Cod e) بالسواد المخطوط Cod b) ممو Cod a)
hinter الدتوس Cod f) حومبار Cod e) الخسارة Cod d)
حماي

فصل من هذا الفصل في عدد الحمل السرح أَتَرَ ۞ الركاب
 أَوْرَاكُو ۞ الخرام فلان ۞ اللب كملدرك ۞ التقر مسعن ۞
 العراى قَرْكُو ۞ المِهْسَحَة فُتَا وفعال ميارمن واصله بالعارسة
 بعد زمن بعسرة لستاد السرح ۞ اللحام أَكْكان ۞ العباى
 ٥ مَرْكَن ۞ المَقُون مولا وفعال فُقطا ۞ المَحَر نُولا رصايى يعى
 نصاب الماحر ۞ المعرعة مِجْجى ۞ السكال كسان ۞ النلوانه
 مِرعان ۞ المَحْسَة مِشاعُو مسبق من الخلق ۞

فصل من هذا الفصل في الحرب الحرب خَالِس ۞ المصاف
 صِلَحِسْ مسبق من المطاعمة ۞ الاعارة آيَن ۞ الكمين
 10 لُصُو ۞ العسكر مِيارى وفعال سو ومه سوباشى يعى رأس
 العسكر ۞

الفصل الخامس عشر في الحمل والفر

لحمل تَوَا ۞ النافه امكان ۞ الناف العربيه يَتَر ۞ الفصل
 كوشك ۞ العاقل ابو سمامى السدى مسبقونه على الناف
 15 العربيه فُتَاى منه بالنحان معرا ۞ سنام للحمل أُرْكُخ ۞ نرك
 للحمل نوا حُكْبى ۞ للحمل نرك تَوَا حِكْكار ۞ حطام للحمل
 نردى ۞

فصل من هذا الفصل في البعر البعر مطلقا صَغُر ۞ البور أَكُر ۞
 العاقل الساب المرصد العقار فُعا ۞ المعرة امماك ۞ انعكل
 20 الصعير نُرَاعُو ۞ العاقل اس سبه طمان ۞ اللاموس صو صغرى
 يعى نعر الماء ۞ قرن البعر وعبره فُمبر ۞

الفصل السادس عشر في العجم والعم

العجم مطلقا فُنْى وهو عت الانساى ۞ الكمس فُجْجَار وفعال

فَنَحْ وَهُوَ بِالْمَرْكَمَاتِي * الْمَعَاكِهِ يَسِي فُنن نَعِي عَمِ اِنْسِي *
 الْحُرُوفُ مَرْو * الْحُرُوفُ اِنْس سِنَه نُقْلِي * اِنْس سِنِس سِنْسِك *
 اِنْس دِلَانِه اَوَكُج * اِنْس اِرْبَعَه اَوَك * وَمِنْهَا نَعِي نَلِكْ كَان
 اَوَاك * وَهُوَ بِالْمَرْكَمَاتِي * الْعَطِيعُ مِنَ الْعَمِ مَرْو * الصَّوْفُ نُنْك *
 النَّحْرَةُ مِنَ الصَّوْفِ تَنَاعُو * الْمَعْرُ مَنَانِي وَيَقَالُ قَنَعٌ وَهُوَ *
 بِالْمَرْكَمَاتِي *

فصل من هذا الفصل في المعر المعر مغنلا احكي ويقال
 كحكي * اِنْس نَكَا وَاِنْ صَعَبَ فَلَب نَكَاحُوك * الْعَمِ
 يَسِي احكي نَعِي مَاعِ اِنْسِي * لَحْدِي اَعْلَقِي * لَحْدِي اِنْس
 سِنِه حِنِج * لَحْدُوكُ مِنَ الْعَمِ وَالْمَعْرُ صِبْغَالِي وَيَقَالُ 10
 صَاغْلَقِي *

الفصل الثالث عشر في الاطعمه والماكل والمسرور والالمار
 الطعلم اِنْس وَهُوَ فُولِكْ لَمِ اَكْلٍ وَسَرَبِ اِنْس فُلُصْنٌ نَعِي نَكِس
 صَحْنٌ وَهُوَ اِنْصَا اَمْرُكْ لَمِ سَتَبِ نَأْنِ مَسَوِي مَرْسَه اَوْ دَانِه *
 التَّرْفَه مَنِنٌ وَيَقَالُ شُورَا وَهُوَ بِالْعَارِسِيَه مَسْنَقٌ مِنَ الْمَلِكِيَه * 15
 اللَّحْمُ اَنَتْ * اللَّحْمُ الْمَطْبُوحُ يَسْمِي اَنَتْ * الْعَطِيعُ مِنَ اللَّحْمِ
 كَسْنَكْ اَنَتْ * السَّوْقَى سُوَكْلَمِكِي * السَّرَائِحُ سُوَكْلَمِس *
 اَنَتْ * التَّقْلَتَه مَوْرَمَا * الدَّهْنُ بَاع * اَلْأَلَنَه فَنَرَعٌ بَاعِي *
 اللَّحْمُ اَلَّتِي حِكَاك * الْحَمْرُ اَمِيك * اَبْقُصُ حُرَكِي * اَللَّعْمَه

a) Cod. اربع. b) Sie! Der Verfasser meint wohl dass die
 Schaafte nach dem 4ten Jahre den Namen اوك behalten c) Cod.
 سوكلمس

من الخمر طُغْرَامٌ ويُعَال سَقَمٌ ۞ العسل نَالٌ ۞ الدبس
نَكَمَسٌ وهو نالمركماني ۞ الرقن نُنْعَا ادمك ۞

فصل من هذا الفصل في المشروب الماء قد تقدم ذكره ١٠ الخمر
نُزْرٌ وهو سق ٢ من الطُّقْل الانص نعلون به فماسهم في الملاذ ۞
٥ والخمر ايضا سُنْخُو وهو النسيء لخلو من كل سق ۞ والخمر
انصا حَايِرٌ وهو نالمعلى ولهم مشروب اخر يتخذونه من العسل
المعلى ويسمونه نيه سناً من الماء ينسج نيه رؤس العصب
يسمونه قُمَلَانٌ وهذا اسد سكر من الخمر العنب وكبرونه
علمه ولهم سق ٣ يتخذونه من النحل وعمرها نيه العُرُ
10 يسمونه نُزْرًا ۞

فصل من هذا الفصل في الالبان وما تصنع منها اللب مثلها
اَوْرُنٌ ۞ الرائب تَاْعُرَبٌ ۞ المحض اَبْرَانٌ ۞ الخلب سُبٌ ۞
اللب حب ويُعَال نُزْرٌ مَحْكٌ ويُعَال قِيمَزٌ وهو نالمركماني واصله
نالغارسته بيمر ۞ الأَيْظٌ وهو الخربان قُرُوتٌ ولهم انصا نيه ٢
15 * سدند السود تصنعونه من اللب والنمس ونوعونه في الخروس
المعسولة ويقطعونها بالسكنس وهو اسد حصا من حب ١ رمان
ويسمونه قُرُوتٌ نعيم حربان اسود ۞ الربد كُرَانَاعٌ ۞
السم صابِاعٌ ۞ الخاف طِرَانٌ وهو نالمركماني ۞
العسل الرابع عشر في اناج السب والغرس وما تحصن
نالمساء من الملبوس وغيره

20

النساط كُورٌ ويُعَال قَالِيٌ وهو نالمركماني ماحود من الغارسته ۞

والنس (a) Cod b) Im Cod stehen diese Worte hinter اللب
in umgekehrter Ordnung c) Cod اللب

الطَّرَاحَةُ نُسَكُ ❖ اللِّحَافُ نَغْرَعَانُ وَنَعَالُ نُرْغَانُ وَهُوَ
 بِالْمَرْكَمَانِي ❖ الْوَسَادَةُ وَالْمَحْدَةُ مَاسْتَقٌ ❖ الْبَطْعُ سُرُوكُ ❖
 الْكِسَاءُ حَكْمَانُ وَنَعَالُ كِلِيمُ وَهُوَ بِالْمَرْكَمَانِي مَا حُودُ مِنَ الْفَارْسِيَّةِ ❖
 اللَّيْلَانُ كَيْسَرُ وَنَعَالُ كَنْجَا وَهُوَ بِالْمَرْكَمَانِي ❖ الْخَصِرُ بَكَّانُ ❖
 الْخَانِيَّةُ وَهُوَ الرِّبْرُ كُنْتُ وَهُوَ بِالْمَرْكَمَانِي ❖ الْكُورُ قَرْنِي ❖ الْوَجْهُ
 ص ❖ الْمَيْمَنَةُ سَنْزُكَا ❖ دَوْلَابُ الْعَطَشِ خَفَرُونُ وَهُوَ بِالْمَرْكَمَانِي ❖
 الْمَعْرَلُ يَكُ ❖ النِّعَالَةُ الَّتِي لِلْمَعْرَلِ اعْرِشِي ❖

فصل من هذا الفصل في أَلِفِ الْمُطْلُوعِ الْعِدْرُ الْمَحَاسِ وَالْمُرْخَلُ
 مَرْغَانُ وَنَعَالُ مَرَانُ ❖ الْعِدْرُ الْعَتَّارُ حَمَلَاكُ ❖ الرِّبْدَةُ
 حَتَانُ ❖ الْمَعْرَةُ جَنْجَا ❖ مَعْرَةُ الْمَطْمَاحِ حَاوَلِي ❖ الْمَيْلَعَةُ 10
 مَاسُونُ ❖ الْكَيْمَشَا مَعْرُوفُ وَفِي الْفَارْسِيَّةِ حَامِكَةُ نَعَى حَامُ
 صَعْرُ ❖ الْهَافُ وَمَدَقُ الْعُومِ دَوْنُخُ ❖ مَدَقُ الْعَبِيحِ كَالِي ❖
 الْمَحَلُّ الْإِي ❖ الْمَلُوحُ الَّذِي مَدَّ عَلَيْهِ الْمَطْمَاحُ سَمْتُ ❖
 الْمُسُونُ الَّذِي مَدَّ بِهِ الْمَطْمَاحُ الْفَرْسِيَّةُ كَالْعَصَا أَمْلَاعُ ❖
 الصَّاحُ الْخَدِيدُ مَعْرُوفُ ❖ الْمُنْبَصُّ الْخَدِيدُ صَاحُ أُنَاعِي نَعَى 15
 رَحَلُ الصَّاحِ ❖ الْمَسِيحُ سَمْسُ ❖ الْخَطْبُ أَوْدَنُ ❖ الْبَارُ أَوْطُ ❖
 الرَّمَادُ كُذْلُ ❖ الرِّثَادُ حَقِيقُ ❖ الْخُفُوفُ مَافُو ❖ الْمَلْجُ طُورُ ❖
 الْعَمَلُ نُرْجُ ❖

فصل من هذا الفصل في نَعَضِ مَلُوسِ الْمَسَاءِ وَحَلِيهِنَّ وَهُوَ لُتْهَارُ
 الْمَعْبُودَةُ مَرْيَحِكُ ❖ السَّوَارُ مَلَارُوكُ ❖ الْخَانِمُ نُورُوكُ ❖ قَصَّ 20

a) Cod السونك b) Cod مَرْيَحِكُ (Die Vokalzeichen
 sind von späterer Hand). c) Cod. نَلَارُوكُ (sic).

الخادم فاس * الخلف والاسلاف كُنّا ونعال اصْرُعاى * الحمرة
الى تصعبها المرأة في وجهها اكلتمك ولهم الحمرة الساتية وفي
الحسنة الى يتالع عندنا مع الرياحن ويستبها البماننة كبرنى
اكلتمك يعنى للحمرة a الصادحة * الاسعداج الذى يدهن به
وحوهين قبل الحمرة كرسان * الكحل سُرمّا * المكحلة
سُرمّا مكم * نغابة المرأة نسيان * المرأة كوروكو * اللعبد
آقان ونعال قترخون * السراج حراى * المنارة حراى
انافى يعنى رحل السراج * المهيد الذى للطفل لشك *
العلك سَمِر * المسك بمار

10 الفصل الخامس عشر في الملابس وأنواع العماش

العمامة سَرَفان واصله ناعارسة * سرفند يعنى رباط الرأس *
العباء قَنان * العيص كوناك * السراويل كوناكاي ونعال
ائم ونعال احطن العماش الداحل * النكة فولا رستى * الرادى
انيسيم يعنى رصف السراويل * العنيسوة والكوفتة كباش *
15 الكيلوسه نعدوان * المبدل نَسَارَحَه وهو ناعارسته
يعنى نرسم مسح السدى ونعال ناعلف * * سَنَدَى
كوكوسم يعنى آتَعَصَبَ عليه d * الطوى من العباء وعمره

ونعال ناعلف c) Cod نعالى b) Cod للحمرة n) Cod
يعنى — المدى d) Die vorhergehenden Worte stehen hier
völlig ausser dem Zusammenhang vermuthlich weil etwas aus-
gefallen ist Das Wort سَنَدَى (sic) soll doch wohl سدى
hoisson und كوكوسم كوكوسم, also buchstäblich Meine Brust
ist zerbrochen, was sich übersetzen liesse mit انعصب على

فَقَا ۞ الكَمَ نَكَ ۞ الدَّعَل اَنَك ۞ لَلَس كُرْمَكُو ۞
 الرَّر نُكْمَا وهو الرجل العتار ۞ العروة ابلكاك ونعال اِيلِكْ وهو
 بالمرِكماني ۞ الحِصَاة فُوسَقْ ونعال فُرْ ونعال مدله ناعي
 سعي رباط لَلِصَر ۞ الحِرْطَة بَنَكُون ۞ لَلِخَف اَنُوك ۞
 5 اللِّفَاتِف فُرَلَا ۞ السَّرْمُوحة قَسْبَان ونعال اَزْلِكْ ۞

فصل من هذا الفصل في انواع الخرو والعماس الاطلس جُرْ
 الصِّدْلَس فُتْعَاخَرَة نعي اطلس رفيع ۞ السِّسِج واماله
 طُرْعَا ۞ العَنَانِي معروى ۞ السِّقَة والخِرْبة حُنْرِي ۞ الخِرْبَر
 يَبِك ۞ النِّكْتَان كِنْدَر ۞ العَطْش مَامِيقْ ونعال مَبُون وهو
 بالمرِكماني ۞ وَحَة الملبوس يُزْلَمِك ۞ البَطَانَة اَحْلِيك ۞ اسم 10
 الخرو والعماس انصا فُرْ ونعال يَمِرْ وهو بالمرِكماني ۞ وهو السِّقَا
 والِدِرْقَس ۞ القَرْوَة كُرْك وهو الحس والحمال ونعال طُون وهو
 اسم لمجموع الملبوس ۞

الفصل السادس عشر في همة الانسان وفي اعصائه الطاهرة

15 والمعاء الباطية وما معها
 الانسان كِنِشِي ۞ الععل اُصْ ۞ الخلف طَلِقْ ۞ البعس اُدُو ۞
 القَد والعامسة فُودِي ۞ سَحْبَة الوجْه على اَيْ صَعَة كاسِب
 مَكِرْ ۞ الرُّاس ماس وهو الخرج وهو الدَّمْل ۞ مَعْدَم الرُّاس
 قَمَا ۞ مَوْحَر الرُّاس اَنَكْسَا ۞ السَّعْر صَاَح وهو امْرُكْ مَن
 سَبَّ بَأْن مَرَسْ الماء او مَسْر السَّيْ ۞ الصَّغْرَة طَلْمْ ۞ 20

c) Cod معخَم . Das 1st . سَعَاخَر . b) Cod . تَلْ . a) Cod . تَلْ .
 سَكِي .

العرد وهو الصديق تِلْن ۞ الانس فُلاغ ۞ الخبثه اِلن ۞
 الخاحب فاس وهو قصّ الخاتم وهو قُتة الخلد الممتدة ۞ تلولا لا
 اربعاعا ۞ العن كُر ۞ الخفى كرفيق ۞ الهدب كريك ۞
 الخدعة مِرْع ۞ الانف نُرُن ۞ العم اُكِن ۞ الشعة ۞ اَرَن
 ۞ وهو العنخ ونعال للسعة انصا دودق ۞ وهو نائم رمايتي ۞ سعف
 الخلف طماق ۞ السقي يش ۞ الاسبار فيشلار ۞ الصرس
 ارع ۞ الخد بَكَان ۞ العنّته سَعَق ۞ اللخمة سَقْل ۞
 السارب ديق ۞ مجموع الوحة نُر ۞ الخلقوم بَغَار ۞ العنق
 نُنن ۞ الكيف انن ونعال اُكِن ۞ وهو نائم رمايتي ۞ رأس
 10 الكيف اُمُور ۞ لوح الكيف نعران ۞ الانط فُلُوق ۞ الانط
 فُل ۞ المرمف حيقاساق ونعال فيرسك ۞ وهو نائم رمايتي ۞
 المساعد بلان ونعال قري ۞ وهو ذراع العباس وهو السبع ۞
 الحق المعوج اَنّا ۞ الكف المطبوع نورمق ۞ وهو اللثم ۞
 الاصبع قَرَمَق ۞ الاصابع بَرَمَقلار ۞ الانهام اُر بَرَمَق ۞
 15 الشهاده سُق بَرَمَق ۞ الوسطى اُرنا قَرَمَق ۞ السبصر
 ادسِر قَرَمَق ۞ الخصر حيكلا ۞ الطغر يَرَمَق ۞ الاطوار
 يَرَمَقلار ۞ ععد الاصابع نوعس ۞ مجموع المد ابل ۞ وهو
 الافليم وهو السَلَم ۞ صد الحرب ۞ الباع فُلاح ۞ السمر حوش
 وهو دعا ۞ السم ۞ الصدر دُوس ۞ الدعي امحك ۞ النقى

a) Cod الممتدة b) Cod كرفيق Vg Index c) Cod
 كريك d) Sie' e) Cod السُعة f) رام معجم g) Cod سعف
 h) Cod السُام i) Cod تَعْران k) لام معجم

قَرْنٌ ✽ الظَّهْرُ أَرَقًا وَهُوَ الْمُسَاعِدَةُ وَنَعَالٌ بَرُوحًا وَهُوَ الْمُرْبَعُ الْعَالِي
 مِنْ كَذِّ سَيِّءٍ ✽ لَحَبٌ تَانٌ ✽ الصَّلْبُ أَدَاىِ ✽ السَّرَّةُ كُنْدَى
 وَنَعَالٌ كُونَكٌ وَهُوَ بِالْمُرْكَبَاتِي ✽ مَرَجٌ الرَّحْلُ سَكٌ وَهُوَ أَمْرُكَ
 بِالْفِعْلِ بِهِ ✽ الْإِنْسَانُ طَسَاوٌ ✽ مَرَجُ الْمَرْأَةِ أَمٌّ وَأَنْ مَعْتَرَبٌ
 فَلَبٌ أَمْ حُقٌّ ✽ الْبَطْرُ يَلَاوٌ ✽ الْأَسْبُ كَيْتٌ ✽ الْخُصْبُ ٥
 دَوَسَاوٌ ✽ الْعَهْدُ نَطٌّ ✽ الرِّكْبَةُ فِرٌّ ✽ السَّائِي تَلَطَّرٌ ✽
 مَعْتَمٌ السَّائِي نُكُوكٌ ✽ الْعَرُوبُ اسْفُوقٌ ✽ الْكَعْبُ طَنْقٌ ✽
 الْعَعْبُ أَكْحَا ✽ الْأَصَابِعُ وَدٌ مَعْتَمٌ دَكْرَهَا ✽ الْعَدَمُ طَبَانٌ ✽
 مَجْمُوعُ الرَّحْلِ أَدَاوٌ ✽ لَطْوَةٌ إِدِيمٌ وَعَدَّةُ الْبَدَالِ مَسْمُومَةٌ
 بِالطَّاءِ ✽

10

فَصَلْ مِنْ هَذَا الْفَصْلِ فِي الْمَعْنَى وَمَا هُوَ دَاخِلُ الْبَدَنِ مَتَجَّ الدَّمَاعِ
 قَبْنٌ ✽ الدَّمَاعُ نَاسٌ وَهُوَ الْعَمْرُ وَهُوَ كَذٌّ سَيِّءٌ رَطْبٌ ✽
 الْمُبْحَاطُ سَمُوكٌ ✽ الرِّبْعُ تَرٌّ وَهُوَ الْحَرْفُ ✽ الْكَيْدُ تَاعِزٌ ✽
 الرِّبْعَةُ أَكْحَا وَنَعَالٌ أَكْحَانٌ وَهُوَ بِالْمُرْكَبَاتِي ✽ الْعَلْبُ الْمَحْسُوسُ
 نُسُوكٌ ✽ الْعَلْبُ عَمْرُ الْمَحْسُوسِ وَالْعَوَادُ كُوكُولٌ ✽ الْخَاطِرُ أَوَى 15
 وَكَانَ هَذِهِ اللَّعْظَةُ كَعَفٌ ✽ الْعَرَبُ الْمَعْفُوضَةُ ٥ ✽ الْمُبْضَرَانُ
 تَغِيرَسَاوٌ ✽ الْكِرْسُ مَرُونٌ ✽ الْكَلْبَةُ نُكُوكٌ ✽ الْبَطْحَالُ طَلَاوٌ ✽
 الْمَرْأَةُ أَوَتْ ✽ الدَّمُ قَانٌ ✽ الْعَرُوبُ طَهَارٌ ✽ الْعَصَبُ سِكْرٌ ✽
 الْعَظْمُ سُوكُوكٌ ✽ الْعَدِيرَةُ نُقٌّ وَنَعَالٌ أَرَى وَهُوَ لَعْدٌ ✽ الْبَوْلُ
 سِيدِيٌّ ✽ الْعَرَبُ تَرٌّ ✽ الْحَتَّةُ كُونَا ✽ الرِّقْمَةُ كُوكِرَاىِ 20

20

الفصل السابع عشر في الاعداد والحساب

العدد صامق ✧ الحساب صاعش ✧ واحد يبر ✧ اثنين
 ككي ✧ ثلثة أوج ✧ وهو امرك لمن سب بأن يعطى وهو
 المحاضرة على ما جعلت منه والمراحمه عليه ✧ اربعة نور
 ٥ وهو امرك لمن سب بأن يذكر عبره نظراف الاصابع ✧ خمسة
 ينس ✧ ستة ألي ✧ سبعة بتي ✧ ثمانية سكر ✧ تسعة
 طغر ✧ عشرة أن ✧ وهو اندمف الملتحون وهو الصوت وهو
 الجس ✧ ثم تقدم العشرة على الاحاد الى ان تصل الى عشرون
 وفي بكرمى ✧ ثم تقدم العشرات على الاحاد الى ان تصل الى
 10 نلس وفي أطر ✧ ثم تقدم العشرات على الاحاد الى ان تصل
 الى اربعين وفي فز ✧ ثم تقدم العشرات على الاحاد الى ان
 تصل الى خمسين وفي آلي ✧ ثم تقدم العشرات على الاحاد
 الى ان تصل الى ستين وفي الطيس ✧ ثم تقدم العشرات على
 الاحاد الى ان تصل الى سبعين وفي بنيس ✧ ثم تقدم
 15 العشرات على الاحاد الى ان تصل الى ثمانين وفي سكسن ✧
 ثم تقدم العشرات على الاحاد الى ان تصل الى تسعين وفي
 طقسن ✧ ثم تقدم العشرات على الاحاد الى ان تصل الى مائه
 وفي نر ✧ ثم بعد ذلك تقدم الاحاد على المئتين الى ان
 تصل الى الف وفي همن ✧ ثم تقدم الاحاد على الآلاف الى ان
 20 تصل الى العشرة الاف ثم العشرات على الآلاف ثم المئتين على
 الآلاف ثم الآلاف على الآلاف ولم يبق عندكم تسور غير المصنف

والربع فاما النصف فهو مُنْجَقٍ واما الربع مَمَاضٍ وهو غير معروف
سهم الآر بل هو لغة معرونها في اسلاط

الفصل الثامن عشر في مراتب الناس وارتاب الصنائع وعدد
كل صعبة

- الجميع يُكْنِي عني المصلي بالناس * السلطان معروف * ٥
الامر قَي * القصة دَائِسَمَد وهو الماركمانى ماحود من
العارسة * الكلب يَمْكِي * الكتاب بك * القصة اُنْكَ
وهو سرح الحال * العلم اُنْكَ * الدواء دَوِيَتْ ونعال اَوْعَس
وهو لغة * الورى كَاعِتٌ واصلة بالعارسة كاعده * الطب
اُوطاحي * الدواء اوط * العقار دم * القاصد فان آلحي 10
عني أحد الدم * الحُطاط يَكْحِي * المعقن مبطي ونعال
تَحْفُضٌ ونعال سَنْدُو وهو الماركمانى الابه يَمَا ونعال يَكْنا
وهو الماركمانى الدراع قَرِي ونعال اَرُسُن * الكُسْنان
اِنْفَى ونعال يَكْسُوك * الحُطَط يَمْلِك * البخار مَعُوحي *
العمادوم كركى * المسار يَحْفُو * الينفد اِرْشَك ونعال 15
اُسْكُو * المنعار امركُو ونعال اى وهو الماركمانى * القارة وفي
الرتدح الى مسح بها الخشب قَاوُس * القُرْمَة الى مسح عليها
الخشب يَزْدُك * النحاسه الى نفع من الخشب مَعْمُج *
المستن يلاوُو * العرا يَلْم * الحُتَاد يَمْرَحِي * الحسد
مَمْر * ابضرفه حاكوج * البئر د بكا * انعم كَمْر 20
المحاس بعرضي * النحاس قَيْر * الحمار امكحي * الحرار

أباحى * الشباع ساطحى * المران درارو * البحر باررگان
 وهو بالمرکمانى ماحود من العارسته * الرتاعن أوكارجى *
 الحائك طفرجى مسبق من المنسج وبق المسط وفعال حولا
 وهو بالمرکمانى ماحود من العارسته * النوب فابوحى *
 ٩ الرارع اكنجى * النوبى كىجى * الصائغ كىسجى وفعال
 مومجى وهو بالمرکمانى * الصناع نوناحى * انصع نوباً
 وهو القود * القواس باحى * القوس با * السنانى أنجى
 والرامى بالنشاب مبله * الرماح سمكوحى * الهمج سنكو *
 الخوستى بارىجى * الخوسى يارى * المعنى اراىجى *
 10 الملق نبرو * المست دودكجى * الستنه دودى * ستنه
 البرك سيزعو * والمست بها سيزعوحى * الربابى تفلجى *
 السداب يعلق * القنر معروف والدى نصوب به فترجى *
 البناء قابحى * الطس نالحق * انطوب كرنج * الدلس
 كراج وهذه اللفظه ولى حى باقى اسم للجب به من اخره
 16 كانب اسما لصانع ذلك السى *

الفصل التاسع عشر فى صيغ اناس

الرجل أر * المذكور اركاك * الانى يسى * السج انسعا
 وفعال فحجا وهو الستد واصله بالعارسته حواحة * السمنج
 الهم فوط وفعال فى حق العرس ٦ انهل فوعل ١٢ الساب
 20 تىث وفعال يكت * الصسى اولان وفعال أعلن * انفعال
 كج أعلن * الرصع أغز * أعلن السبت فر وهو السىء

العللى * الكرىزُ أغلادى * المرأة ابجى * الارمله طُل
 ابجى * الخامل اى لُو وفعال بكالو * يعى داب حمل وفعال
 للمرأة انصا اورث وهو بالبركماتى ماحود من العربى يعى عوده *
 العرب من الرجال اركان * المناقل ابلو يعى دوة سب *
 المخرد صاران * العارى من الاهد وعبرهم ساس داق يعى *
 برأسه * الرسل ابلحى مستق من السعى فى الصلح * نليل
 الطربع فلاعوز * المبعث السبه طغراى * الدحبت اودن *
 العثار كما * اللص اعرى *

الفصل العسرون فى اسم كل سى * وصد

- لجند انكى وفعال كنى * الردى يمان وفعال يور * للفس 10
 يقسى * الوحس حركين * الهتس كغار * الصعب
 صرَب * العرب تون وفعال يابن * البعد يراى *
 الكبر كُت وفعال اكُس وفعال مالم وهو بالبركماتى وفعال نول
 وهو بالبركماتى انصا * العليل آره وان صعب فلت اراحق *
 الطويل ارون * العصر فصقا وفعال وضا وان صعبت قلب 15
 وضقا حق * العرى ماصى * صد العرى ماصى سز يعى
 سلا عرس * العلى نكساى وفعال نوخا * المسعل اسع *
 الملحى من الرجال صقل لو يعى دو لحه * الامر صقل سز
 يعى سلا لحه * الكوسج السطاط كوسا * كت اللحه
 وعرضها فنا صقل لو * العادل املو * صد العادل امل سز يعى 20
 سلا عمل * الماحس بالى * المعرب دو السر حالى *

١. معكم c) ٢. Statt b) ٣. يكي لو Cod a)

صدّ الحالف بَواسٍ وبطلف في حق العيس ۞ العالم ذو
 العصبلة إزدم لِسو ۞ لاهل فلبك ۞ الكريم آقي ونعال خوامرد
 وهو بالبركماني ماخود من العارسته ۞ النحل جفمار ۞
 السجاع آلب ۞ الحان الغ ۞ لحي تري ۞ المتب ألو ۞
 ٥ السعاع طق ۞ الخائع آج ۞ المولود سواما يكر وهو وقت
 العصر ۞ المولود معردا مالعير ۞ المربص سُكال ۞ المتعاق
 صاغ وهو الصحيح ۞ السالم آسن ۞ الفوق كُئلو ۞
 المصعب كُح سِر يعى بلا قو ۞ المصير كُرو ۞ الاعبي
 كرسير ونعال توك ۞ الاعور تركزو يعى بعض واحدا ۞
 10 المشط حاليث ۞ الكسلان ارماوو ونعال كهل وهو بالبركماني
 ماخود من العارسته ۞ الدكي سايك ۞ الانلم انرو وتو
 بالبركماني ۞ الصدسف اناو ونعال دوست وهو بالعارسته ۞
 العدو باعي ۞ العبي قاي ۞ العبر نفبول ونعال جعاي ۞
 المبري دو لحد نارلو ۞ المعدم الصعلوك نُق لِسو ۞ العارس
 15 أَطلو ۞ الراجل ماباع ۞ السكران أسروك ۞ انصاعبي
 آبق ۞ اللائم باظر ۞ المسعط أباتق ۞ الممر اندبين ۞
 الظلمه فراعو ۞ الخليل أساكانكي ۞ الخمر طلار ۞ الناعم
 من كل شيء بمشقى وهو الرحو ۞ الحسن اري ۞ فوف
 نرغاري ۞ اسعل اشعا ۞ فدام نلكارى ۞ حلف كرو ۞
 20 مل نرن ۞ بعد صغرا ۞ على آسن ونعال أورزا ۞ كحب
 الطين ۞ الحركه تيرس ۞ النعام ازو ۞ الرنب باس وهو

السندد مثل المعصون وعصره قتي * الرحو يمشق وهو الماعم
 ويقال صوبق وهو بالركمانى * الريح اصع * الحساره قر
 وهو لعة والمعروف ربان وهو بالركمانى ماحون من العارسته *
 الرائد آرئى * الماص اكسوك *

٥ الفصل الحادى والعشرون فى احوال الدهر والرمال

. . . كرم * العلم يل وهو الهواء * هذا العلم
 بو يل * العلم الماصى يَلْطُر * ماصى الماصى ايلسين بل *
 العلم الآتى كلكان بل * آتى الآتى كلكاجى يل * السهر
 اى * هذا السهر نو اى * السهر الماصى ككجكان اى *
 10 السهر الآتى كلكان اى * آتى الآتى كلكاجى اى * اليوم كُن
 وهو السمس * هذا اليوم نو كُن * امس نُن كُن * اول
 امس اسراكو كُن * العدا بارن * بعد العد مرسى كُن *
 بعد بعد العد كلكاجى كُن * وب السحر طمن * نره
 اُرنا وينطلق على العد انصا * الصمى فُسلو مسق من
 15 رواج الطير فى طلب المرسى * الطير دُس ويقال ابلان *
 العصر يكر ويقال يكدو وهو بالركمانى * المعرب أفسام *
 مساء الاحر باطسن مسق من السرد * نصف الليل نُن
 نخفى * الآن اميدى * هذه الساعة نو شان * الليل
 نُن * النهار كندر * هذه الليل نو ككجكا * المارحة
 20 نُن ككجكا * الليلة آتسه كلكان ككجا *

a) Keine Lücke angezeigt. Vielleicht sind die Wörter
 الدهر والرمال (vg. die Ueberschrift) zu wiederholen

العصل الثاني والعشرون في تفسير الاسماء المركبة من المالئكة

والخوارى^٥ وغيرهم

تَمْتَرُسُ امير عهد^٥ مُطْلُوْدَرْسُ عهد مبارك^٥ طَمْبَرُسُ مهر
 عهد^٥ قَلْمَرْسُ مملوك عهد^٥ آقَى درس مهر عهد^٥
 الطَمْبَرُسُ سِتَّةُ عهد^٥ لَاحِقِنْ سَاهِسُ^٥ طُوْغَانُ خارج^٥
 سُنْفَرْ معروف^٥ مَرَا سَنْفَرْ سَمْعَرْ اسود^٥ اَفْسَنْفَرْ سمر
 انص^٥ اَمُوس طبر انص^٥ قَرَامُوس طبر اسود^٥ الاَمُوس
 طبر ارفع^٥ نَرْعُسُ والصاحب مَرْفُوس طبر اسهب^٥ الكلى
 امير الافليم^٥ اللدى^٥ احد البلد^٥ كَنَكَلْدَى حله
 حَتْدَا^٥ اَبْدُعْدَى سرغ العمر نعى ولد مهر^٥ اَبْدُعُوسُ¹⁰
 مبله^٥ كُنْدُعْدَى رعب الشمس نعى ولد الشمس^٥
 كُنْدُعُوسُ مبله^٥ اَبْدَمَرْ مهر حديد^٥ قُشْ تَمَرْ طبر
 حديد^٥ اَسْمَدَمَرْ حديد سالم^٥ مَكَمَرْ امير حديد او
 حديد صوق وهو لعه^٥ حُطْلِيَا والصاحب مملوياه امير
 مبارك وهو لعه^٥ اَنَمَا مهر امير^٥ كُوْحِيَا امير الفعل او امير¹⁵
 صوق وهو لعه^٥ اَفْكِنَا^٥ كالانص^٥ سُنْفَرْحَا كالسفر^٥
 اَنِيْكُ امير مهر او مهر صوق وهو لعه^٥ قَلْمُونِكُ امير مبارك^٥
 اَبْدَكْبِنْ امير مهر وهو لعه^٥ اَفْطَايُ مهر انص^٥ قَرَاطَايُ
 مهر اسود^٥ مُعَلْطَايُ مهر ناارى^٥ طُقْطَايُ مهر سغان^٥
 فليح سيف^٥ سُنْكَو رَمَح^٥ سَتَكَرْ طعس^٥ مَارِي²⁰

a) Cod hier und unten الخوارى. b) Cod اللذى c) Cod.

d) Sie statt افاكا Im Cod folgt امير مملوياه.

رجل رملی * قُرْکری رجل ترکى * رُومِری رجل رومى *
 سَرَفِری رجل شرقى * اغاخرى رجل السعوى * اوهرى رجل
 الطرف * مکجری عسکر فوق او امسر عسکر وهو نعد *
 ارسلان رجل اسد * يلان ربوع * سَطْلَمَس مبعوع *
 ۵ سَطْمَار ما سيع * البَضْنى نس الاقليم او نس البلد *
 فاني يَالُو دو فوس فوق * طُنْقُوش نسر السحر * استَباي
 امر سالم * نمر حان ملک حديد * نمرقاس حاجر
 حديد * الطُونْتاش حجر ذهب * مکتاش خاجر امر او
 حاجر فوق * سُوناشى رأس العسکر * سَلار معتم ومه
 10 سِهسالر يعى معتم الخند وهو ناعارسته ۱۱

فصل من هذا الفصل في اسماء الخوارى الظن دعب ۱۲ کبس
 قصه * بُنْکُو لولو * اصلا ۱۳ مرج اند * اتلا مرج مر *
 نواس عافله * کماکوکما ۱۴ مُعْتَر ۱۵ کلچبکاک ورد ورج *
 آسن سائله * ماحدهان والصابح ماة جهان يعى نمر
 16 الدنيا وهو ناعارسته * مهلني والصابح ماة البى مر وست
 النصف ناعارسته والنصف بالرى يعمله نمر ناعارسته ماة
 ست بالرى الى ۱۷ تَقَسا بهسم ۱۸ کُهار خوعر *
 انکما فتر * ابسلي مر نطف ۱۹ انساوو کدمبارک *
 قوتهار ربع خند * کُلْتهار رغر اربع ۲۰ ولاشما ناعارسته *
 20 کُلْمار خُتار يعى رغر السقان * مُروارى واسله مروارد
 يعى لولو وهو ناعارسته

الفصل الثالث والعشرون في الألوان

الانص اى ۞ الاسود قرا ۞ الاحمر قرل ۞ الاصفر صارو ۞
 الارو كك ۞ الاحصر نايئل ۞ الكهمري معروف وهو
 بالمركماني ولهم بوكمداب في وصف حسن اللون والنعلى في
 ذكره كما في العربى وهو انص نفع اب اى ۞ اسود حاله ۞
 قَب قرا ۞ اجر طلى ۞ قَب قرل ۞ اصفر فافع صَب صارو ۞
 وبوكدة وصف الارو كَر كوك ۞ وبوكسد وصف الاحصر
 نام نايئل ۞ الصع فوبًا وهو القوة ۞ لى سحنة وحه
 الانسا على اى صعه كانت مكر ونعال مأكوه وهو بالمركماني
 الاسمر قرا ياغر ۞ الاصهب فنفغر ۞

10

الفصل الرابع والعشرون في المعادن

المعدن كان وهو بالعارسه ۞ الذهب النون ۞ العضة كهمس ۞
 النحاس بافر ۞ الحديد تيمر ونعال دمر ۞ الرصاص قرعاشن
 ونعال فرسن ۞ وهو بالمركماني ۞ الرسف كوساى صو ونعال
 حوا ۞ السولان فرج ۞ اللولو يمجو ونعال طنا واصله ۞
 بالعارسه دائه وهو لخته ۞

15

الفصل الخامس والعشرون في الافارب والاحانب والمعارف

والمالكه والملوك والست والخارج

الاب اطا ۞ الام آتا ۞ العم آحفي ونعال اطا مرسدسى ۞
 العمه حيجا ۞ الخال طاي ونعال يغا وهو لعه ۞ الخاله ۞

20

a) Cod طلى . b) Im Cod folgt الناس c) Cod
 und S ٣٢, 14 والملانس e) Cod hier ناعر d) Cod . نانكر
 الممانك .

طاي اراة * الاج فرنداس * الاحت فر فرنداس * الاحب
 الكرى اكاحي * الروحه انسحي * ونعل ابوداش * الولد
 اعل * السب فر * العروس كاليين * الصبر والعريس
 كوناكو * ونعل يترتا * الكنة يئكا * الصرة بقز * الخمو
 ٥ * فين اطاه * الحياه فين انا * اولان الاجماء فين فرنداس لار *
 العراة سون * انى الروحاه اكاي اعلان * انى الروح
 مبله * السبم اكسوس * الاخ من الرضاة كوكرداس *
 العديل وهو المطايب ، وهو روج احن الروجه باحتاي وهو
 نانركمانى * الصيف قناى * المعرفه يلس * العرب
 10 الاحسبى فاط * الحديف ايمان * ونعل دوست * ومانركمانى
 ماحود مى العارسة * انسبك ارفاق * الرقص مولداس *
 الحار قميسى * ونعل اعلداس * الالف اكر * ونعل فى حف
 الحبل انصا * الاسر طفقون * ونعل طمساق *
 فصل مى هذا الفصل فى المالك والملوك والسبت والخارسة
 15 الستد فكا واصلة بالعارسة حواحة * المملوك قل * الاعلام
 ساكرن واصلة بالعارسة ساكرن * السب مافون * ونعل النى *
 الحارسة فرناى * ونعل كراواس * ونعل فراماس * ونعل نسوكا *
 انيمه اكس *

الفصل السادس والعشرون فى العلل والامراض والسفطان
 20 العله يئ * المرض سوكالبك * الوحه اعري * النمص

a) Sie¹ (, mit drei Punkten) b) Der Cod. hat aber
 mit (Sie¹) c) Cod. النمصايب d) Cod. طفقون (Sie)

أحق * المرض سوكان^a * الخى أسما * المارده يرمما *
السعال أضرهمك وبعال أكرهمك وهو بالبركماني * العها
نُتخفبان * السابو أسنامك * الانسهال^b أرتهمك *
البرع حان طرتمان * الموب الميك * الكلب فطرمق *
الحرب دُمرعان * الذمل ناس وهو لخرج وبعال حنان وهو^c
بالبركماني * الخوس نالى لمك * الماخبوس نالى * الطمع وهو
انشد الامراض سولقى السيطان ارن^d *

القسم الثانى فى الامر بالافعال ولغة الاسراحة فى الملاحظة
للوأحد الحاضر الى بها يوصل المسعود الى أسماء

المصادر وحذف بصرف الكلام فى المسعود 10

وهو مبنى على حروف المعجم وهو

حرف الألف اكب جرع^e ا وبعال مارعل^e وهو
بالبركماني افرأ اصى عل امسح سل كل اكشط^e
بسوى كل احسب صاعس لاعل انصر كركل اسمع
اميت كل اعلم قل كل اعمل ابلا كل ادحل كركل 15
احرج حق سل اصعد اعن غل اسرل بس كل وبعال
ان كل اعبر كج كل اركب من كل اظون من طون العوس
سكرت كل اطعن صاسج عل ابل الدركل ادس
كم كل انهب دعبالاعل النسر كى كل احلع
حقرعل اجمع دركل اررع اك كل احصد بجم كل 20

a) Cod سوكان. b) Sie fur الانسهال ? c) Cod, ارن
d) ر معكم e) Cod اكسل

وهو يعصبل العماش وهو الوسبط بالسيف اطحن
 ان طرب عل وفعال اُكْتُكَل انخل الاكل اعحن
 يُغْرغل احسر يابفل وهو علف الباب وهو الدناء
 امطد من الصيد اولكل اذبح فُغْراغل اسلخ
 ٥ ضي غل اطمح فُسُركل اعرف فُيْرغل اطعم
 فُيْرُكل اسرب اُج كل اسيف اُحِرُكل اسكب فُكُكل
 افوس فُسَاكل ارفد فاطغل اوفد بندرُكل اطف
 سُنْدِرُكل احب سَوُكل اعشف امراق فُلُعل
 اكبح سِكُكل ٥ اسحب كُرُكل وهو الحِرّ افبيع
 10 اح فل اعلف بافل اُح اطفل احدى كامشُكل
 اسأل صُرُغل اُحبد دُرُشُكل اصطليح مارشُكل
 وفعال ابلاسُكل اسرح طُنُفل انعب اُرُغل اُتلب
 يلاكل ارعب جُفِرُعل ارُفس قُبُكل الدم يُمَرُقُلاعل
 اصبع نُتُنُلاكل اسم سُكُكل العب اُنُماكل ارفس
 15 ثاُيُكل اعسل نُوكل اسر صُرُغل اسف امفل
 وعلف ملة اصلب كرا قى عل وفعال كُرُكل اهرب
 مِجُفل احب كُرُلانُكل ارجع قَمُفل اُرُجع عَمُك
 قَتُرُعل احبس رندانُلاكل انللف صالبي تُرُكل
 احدر سَفِنُعل احلف بَرُنُفل ارحم بَرُلاغافل
 20 اصر دُرُكل اعن اوما نرُكل اُحعنُ من حُعط الغران

٥) 'od. كل . b) So steht jetzt geschrieben statt
 was aber richtig war u. den Index

- وعبره از بر طبت فل وهو بالبركماني ماحون من العارسته
 اضع من صبغ العباش سكت كل افرص حمير كل وهو من
 فرص الحسم بالظفر احرس واحفظ سقى لاعل انظر
 كُر لاكل احذب طربت فل احرى كُنْدِي ركل ويعل اوراكل
 اكس مص فل امسك طبت فل حل في غل امصع 8
 سُناكل ابلع نبت فل اسرى اغر لاعل احم من الحمانه
 قُرولاعل ارسم من المرسوم فُترعل اصل من قبول الهدية
 وعبرها فُتر لاعل اذكر من ذكر لظافر السيء اك غل انس
 انطاعل امس نُوري كل اعد نُكر كل اعد
 الطرعل اسف ارعل الخف بَنكل 9 اهلك من 10
 هلاك المامور يَنكل 10 احب من حر الحسب تَنكل
 اوص الحاجة بنور كل 11 اهرع قَاكُنْ كل اسعد اسلاك
 اَسْعِلْ عبرك اسلات كل اهرج سون كل احرى صعي طبت
 فل 12 احرَن كُس كل افطع كس كل اعط 13 نُس فل
 الظم من لطم العبر حَن لاكل اهرج فاس لاكل وهو امرك 15
 بالسروع في الامر انعس أنو لاعل اسيعط أوبان عل
 اَنَعِطْ عبرك اوبارعل 14 العف فُلاعل اخيف نَع عل
 اسبح نُور كل اعطس تطعل وهو امرك للسمس والعبر والباح
 نلاوول احطف قَب فل اعزل اكر كل انسج دُبي عل
 وهو امرك بالصرب والعقبة اصرف من صرف الذهب وعبره 20

a) Undeutlich im Cod b) Cod. نب كل. c) Cod. نبوكل
 d) Cod. حلب فل sie e) Cod. اعط. f) Cod. اوبار عل

دُرْغَل « وهو المهب والاسلابل انصب آوړكل وامړك بصغر
 السعر وعبرة وهو امړك لعبرك بان منصرف السبع من الاسماء
 وهو بالبركماني انصب سيلك كل اربط باغ لاغل اسرع
 بولاكل اكذب افكلاكل وفعال انرك سبلاكل وفعال بلان
 ٥ سبلاكل وهو بالبركماني اصدق كرنې ايت فعل وفعال
 كرشاك سبلاكل وهو بالبركماني اعرس من غرس النسكو
 نكا في فعل ارفع كركل احسد مسعان عل انصب
 يك كركل احسم فعلا وعبره فمئت فعل استباحظ
 سيمركل انصب كركل اسعد انركل وفعال اكسركل
 10 وهو بالبركماني انك اعلعل اصحاب كل كل اعطس
 انسركل افس من العسا بس لاكل اضبط اصرعل اخر
 سبخ فعل اسبر اركن كل اسمر عبرك اركل ارضع
 ام كل ارضع عبرك امرركل اسرد من انبرد اني كل
 ادء اسن كل اسرج من اسراج العرس انزلعل الخ
 15 ايان لاكل اعلف من اعطى العرس فصبها دم تركل
 علف العرس وصبها دم امسم من مس العرس فسي
 عل لخط تقى مل اسفر نقا طرعل انظر نوداكل
 احلف امدي كل اسرج اذنج العلف ارهن
 ططو في عل النمس واللف اند انعصر اذنج
 20 الرهن ططو احلو من حلف انسر نولي كل انف

horzuleiten يعني Sie Von (c) Vg Index. (d) ر معجم (e)
 اند ام ل (f) Zug, ten

يَتَكِلُ اكس من كس السب سُبْرِكِلْ اعسل فُوكِلْ
اعسل انب بُنْكِلْ امل من الامل اَمْسُنْكِلْ اصع
فُودايَكِلْ احصصم فُتْسْكِلْ اسال من الاسْوَئِ اُرْكِلْ
ادرك مبله امسط طراَعِلْ اكسحل سُرمالاَكِلْ انس
من الساء بافْكِلْ وعلف الالب مبله احرب مَقْكِلْ اورد 6
الدواب السماء صُوتَفْكِلْ انكب من انكالك السىء من
الانشاء طلاب الِعلْ اسبر سَاطُنْ الِعلْ السج من
الانشاء صَعْنْكِلْ 7 البصف بامنْكِلْ احدم طامو
انْكِلْ افسل من فسل للجل وعسرة فُرْكِلْ افسح من
فدح الرساد حَقْكِلْ وهو امرك لى شئت ناس يسكو غيرة الى 10
رت صدر اصع من الصع بالكلام والعدل اكْلاكِلْ افسم
من فسمه السىء على حسماعة اولاسْمَرْكِلْ احسج من
الاحساح دلداع لاعل للآفة دلداع اسكر اكْسْ
سِنْكِلْ اسعلْ ارة سِنْكِلْ احرم من الاحسرام لعرك
أَعْرَلاَعِلْ اسحفر اررعاَعِلْ اعهد الحمد كُونْ لَنْكِلْ 15
افعب يَلْكِلْ اصحمر من فاحمر الطلوع والذبل دِسْكِلْ
وكسف وجه النكر كذلك احفر فَرَعِلْ اسكى من سكى
السب فُنْكِلْ اسكى من السكون صتْ للخرقة طنْكِلْ وهو
السراحة ارحدل كُجْكِلْ اعبر كُجْكِلْ انط من البطو
كُجْكِلْ اسع من السوف كُوساَكِلْ اومر من وير القوس 20
فَرَعِلْ الصع تَعِسْمَرْكِلْ اوصل من وصل السىء نالسىء

أُولَاغِلْ اسكت من السكوت والصمت تَكْ طُرَغِلْ وبهال
يَكْ يُوْرِي كِلْ احف من الاخفاء تاشنْ غِلْ اخلط من
حليط السى بالنسيه فِتْ فِلْ . امحف قُرْغِلْ اظو
نُكْ كِلْ انط من البطون كَجْ كِلْ اعص من عص العين
بُمْ كِلْ ٥ احط من الخطا بَارْغِلْ « ومنه الدنب والخطه
تَرْقْ انف من الماء والتأخر فُلْ عِلْ ٦ اعرف واعلم
نَلْ كِلْ احص من حصى العرش وعبره اناكل احم من
حسو الخمد سالمار فِرْ دِرْغِلْ اعلب اطفل اطلب
يَلَاغِلْ اسم من السحاه فُلْ عِلْ ٧
١٠ حَرَفْ الْمَاءِ نُسْ من الموس والمعيد أَبْ كِلْ سَلْ من السبل
أَلِثْ كل نَلْ من السبل يسي كِلْ سَتْ من ست الامر
والسعل فُتْرُكِلْ يَغْ من البيع ساطِلْ نارك بالعد وعبره
فُتْلَوْلَاغِلْ نفع المسير معك فُتْرُكِلْ دعبر فُولا سُنْرُغِلْ
نعص من العصه بالاصبع لعبرك تَرْمَقْ لَ كِلْ سَرْدْ الماء
١٥ وعبره سَوْنْ وِلْ نَدْدْ تَكْ كِلْ ٨
حَرَفْ الْمَاءِ نَكْسَبْ فَرَنْ غِلْ ٩ وسعل فَرَنْجْ ابلال كل نكتم
سُورْ لَ كِلْ سَاكْرَعْ أَغْرَتْ لَاعِلْ الخرسه من السماء وعبره
أَغْرَتْ نساوب استاكِلْ معاف يَنْجَقْ بِلْ ناقب
يَرَاوْ لَآنْ عِلْ سَعَحَبْ طِنْ لَاعِلْ ١٠ نلتمت نسي كل
٢٠ نَعَى فُسْعَلْ وسعل بُمْ دِرْغِلْ نَعَلْ من العمل يِلْ لَآنْ كِلْ

Cod d) . Cod e) . ل. معكهم b) . ر. معكهم a) .
(81٠) طلس لعل

نَعْلَمُ نُورَ كِلْ وَنَعْلُ أَنْزَلْ كِلْ نَسْتَلْ مِنْ الدَّلَالِ
 طُرُقًا لَعْلْ ٥ وَنَعْلُ أَوَّلًا غَرِ عِلْ مَعْتَرِ طَمَانِ عِلْ الْعَتَارِ
 طَبَاقِ مَوْقِلِ دَكِينِ كِلْ نَسْتَرِ جَرْمَانِ كِلْ نَحْتَرِ
 آتَقِ لَانِ عِلْ ٥

حرف اللام سر من الموراء فَبِ عِلْ وفعال العبار اذا صار دُورُ ٥
 فَنِي وَلِلْمَعْلُ اذا خرج عن مكانه وانعك فَنِي واذا قام قائم
 في الوجود مبله واذا صار انسان وبهص قائما مبله ٥
 حرف الحيم خَر من العبور والدخول كِر كِلْ خَر من خَر
 الصوف عن العنم مَرى فِلْ خَر طُرَتْ عِلْ حَس من الحس
 مَالِدِ الْيَنْ كِلْ حَتَّى من الحسانه مَاعِلْ حَبْ كَلْتَر كِلْ 10
 حَقْلِ أَرْكُتْ كِلْ ٥

حرف الحاء حَذ سَسْ كِلْ حَت سَكَارَا كِلْ خَر كَرْت كِلْ
 وهو السحب في اللام حَس من حَس العرس فَنِي عِلْ
 حَكَ مبله حَطْ فَيِ عِلْ حَتَلْ يُكَلَاتِ كِلْ حَرَكْ
 مَبَرْت كِلْ حَتَّة من الحساء قَمَالَا عِلْ حَاسِب 15
 صَاعِشْ لَا عِلْ حَت سَوَكِلْ الْمَحْسُوب سَوَكُو حَتَبْ
 كَلَا حِي اِبْبِ كِلْ حَذ من الخروج عن الطريف صَوْلْ عِلْ ٥
 حرف الحاء حَذ أَلْ غِلْ ٥ حَذ فَيِ غِلْ حَف من الحوف
 فَرَى فِلْ حَتَو فَرَمَلْ حَفَف قَامَت كِلْ حَرَفْ
 تَرَتْ فِلْ حَبْ كَرَا كِلْ حِطْ من الحطاطة فَكْ كِلْ حَطْ 20

من الحظ حِرْعِلْ « وبعلا تَارِعِلْ » حاصم تَلَسْ كُلْ حَلَطْ
بولا شَرِعِلْ *

حرف الدال نَمْ مَكُو مُدِلْ دَاوْ مِى الدوا اَطْلَاغِلْ
دَقْ دُكْ كِلْ دَقْ مِى فرع الباب مَقْ وِلْ وهو سفْع الرهن
٥ دُسْ مِى الدوس نَصْرِلْ دَسْ مِى دَسْ السى فى السيم
سُقْ مِلْ دَرْ مِى الدوران كَرِكِلْ دَرْ مِى اعطاء العما
دُنْ كِلْ دَلْ على التعريف فَلَكَوْرَلاَعِلْ ^a الدئل فى الظروف
فَلَكَوْرْ دَحْى نُنْ لَكِلْ، الدحلان نُنْ ^b

حرف الدال دُى طَاطِ مِلْ دَوْبْ عَمْرْ طَاطِ مِلْ الضعم
١٥ طَاطْ دَوْبْ اَزْدَرِكِلْ دَتَرْ اَكْدَرِعِلْ نَمْ بَوْرَلاَعِلْ
دَلْ مِى الحس الفع مِلْ *

حرف الراء رُجْ تَرَعِلْ وبعلا كِتْ كِلْ رَتْ مِى اسرسة
تَسْ لَكِلْ رَدْ قَنَرِعِلْ رَسْ صَاخِ مِلْ وهو انبار *

حرف الراء رُنْ اَرْنَرِعِلْ الرباة اَرْنَقْ رِبْ كَرِكِلْ ^c
١٥ مِى اللون طُرْنِ مِلْ *

حرف السين سَفْ مِى السوف سُوكِلْ وهو انمعى ساف
مِى المساعفة ناخمل وعبره يَرَسْ مِلْ سَاعِدْ اَرْمَا دِكِلْ
سَبْ سَكِكِلْ وهو السيم وكاف هَدْ المعضة كعاف العرب
المعوضة ^d سَنَ السكس وعبرها فَلَوْلاَعِلْ سَرْ بالذات

^a) فَلَكَوْرَلاَعِلْ (hier nicht bemerkt im Cod) ^b) Cod

^c) Das لا ist später hineingeschrieben ^d) Cod كعاف العرب

آشِرِكِلْ سَلَم مِّنْ سَلَمِ السَّيِّءِ إِلَى صَاحِبِهِ اسْتَرْكِلْ

سَرَحَ الْمَسْطَ طَرَاغِلْ سَدَّ يَقِلْ ۞

حَرْفُ الْمَسْنَى سَمَّ يِي لَاكِيلْ الرَّائِحَةُ يِي سَدَّ مِّنْ سَدَّ

الْعَرَسَ وَعَمَرَهَا وَهُوَ الرِّبَاطُ نَغْلَاعِلْ سَقَر مِّنْ مَّسْمَرِ الْعِمَاشِ

الَّذِي عَلَيْكَ حِرْمَانُ عِلْ سَارَك مِّنَ السَّرَكَةِ مَعَ عَمْرِكَ أَرْجَا ۞

دَلْعِلْ السَّرِيكُ أَرْجَا سَق مِّنْ سَفِ السَّيِّءِ قَرَعِلْ سَلَّ

كَتْرِكِلْ سَاوَر طَانُ عِلْ سَتَب مِّنَ الشَّيْءِ دُونُكَ خَالِ عِلْ

سَرَح مِّنْ مَّسْمَرِ اللَّحْمِ قَفَّ لَعِلْ ۞

حَرْفُ الصَّادِ ضَمُّ مِّنَ الصِّبَامِ أَرْجُ طُبَّ عِلْ صِرَّ دَلْعِلْ ۞

صَتَّ مِّنْ صَتَّ الْمَاءِ نَكِرِكِلْ صَحَّ مِّنَ الصَّاحِ حَعْرِعِلْ 10

صِيذ مِّنَ الصِّيدِ أُولَاكِيلْ صَلَّ مِّنَ الصَّلَاةِ مِمَّا زِلْعِلْ مَاحُود

مِّنَ الْفَارَسِيَّةِ الصَّلَاةِ بِالْفَارَسِيَّةِ مِمَّا رَعَى أَفْعَلُ صَلَاةٍ صَكَّ

سَبَّ لَاعِلْ صَقَّ كُتْرَتِكِلْ صَارَعَ كُرْسِكِلْ صَالِح مِّنَ

الصِّلَاحِ بَانَ لَانَّ عِلْ وَبَعَالُ إِفْلَاسِكِلْ صَادِي مِّنَ الْمَصَادِفِ

دَوَسَتْ لَاسِكِلْ مَاحُود مِّنَ الْفَارَسِيَّةِ صَقَّ مِّنَ الصَّغْمَةِ سُرْكِلْ 15

صَدَّى مِّنَ بَصْدِيعِكَ الْكَلَامِ أَدْنِكِلْ ۞

حَرْفُ الصَّادِ صَدَّ مِّنَ الصَّلَالِ أَرْعِلْ صَع مِّنَ الصَّيْغَةِ طَاس

نُذْلَغِلْ صَتَّعَ طَاسُ الْبَلَاكِيلْ وَبَعَالُ بَاوَا أَدْنِكِلْ وَهَو

بِالْمَرْكَبَانِي صَارَبَ مِّنَ الْمَصَارِبِ صَاوُسُ عِلْ صَاوَر مِّنَ

الْمَصَاوِرِ نُلُسُ عِلْ صَتَّفَ مِّنَ الصَّافَةِ قَتَّقُ لَاعِلْ ۞ 20

حَرْفُ الطَّاءِ طَرَّ أَحِكِلْ طَلَّ مِّنَ الطَّوْلِ أَرْزُ عِلْ طِيع مِّنَ

الطاعة اوماكل طس من الطس بَلَجِيْ لاِغْل الطس
 مَلَجِيْ طلع من النطاع على جهة بَقِيْ فُل ٥
 حرف الطاء طس من الطن اُورن لاكل ظاهر من المطاهرة
 والمساعدة ارفالاس ول ٥

٥ حرف العس عد من العدد صناعل عد من العود
 فَيْتِ قِل علم من تعلم العلم وعسره اورتكل وسقال
 اُكرن كل وهو بالركمانى علم من العلامة بصعها على
 الكتاب يشان لاكل العلامة فشان وفي بالعارسبته عس
 نيركل عض يش لاكل عت من ه ... بَعُ غِل
 10 عد من المعلمة يُكْسِتِ كل عب من العوم يُرْكل عوج
 اى كل علف اض ول عاف من المعادعه فُجِ قِل الحصن
 مُجِيْ عخل تسركلات كل ونغل اسوكل ونغل كرخا ونغل
 سَرَكِن ٥

حرف العس عس من العناء اولاكل عسر من العسار
 11 دُورْتِ كل عر من العبره كُنْ لاكل عر من الاعارة
 اَفِنْ اِنْتِ كل عتر دَكُشْرِكِل ومسه الدَكُشُورى لعبره صعا
 لُحل عدب بعها عر من العور بالحلل الدَاغِل عض من
 العوس صَرَدَا بطِ قِل ٥

حرف الاء فَا فَمَرْغِل فُل من معلمة انعل جِتْ لاكل
 20 فُتْ اَوْتِ قِل فف من ففئته العين وما يعر في البدن
 سِرْكِ د فصل من بفصل العباس فِجِ كِل فارى ابرل كل

a) Cod. طل (sic). b) Keine Lac. in der Hs angezeigt.

c) Cod. ففئته. d) Cod. سَرَكِل

قَرَبَ من يعرفه الشيء على جماعة أَوْلَا سُرَّيْكَلَ فاك من فاك
 القوس عن وثره يَمْسُ فِلَ فَمَسَ اِرْدَاكِلَ ۞
 حَرَفُ الْعَدَى فُلَ اَسْتَفَيْلَ وِعَالِ دَاكِلَ قَرَبَ بِرَوَيْلَ فَعَّ
 من الوفوع قُشْنِ كِلَ فَمَّ من الوفوف واللب والعمام طُرْعِلَ وِعَالِ
 اصبا ثى سامرة بالعمام اَرُو طُرْعِلَ فَمَسَ من العباس اَلْحَكِ كِلَ ۞
 وهو الكمل وهو الدراع فَمَّ من فَمَّ الطسح بالسكس وعبره
 دَلَّ كِلَ فاصل من المعانله حَالِسِ كِلَ فَمَّ من بعلنه
 اللحم قَوْرِعِلَ فَوَّ من بَعَوه الشيء المصروع تَرَكَبَ كِلَ ۞
 حَرَفُ الْكَافِ كُذَّ مَاكِلَ وِسْعَالِ اَشَاغِلَ كَلَّ من الكمل
 اَلْحَكِ كِلَ كُتَّ دُنْدُرُو فَيَّ عِلَ كَدَّ من الكدنه يَلَانِ كِلَ كَتَرُ 10
 من ان يجعل عرك كسرا اَوَّلَ الدَّرْعِلَ كُنَّ دَلَّ عِلَ كَتَلُ
 مُمَرَّلَانِ كِلَ ۞
 حَرَفُ الْلَامِ لَسَّ بُبَسَّنَ عِلَ لَسَّ نُمَشَّتَ عِلَ لَرَّ من اللر
 سَكَارَ لَاكِلَ لَطَّ من اللطَّ بالمد حَبَّ لَاكِلَ لَاكَمَ من
 الملاكمة يُمَرَّقُ لَاسَّ عِلَ لَدَّ من الولاده طُعْرَعِلَ لَدَّ من 15
 الملال والالساخه صَغِينِ عِلَ لَحَّ من ان يلوح لعرك ان نراك
 كَوْرِي كِلَ لَقَّ من لَقَّ العمامه وعبرها صَرَّعِلَ ۞
 حَرَفُ الْمِيمِ مَسَّ من المَسَّ بالمد اَتَلِينِ كِلَ مَبَّ من الموب
 اَلَّ كِلَ مَدَّ من مَدَّ نَدَّ الى الشيء لبأحدة او لمعطه
 عَمَرَ صُنَّ عِلَ مَسَّ من ان يمشى عَمَرَ فُورَتِ كِلَ مَصَّ 20
 من المصَّ بالعم صَرَّعِلَ وهو السَّوَالُ عى الشيء مُرَّ من
 الامر نُبَّرِعِلَ الامر والموسوم مُرَّقَى مَدَّ من مَدَّ للبل وميله
 طُرَّتَ فِلَ ۞

حرف الميم تَم من اليوم اويي كِلَ يوم عسرك اوييت فُلَ
 نَس من نَس الدماق اوش لاكل بك من الخماع سيك كِلَ ناول
 صُو بَرِكِل بك من المداق في طلب من تعصد حصورة
 انداكل سَط من المط والخمر فُلغي عِلَ سج من اراله
 ٩ السىء عن مكله كُنركِل ٥

حرف الهاء هاب كلنركِل هَد من الهد والهرب يقي فِلَ
 هَر مروت كل وهو المهربك للسىء هَب من الهيسة
 تَقِس لَاعِلَ هَت من امرك الريح او الهوا تَن بهب اس كِلَ ٥
 حرف الواو وَّع من السواح آسَن لاش كِلَ وَّع من النودبة
 10 للسىء الى المكان المستر اله التَّكِلَ وفعال الت بَرِكِل ٥

القسم الثالث في تصريف الكلام والافعال

اعلم وتعلم الله تعالى انه لم يكن في اللغة المركبة من المخاطبة
 ما يعرف به بين الدنسر والاسمى ان المخاطبة تلوحل^{١٥} والمرأة
 سىء واحد ولم يكن عندهم من المخاطبة ما يحتمل فالاسمين
 15 لان اول الجمع عندهم الاسان فافهم ذلك واعلم اعرك الله ان اصل
 ما نبتى عليه امرك في تصريف الكلام في اللغة امرئته هو الامر
 فافعل للواحد الحاضر المخاطب وجد عنت لكل امر ما حقت
 به من لعة الاسبراحدة الى لمس لها حزم في تصريف الكلام
 ولا تسجل الا في الامر الواحد الحاضر المخاطب فقط ولو
 20 العيب من مخاطبة الواحد الحاضر المخاطب في الامر نه حار
 وهو على سلاب صعب ولا عِلَ وِعِلَ وكِلَ والعائده في اسانها

هاجها معرفة المصدر وهو اسم الفعل وبعد المسند انما في
 مسند الاعمال تأما معرفة اسم الفعل وهو المصدر فالتك تعبر
 اى امر شئت فان كانت لفظه اسدراحه من دواب ^a على
 مسقط لفظه على ويلحق بما تقدمها من الامر لفظه مع فيكون
 مصدرا واسما لذلك الامر وان كانت لفظه اسدراحه من دواب ^b
 فل مسقط لفظه فل ويلحق بما تقدمها من الامر لفظه
 مع فيكون مصدرا واسما لذلك الامر وان كانت لفظه اسدراحه
 من دواب كىل مسقط لفظه كىل ويلحق بما تقدمها من
 الامر لفظه مكى فيكون مصدرا واسما لذلك الامر وهذا صانط
 حسي مسند لم يسبق اليه احد ممن وضع كتب اللغة ¹⁰
 وتوحيها، وأما فائديها في المسند فسأى ذكره في مواضعه
 ان شاء الله تعالى وإذا اردت بصرف الكلام فاحد اى امر
 شئت بعد اسقاط لفظه اسدراحه وجعله أصلا بنى عليه
 امرك في بصرف الكلام في الامر واليهى والمسند والمضى والحال
 مبالة ان بأمر الواحد للخاصة المحاطب فيقول له اكتب وهو ¹⁵
 جزء فان اردت بهه فارجع الى الاصل وهو حر ويرد عليه
 لفظه ما فيكون جزءا اى لا تكتب فان اردت الامر لجماعه
 حاضرين فارجع الى الاصل وهو حر ويرد عليه لفظه كره بعد
 كسر الراء وحصلها فيكون جزرك اى اكتبوا فان اردت بههم
 فارجع الى الاصل وهو حر ويرد عليه لفظه ماكر فيكون جزءا كىر ²⁰

a) Cod. دواب b) Cod. الحاضر c) ر معكم d) In der
 Hs steht hier wie im folgenden

أى لا تكسوا وللجماعة للحاضرين انصا وجه آخر فى الامر والنهى
 لهم وهو اكبر استعمالا منهم الآن وذلك ان ترجع الى الاصل وهو
 حِرْ وَبِرْد عليه ونوبا ساكنة بعد خفض الراء فيكون حِرْزُنْ أى
 اكسبوا وان اردت النهى فترجع الى الاصل وهو جز وبرد عليه
 ميبا معبوجة ونوبا ساكنة والراء ساكنة فيكون حِرْزَمَانْ أى لا
 تكسوا وهذه النون فى الامر والنهى فيها شىء من الغنة
 ومحرجها من سفع الخلق الى راس الانف وادا اردت الامر
 لواحد عائب فترجع الى الاصل وهو جز وبرد عليه لغظة صِنْ
 فيكون حِرْصِنْ أى لتكنب فان اردت بهمه فترجع الى الاصل
 10 وهو جز وبرد عليه لغظة مَاصِنْ فيكون حِرْصَاصِنْ أى لا
 تكب فان اردت الامر لجماعة عائبين فرد على ما صار معك
 للواحد العائب فى الامر والنهى لفظه لار وهذا امر وبهى
 لخاص وحاضرين وعائب وعائس مطرد ذلك فى جميع ما تقدم
 عندك من الاوامر على هذه الصفة فى الامر والنهى ٥

15 فصل فى الماصى من الافعال فاذا اردت الماخاطبة لواحد حاصر
 فترجع الى الاصل وهو حر وبرد عليه دالا محصورة « ونوبا سائنة
 فيكون حِرْزُنْ أى قد كنت فان اردت المعنى فترجع الى
 الاصل وهو حر وبرد عليه ما هذه صيغة ماضٍ فيكون
 حِرْزَمَانْ أى ما نسب فاذا اردت الماخاطبة لجماعة حاضرين
 20 فترجع الى الاصل وهو حر وبرد عليه ما هذه صيغة نَكِرْ فيكون
 جِرْدَنْزْ أى قد كنتم فان اردت المعنى فترجع الى الاصل وهو

حز ونبرد علیه ما هده صورته مادیکنز فیکون جرماندیز ای ما
 کسبم فان اردب الاحبار عن واحد عائب نان مد کسب «
 مرجع الی الاصل وهو جز ونبرد علیه دالا محفوضه و « ساکنه
 فیکون جریدی ای مد کسب فان اردب النعی مرجع الی الاصل
 وهو جز ونبرد علیه ما هده صورته مادی فیکون جرماندی ۵
 ای ما کسب فان اردب الاخبار عن جماعة عائس فبرد علی
 ما حصل عند الواحد العائب فی الاسباب والبعی لفظه لاژ وان
 اردب الاخبار عن جماعة منکلمس وانب منهم مرجع الی الاصل
 وهو جز ونبرد علیه لفظه دغ فیکون جریدغ ای مد کسا فان
 اردب النعی مرجع الی الاصل وهو جز ونبرد علیه ما هده صورته 10
 مادیغ فیکون جرمانغ ای ما کبیا فان اردب الاخبار عن
 بعسک وانت المنکلم مرجع الی الاصل وهو جز ونبرد علیه لفظه
 دم فیکون جریدم ای مد کسب انا فان اردب النعی مرجع
 الی الاصل وهو جز ونبرد علیه لفظه مادیم فیکون جرمانم ای
 ما کسب انا وهذا مطرد فی جمیع ما تقدم عندک من الاوامر 15
 لا یعتبر فی سبغ منها تعد حذف لفظه الاسراحة ۵

فصل فی المسعیل من الافعال فان اردب المخاطبه لواحد حاصر
 مرجع الی الاصل وهو جز ونبرد علیه لفظه عباسن فیکون
 جرعباسن ای سکتب انت فی المسعیل فان اردب النعی
 مرجع الی الاصل وهو جز ونبرد علیه لفظه عباسن فیکون 20
 جرعباسن ای ما کتب فی المسعیل فان اردب المخاطبه

لجماعة حاصريين معوّض لعطفه سنّ الى اذنت في آخر الامر
واللهي للواحد الخاصر بلعطفه سِرّ وان اردت الاحبار عن واحد
عائب فرجع الى الاصل وهو جزر وبرد عليه لعطفه عَافٍ فيكون
حِرْعَافٍ اى سكتب في المستعمل فان اردت البقي فرجع الى
5 الاصل وهو حر وبرد عليه لعطفه مَمَّا فيكون حِرْمَمَّا اى ما
نكتب في المستعمل فان اردت الاحبار عن جماعة غائبين فبرد
على ما حصل معك للواحد العائب في الاسباب والبقي لعطفه
لا فان اردت ان يكون المخاطبة لجماعة منكمين عن انفسهم
فرجع الى الاصل وبرد عليه لعطفه عَافٍ فيكون حِرْعَافٍ اى
10 سكتب في المستعمل فان اردت البقي فرجع الى الاصل وهو
حر وبرد عليه لعطفه مَمَّا فيكون حِرْمَمَّا في ما نكتب
حق في المستعمل وان اردت الكلام على نفس المتكلم معوّض
ما حصل معك للجماعة المتكلمين من لعطفه يَرّ الى حق في
اخر الاسباب والبقي بلعطفه مَمَّنْ، وقد استحقّق ظهور بقية ثابته
15 لعطاب الاسراحة الى بَعَثَم دكرها أولا وان بددورها في هذا
الفصل وهو فصل المستعمل وذلك انه لما تاب لعطفه اسراحة
امرك للواحد الخاصر المخاطب في هذا الفصل الذي وضعه لك
مبالا فعددي به في تصرف جميع الاوامر الى بَعَثَم دكرها
وامرت الواحد المخاطب به بالعلمه من دوان عِلْ وكران
20 امرك للواحد الخاصر حِرْعَافٍ وللجماعة الخاصرين حِرْعَافٍ
والواحد العائب حِرْعَافٍ وللجماعة الغائبين حِرْعَافٍ لا ونفس

المتكئس حرعازر للبع حرف العن وكذلك مهما في هذا
العصل وهو فصل المتكئس من الأوامر وكاتب لفظه اسراحه من
دوات فل فيعوض العن الذي يقدمه نالغاف ومهما كان لفظه
اسراحه من دوات كل فيعوض العن بالكاف وهذا مطوّر في
جميع الأوامر لا فخرج عنه ٥

- فصل في نصيف الحال فانك اذا اردت المخطاطة لواحد للخاص
المخطاط وان بأمرة بأن تكب فرجع الى الاصل وهو جر وبرد
عليه راء ساكنة وسما معبوحه ودينا ساكنة بعد تحريك الراء
الى النصب فيكون حِرْمَارَسْن اى تكب في الحال وان اردت
البعى فرجع الى الاصل وهو جر وبرد عليه هذه الصورة 10
مَارَسْن فيكون حِرْمَارَسْن اى ما تكب في الحال فان اردت
المخطاطة لجماعة حاصرسى فبدل لفظه سَن بلفظه سِر فان
اردت المخطاطة لواحد عائب فرجع الى الاصل وهو جر وبرد
عليه راء ساكنة مع تحريك الراء الى النصب فيكون حِرْر فان
اردت البعى فرجع الى الاصل وهو جر وبرد عليه هذه الصورة 15
مَار فيكون حِرْمَار اى ما تكب في الحال فان اردت المخطاطة
لجماعة عائبس فرد على ما حصل معك لواحد العائب لفظه
لَار فان اردت المخطاطة على نفسك منكّم فخرج الى الاصل
وهو جر وبرد عليه راء ساكنة ومما معبوحه ودينا ساكنة فيكون
حِرْرَمْن اى اكب في الحال فان اردت البعى فرجع الى الاصل 20
بد عليه هذه الصورة مَارَمْن فيكون حِرْمَارَمْن اى ما اكب

a) Cod بعدميت b) Cod fugt hinzu وهو.

أما في الحال فإن أردت المحاطة لجماعة متكلمي وأنت منهم
فبدل لفظه مَنْ إلى أما في محاطة نفس المتكلم الواحد
لفظه يَرُ

القسم الرابع في صوائط الكلام وعدد كلمات والفاظ بهن

٥ تكمل الفصل من المستعمل أن شاء الله تعالى

لفظه هو المركبة هذه اللفظة وفي هي علامة الاستعظام في كل
شيء فليقل به من تصرف الكلام في الماضي والمستقبل والحال
سأق بها في آخر كل كلمة حلا الكلمة إلى فيها سن أو س
أو من أو ير فأتك بقدماها في أسماء تلك الكلمة على سن أو
١٥ سِر أو من أو ير وفي نعوم معام السع الاستعظام العربية
لفظه إدي المركبة هذه اللفظة وفي إدي نعوم معام كل العربية
فإن أردت أن تقول كتب كتب أسب فقول سن إدين نسم اسم
سِر إدير كان ذلك أَل إدي كانوا أولئك أنلار إدي كل هذا
نوا إدي كان هؤلاء مؤنلار إدي كتب أنا من إدم كتنا نحن
١٥ سِرديك (sie) كم كان نجيا إدي كان أسود قرأ إدي كان
انصه أَل إدي هكذا سألني بها في آخر كل كلمة ٥ لفظه
حي المركبة وهذه اللفظة وفي حي سألني سألني للعب به من
آخر كانت أسماء لصانع ذلك الشيء ماله الخلد فسر الخلدان
تيرجي النحاس فسر النحاس فاجر حي الكتاب ينك انكاتب
٢٥ ينكجي للحر أتمك الختار أتمك حي اللحم أن اللحم أن حي
هكذا مظهر على هذه الصورة في جميع الكلام ٥ لفظه داس

- البركتة وهذه اللفظة وفي داس تأتي سىء للعب من احره
 كاتب علامة للجمع والصم من اللمس ماله [الطريق] فَرِنْ فادا قلب
 فَرِنْ داس كانت دالة على اتها من نطى واحد وهو الاح،
 الطريف بُول فادا قلت بُول داس كانت دالة على اتها رصعا
 طريف واحد، الارض والمكان والنعمة فَرِنْ فان قلب بُول داس^٥
 كاتب دالة على اتها من ارض واحدة او من نعمة واحدة،
 الستد فُجَا فادا قلب فُجَا داس كاتب دالة على اتها لستد
 واحد واصل فُجَا بالعارسة حُوحَة ويقلب في اللبس الى ان
 جعلوها حُسْد داس ٥ لفظه كَم البركتة وهذه اللفظة وفي كَم
 نعم، معام من الاستعهامة ماله ان يقول من هو كَم دُر من¹⁰
 انت كَم سَن من اسم كَم سِر من جاء كَم كَلِدَى من راج
 كَم تَرْدَى على هذه الصورة يسانى بها في اول الكلمة، ونعم
 * دَنْ معام مِنْ يقول د من السوف نارادَنْ من القلعة قلعة دَنْ
 من السام سام دَنْ من فلاں فلان دَان هكذا تأتي بها في
 كَل كلمة ٥ لفظه دَا البركتة وهذه اللفظة وفي دَا معوم¹⁵
 معام في العربة ماله ان يقول في الارض بَرْدَا في السملة كُكْدَا
 في السب انودا في السوف نارادَا في القلعة قلعة دَا في السام
 سام دَا في مصر مصر دَا هكذا تأتي بها في احر كَل كلمة ٥
 لفظه لُو البركتة وهذه اللفظة وفي لُو نعم معام دى العربة
 ماله ان يقول دو فوس أَطَلُو دو حمل تَوَالُو دو حمار انكَلُو²⁰

a) Cod رصعا. b) Cod. واحد. c) Cod نعم. d) Fehlt
 im Texte, am Rande beigeschrieben e) Cod وفي

دو مال مالو دو تحته صَعَلُّو هَكَذَا نَالِي بِهَا فِي أَحْرَ كَلَّ
 كَلِمَةٌ ۞ لَعَطَ سَبَرُ الرُّكْبَةِ وَهَذِهِ اللَّعَطَةُ وَفِي سَبَرٍ نَعُومٍ مَعَامٍ
 بِلَا الْعَرَبِيَّةِ فَإِذَا ارْدَبَ أَنْ نَعُولَ بِلَا فَرَسٍ مَعُولٍ أَطْسَبِرُ بِلَا
 جَمَالٍ قَوَّاسِمُ بِلَا حِمَارٍ أَشْكَسِيْمُ بِلَا مَالٍ مَالٍ سَبَرُ بِلَا لُحْمَةٍ
 ٥ صَعَلُّ سَبَرٍ بِلَا حَرٍّ أَتَمَكُ سَبَرُ بِلَا مَاءٍ صُوسِمُ هَكَذَا نَأْسِي
 بِهَا فِي أَحْرَ كَلَّ كَلِمَةٌ ۞

لَعَطْنَا لَكَ الْمَلَكَةَ وَلَكَ الْعَوْلَةَ الرُّكْتَائِي فَأَمَّا لَعَطُهُ لَكَ الْمَلَكَةَ
 فَآتَكَ إِذَا ارْدَبَ أَنْ نَعُولَ هَذَا لَكَ فَعُولُ نُو سَيِّنُ هَذَا لَكَ
 نُو سَرَنُ هَذَا لَهَذَا نُو مُيْنُ هَذَا لِدَاكُ نُو آيْنُ هَذَا لِأَوَّلِكَ
 10 نُو أَتْلَزُنُ هَذَا لِي نُو مَنَّمُ هَذَا لَنَا نُو يَرْمُ وَبِئْسَ هَذِهِ الْإِلْعَاطُ
 مَعْتَبَةٌ وَمُحَرَّجُهَا مِثْلُ الْخُصْمِ وَأَمَّا لَعَطُهُ ۞ لَكَ الْعَوْلَةَ فَمِثَالُهُ أَتَكَ
 إِذَا ارْدَبَ أَنْ نَعُولَ لَكَ أَصُولَ مَعُولٍ سَكَا أَتَيْرَمَنْ لَكَ أَصُولَ
 سَبَرُكَ أَتَيْرَمَنْ لَهَذَا أَصُولَ مَوَاكَ أَتَيْرَمَنْ لِسَدَاكَ أَصُولَ أَكَا
 أَتَيْرَمَنْ لِأَوَّلِكَ أَصُولَ إِمْلَارِكَ أَتَيْرَمَنْ لَنَا نَعُولَ أَسْبَ يَرْكَ
 15 أَتَيْرَسَنُ ۞ لِي نَعُولَ أَسْبَ مَكَا أَتَيْرَسَنُ لَنَا نَعُولُونَ أَسْمَ
 يَرْكَ أَتَيْرَسَنُ ۞ لَعَطُهُ فِي الرُّكْبَةِ وَهَذِهِ اللَّعَطَةُ وَفِي بَاقِي
 كَلِمَةٍ لِلْعَبِّ مِثْلُ أَحْرَهَا كَانَتْ عَلَامَةُ الْمَعُولِ مِثَالُهُ إِذَا ارْدَبَ
 أَنْ نَعُولَ حَدَّ هَذَا مَعُولُ آلٍ عِلَّ مُوَيَّ سَلَّ هَذَا كَنُورُكُلَّ مُيَّي
 حُطَّ هَذَا فَيَّ عِلَّ مُيَّي أَوْ نَعُولُ سَبَرٍ صَبَرٍ أَسْبَ سَبَجَرُ
 20 وَزَيَّ أَتَمَكِي أَوْ مَعُولُ أَسْبَ صَبَرٍ سَبَرٍ أَتَبَكُ وَزَيَّ
 سَبَجَرُنِي أَوْ نَعُولُ أَرْكَبَ هَذَا الْفَرَسِ مَعُولُ مِثْلُ نُو أَطْنِي

او يعول كُذ هذا الحخر يعول باِكِل نو اَنَمَكِيي او اسرب عذا
الماء اَجِكِل نو صُويي وهي علامة المفعول اذا اردت في احمر
الكلمة ۞

لُعْطَا فَوِي وَنَحْبِ الْعَرَبِيَّانِ فَاَمَّا لُعْطَه فَوِي الْعَرَبِيَّةِ فَانْ اَصْلُهَا
نَالْبِرْكِي اُسْتُتْ فَاذا اردت ان يعول للواحد المحاطب فودك يعول 5
اُسْنَدَا فودكم اُسْكِرْدَا فَوِي هَذَا مُنْ اُسْنَدَا فَوِي دَاك
اَنْ اُسْنَدَا فَوِي اُولْتِك اَمْلَارِ اُسْنَدَا فَوِي اُسْنَدَا فَوِي
اُسْمُرْدَا وهذه اللعْطه يعطى حكم على انصا وَاَمَّا لُعْطَه حَبِ
الْعَرَبِيَّةِ فَانْ اَصْلُهَا نَالْبِرْكِي اَلْبِه فَاذا اردت ان يعول حَكِ
يعول اَلْبِنْدَا حَكِمَكُم اَلْبِكِرْدَا حَب هَذَا مُنْ اَلْبِنْدَا حَب 10
دَاك اَنِ اَلْبِنْدَا حَب اُولْتِك اَمْلَارِ اَلْبِنْدَا حَبِ اَلْمَمْدَا حَسَا
اَلْتُمُرْدَا ۞

لُعْطَه نَسِ الْعَرَبِيَّةِ وَاَمَّا لُعْطَه نَسِ الْعَرَبِيَّةِ فَانْهَا نَالْبِرْكِي اَرَا
اردت ان يعول نَسَا يعول اَرَامِرْدَا نَسِ اُولْتِك اَرَا اَرِنْدَا نَسَكُم
اَرَا كِرْدَا فَاذا اردت ان يعول مَسِ نَسَكُم فِرْدَه على ما نَعْتَم 15
نَوَا سَاكِمَه فَيَكُونُ مَسِ نَسَكُم اَرَا كِرْدَا نْ مَسِ نَسَا اَرَا مِرْدَا نْ
مَسِ نَسَا اَرَا اَرِنْدَا ۞

لُعْطَه الْوَسْطِ الْعَرَبِيَّةِ وَاَمَّا لُعْطَه الْوَسْطِ الْعَرَبِيَّةِ فَانْهَا نَالْبِرْكِي
اَوْرَبَا فَاذا اردت ان يعول فِي الْوَسْطِ يعول اَوْرَبْدَا فَاذا اردت ان
يعول فِي وَسْطِكُم يعول اَوْرَبَا عِرْدَا فِي وَسْطِهِمْ اَوْرَبَا اَرِنْدَا فِي وَسْطِهَا 20

اوروامِرْدَا فادا اردت ان نعل من وسطكم ومن وسطنا ومن
وسطهم فبر علي ما نعتّم معك نونا ساكنه ۵

لَعَطَه مَعَ الْعَرَبَةِ وَأَمَّا مَعَ الْعَرَبَةِ فَاتَّهَا بِالْمَرْكَبِ يَلَا فادا اردت
ان نعل معك فبر يَلَا مَعَكُمْ سِرْنَ يَلَا مَعَ هَذَا مُوْنِ
6 يَلَا مَعَ هَؤُلَاءِ مَوَلَارِ يَلَا سِدَا مَعَ ذَاكَ أَفْنِ يَلَا سِدَا مَعَ
اُولَئِكَ اَنَلَارِ يَلَا رِنْدَا مَعِيَ نِلْمَدَا مَعَا يَلَا مِرْدَا ۵

لَعَطَه عِنْدَ الْعَرَبَةِ وَأَمَّا عِنْدَ الْعَرَبَةِ فَاتَّهَا بِالْمَرْكَبِ قَمِنُ فادا
اردت ان نعل عندك فبر سَمِنُ قَمِنْدَا عِنْدَ اُولَئِكَ اَنَلَارِ قَمِنْدَا
عِنْدِي مَنَمُ قَمِنْدَا عِنْدَا يَرِمُ قَمِنْرَدَا عِنْدَ هَؤُلَاءِ مَوَلَارِ
10 قَمِنْدَا فادا اردت ان نعل من عندك ومن عندكم ومن عند
هَذَا وَمِنْ عِنْدِ هَؤُلَاءِ وَمِنْ عِنْدِ ذَاكَ وَمِنْ عِنْدِ اُولَئِكَ وَمِنْ
عِنْدِي وَمِنْ عِنْدَا فبر علي ما نعتّم معك نونا ساكنه ۵

لَعَطَه عِنْدَ الْعَرَبَةِ فَاتَّهَا بِالْمَرْكَبِ اَبْرُوقُ فادا اردت ان نعل عرك
فبر سَمِنْدَانِ اَبْرُوقِ عِرْكَمِ سِرْدَانِ اَبْرُوقِ عِرْ هَذَا مَوْدَانِ
15 اَبْرُوقِ عِرْ اُولَئِكَ اَنَلَارْدَانِ اَبْرُوقِ عِرْ ذَاكَ اَنَلَانِ اَبْرُوقِ
عِرْ مَنْدَانِ اَبْرُوقِ عِرْ يَرْدَانِ اَبْرُوقِ وَلَهَا وَحْدَ اَحَرِ نَانِ
نَعْلُ اَرْكَا وَلَهَا وَحْدَ اَحَرِ نَانِ نَعْلُ اُكُو وَكَلَاهُمَا نَعْلُ حَكَمِ
الْاَوَّلِ نَانِ نَانِ مَعَ فِي اَحَرِ كَلْ كَلْمَه وَنَطْلِفِ حَكَمِ لِمَعَ فِي
حَقِ الْبَاطِلِ وَالصَّامِتِ مِنْ كُلِّ سِي ۵

20 لَعَطَه لَاحِلِ الْعَرَبَةِ وَأَمَّا لَعَطَه لَاحِلِ الْعَرَبَةِ فَاتَّهَا بِالْمَرْكَبِ
اَجْنُ نَانِ نَانِ فِي اَحَرِ كَلْ كَلْمَه وَفِي نَعْلِ مَعْلِ الْعَسَمِ فادا

اردب ان نعلو لاجل الله سبحانه تَكْرِى اُحْن لاجل السي
صاعم تَمَقَامَرُ اُحْن حَق راسك ناش اُجْن لاجل سمن
اُحْن لاجل سِزْن اُجْن لاجل هدا مَوْن اُحْن لاجل هاولاء
مُونَلَز اُجْن لاجل نيك اُحْن لاجل اولئك املار احن
لاجلي مَنَم اُحْن لاجل سِزْم اُجْن لاجل مَلان مَلان اُحْن
هكذا نأى « بها فى احر كل كلمة ومطلف حكما فى الماطف
والصامب فى العسم »

لَعَطْمَا نَم وَنَم اَعَرْتَلان مَأْمَا لَعَطْمَا كَم اَعَرْتَمَا هَمى نالمركى
تَجَا مادا اردب ان نعلو كم انسان نعلو مِچَا كِشِى كم
فارس مِچَا أَطْلُو كم راجل نِچَا مَانِغْ كم درهم تِچَا نَرْمَقْ 10
كم دينار مِچَا النُون كم سوب مِچَا حُرْكْ ولها وحه احر
وهو قُحْ وبصرى كصريف الاول نأى بها فى اول كل كلمة
ومطلف فى الماطف والصامت مى كل سىء واما لَعَطْمَا نكم
فاتها نالمركى مِچَا مادا اردب ان نعلو نكم هدا نعلو
مِچَا مَو نكم الرطل مِچَا نكم الارب اَرَبْ مِچَا مِچَا 15
لَعَطْمَا كَمى اَعَرْتَمَا مَأْمَا لَعَطْمَا كَمى اَعَرْتَمَا فاتها نالمركى
تَجْكْ مادا اردب ان نعلو كى كان نعلو مِچَا ادى كى
مَلان مَلان تَجْكْ كى نكور الامر تَجْكْ مُلَعَاى ايس ولها
وحه احر وهو نأى وَلَكُمْ لِلْكَم وهو المِركمانى
لَعَطْمَا مِى اَعَرْتَمَا مَأْمَا لَعَطْمَا مِى اَعَرْتَمَا فاتها نالمركى تَجْكْ 20
مادا اردب ان نعلو مِى حاء نعلو تَجْكْ كَلدى مِى راج

فَتَجَنُّ تَرْدِي مَسِي نَحْيَ فَتَجَنُّ كَلِكَاي مَسِي سِرُوح فَتَجَنُّ
تَرْغَاي مَسِي كَا فَتَجَنُّ إِدِي مَسِي نَكُون فَتَجَنُّ نُلْعَاي وَهُوَ
يعوم مقام اذا انصا ٥

لَعَطَه مَسِي الْعَرَبِيَّةَ وَأَمَّا لَعَطَه مَسِي الْعَرَبِيَّةَ فَاتَّهَا بِالْمَرْكِيَّ يَنَّا فَاذا
٥ اَرَدْتُ اَنْ يَفْعَلَ مَسِي حَاءُ فَعُولُ يَنَّا كَلِدِيَّ مَسِي رَاجَ يَنَّا تَرْدِي
مَسِي اَكَلُ بَلَا نَادِي مَسِي سِرُوحَ يَمَّا اِخْنِي مَسِي فَالَ تَنَّا اَيْنِي مَسِي
يَفْعَلُ بَلَا اَنْعَاي هَكَذَا نَأْيِي نَهَا فِي اَوَّلِ كُلِّ كَلِمَةٍ ٥

لَعَطَه اَنْصَا الْعَرَبِيَّةَ وَأَمَّا لَعَطَه اَنْصَا الْعَرَبِيَّةَ فَاتَّهَا بِالْمَرْكِيَّ دَهِي
فَاذا اَرَدْتُ اَنْ يَفْعَلَ فَالَ اَنْصَا فَعُولُ دَعِي اَيْنِي يَفْعَلُ اَنْصَا دَغِي
10 اَنْتَقَاي وَهُوَ نَعَطِي اَنْصَا حَكَمُ الْاَسْرَادَةِ فِي ظِلِّ السَّيِّءِ فَاذا
اَرَدْتُ اَنْ يَفْعَلَ اَعْطِي اَنْصَا فَعُولُ يَرْكُلُ دَغِي اَوْ يَفْعَلُ دَغِي
مَرْكُلُ اَنْ سَتَبَ فَعَمِيهَا عِي الْكَلِمَةِ اِنْ سَتَبَ اَحْرَبَهَا وَهَذِهِ
الذَّالُ الْمِي لِهَذِهِ اللَّعَطَةِ مَشْمُومَةٌ نَسِيءٌ مِنْ حَرْفِ الطَّاءِ ٥

لَعَطَاتٌ هَذَا وَهُوَ اَنْسَ وَالسَّيِّءُ الْعَرَبِيَّةَ فَاتَّهَا لَعَطَه هَذِهِ
15 الْعَرَبِيَّةَ فَاتَّهَا بِالْمَرْكِيَّ نُو وَأَمَّا لَعَطَه هُوَ الْعَرَبِيَّةَ فَاتَّهَا بِالْمَرْكِيَّ دُرُ
وَأَمَّا لَعَطَه اَنْسَ الْعَرَبِيَّةَ فَاتَّهَا بِالْمَرْكِيَّ قَا وَأَمَّا لَعَطَه السَّيِّءِ
الْعَرَبِيَّةَ فَاتَّهَا بِالْمَرْكِيَّ تَسَا فَاذا اَرَدْتُ اَنْ يَفْعَلَ * مَا هُوَ عَلَي هَذِهِ
الضَّعْفَةِ سَيِّءٌ هُوَ هَذَا فَعُولُ نُو مَا تَسَا دُرُ اَوْ يَفْعَلُ اَنْسَ هَذَا
يَفْعَلُ نُو قَا اَوْ يَفْعَلُ اَنْسَ هُوَ هَذَا فَعُولُ نُو نَا دُرُ ٥

20 لَعَطَاتُ الْاَدْنَى وَالْاَفْصَى الْعَرَبِيَّةَ فَاتَّهَا لَعَطَه الْاَدْنَى يَعِي الْاَوَّلُ فَعِي
بِالْمَرْكِيَّ سِرَا وَأَمَّا لَعَطَه الْاَفْصَى فَعِي بِالْمَرْكِيَّ اِسْرَا فَاذا اَرَدْتُ

اِنْ نَعْمَلُ الْاَدْنٰى مِنْ الْاَنْسٰى فَعَمَلٌ شَرًّا سِوٰى اَوْ نَعْمَلُ الْاَفْصٰى مِنْهَا فَعَمَلٌ اَسْرَاسِی ۝

لَعَطْمَا هَذَا وَعَيْنَاكَ الْعَرَبَتَانِ دَائِمًا لَعَطْمَا هَذَا بِالْبُرْكَى هَبْنِي مُؤْنَدًا
وَأَمَّا لَعَطْمَا هَذَا فَانْهَ بِالْبُرْكَى آتِدًا ۞
أَعْلَمُ أَعْرَكَ إِلَهَ أَنَّ اللَّعْمَ وَاسِعَةً وَأَمَّا وَصَعِبَ لَكَ هَذِهِ اللَّعْمَةُ ۞
الْبُسْرَةُ ۞ لَيْسَ عَنِي دَمَا كَحَبْلٍ فِي فَمِيكَ مِنْهَا دَالِ السُّدْرَةِ أَنَّ
سَاءَ إِلَهَ دَعَالَى ۞

10
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995
 1000

a) Cod السيرة (sic).

T E X T.

s 56 ادرن halte ich möglicherweise für eine verdorbene Aussprache oder Schreibweise des انراى Radloff stimmt bei (M)

s 58 In انكر sind vielleicht die Vocalzeichen ganz abzuändern und noch ein Abfall des finalen ى anzunehmen
Dann kommen wir zu der Form انكرين was in modernen Dia-

lecten in *iran guran* u. A. sich verwandelt hat und gerade »Brandfuchs« bedeutet (Mittheilung Radloff's an Herin M)

s 65 نى Der Name اسمائى, den ich sehr oft gehört habe, wird Isenbay ausgesprochen und besteht, glaube ich, aus اسى + نائى bedeutet »reich« und dann einfach »Hausher« (M)

s 81 صربخفا bringe ich mit فربخف zusammen, in meinem Glossar ist ein Wort سربخف arab السبل das wahrscheinlich zu derselben Sippschaft gehört (M)

Im arabischen Texte sind auch einige Druckfehler und Versehen eingeschlichen, doch brauche ich die Liste derselben hier nicht zu wiederholen, weil die wichtigsten bereits im Index angemerkt sind, weshalb ich den Leser bitte bei etwaigem Zweifel dort nachschlagen zu wollen

»n“ und anderen Liquidis in »d“ über zu gehen (vg. oben s. 22, 4 v. u. تدرى für تدلى). — Auch mir scheint es dass Radloff a n () Recht hat, doch habe ich diese Erklärung von الناء und انداء nicht als sicher vorstellen wollen mit Rücksicht auf ارداء — Hierzu bemerkt M. weiter ارداء heisst ja ursprünglich »der Spur eines Thieres nachgehen“ und ist also aus ابر (Spur) | - لا entstanden. Sehr interessant ist es, dass, da das Verbum ارداء diese ursprüngliche Bedeutung im Altajischen verloren hat, sich von Neuem das Verbum ابراء gebildet hat, so dass jetzt im Alt. beide Verba existiren. ابراء für »suchen“ und ابراء für »ein Thier nach dessen Spuren verfolgen“

s 51 اعى Die Ableitung des اعى von حى hat Radloff aufgegeben, findet aber, dass auch Ihr Versuch es mit اى (weiss) zu vergleichen misslungen ist (M). — Allerdings ist es mit solchen Ableitungen im türkischen noch eine missliche Sache, doch für meine Vermuthung (mehr ist es nicht) spricht dass die Adjektiven اى weiss und قرا schwarz oft metaphorisch für edel und gemein (Sklave) gebraucht werden Vg z B in diesem Glossare قراى Magd Sklaven

s 53 الموى Sie hatten *altyn* schreiben sollen, denn die doppelte Orthographie الموى und لئلى spricht dafür, dass der Verfasser hier es mit dem Laute y zu thun hatte, den er weder durch y noch durch — genau wiedergeben konnte Radloff will in mehreren Worten y statt u haben z B *ayya*, *ayyl* u A (M) Es sei mir gestattet dieser Bemerkung nicht zu widersprechen und meine Transcription dennoch aufrecht zu halten, weil es eben unmöglich ist zu wissen, ob in einem sonst unbekannten Dialekte y oder u gehört wurde, wo die Vokalzeichen, wenn vorhanden, eine doppelte Aussprache zulassen.

s 53 المى *alt* kommt in dieser von der gewöhnlichen etwas abweichenden Bedeutung auch in meinem Glossar vor (M)

s 18 z 3 v u »mit einem Buchstaben vermehrt erscheint“
Hierbei ist zu beachten, dass ich nur die *Schrift* im Auge habe, in der lebendigen Sprache repräsentirt dieser Buchstabe eine Silbe (mit vorhergehendem Vokal)

s 21 z 12 الحى Gësandter von آل Frieden — الحى kommt im *Kudatku Bilik* im Sinne von »Furst, Repräsentant des Volkes“ vor und demnach, glaube ich, ist das Wort von آل (Volk) abzuleiten (M). — Hierzu bemerke ich, dass ich hier einfach die Ableitung des Verfassers des Glossars s ٢٥, 6 wiedergebe

s 22. Es versteht sich dass die Weise, worauf verschiedene türkische Wörter hier zerlegt sind, nicht in allen Fällen den nämlichen Grad von Sicherheit beanspruchen darf Ich betone dies hier nochmals ausdrücklich, weil auch Herr M mir seine Zweifel ausspricht in Bezug auf einige der genannten Beispiele, welche er für unzerlegbar halt

s. 33, 34. Einige (und nicht wenige) von den hier angeführten Beispielen mögen Doppelnamen in Ihrem Sinne des Wortes gewesen sein Doch scheint es mir, dass in einigen von ihnen die erste Hälfte doch wohl adjektivisch aufgefasst werden kann z B goldener Stier, silberner Stier (überhaupt wo die erste Hälfte irgend ein Material bedeutet) Ferner ist mir eingefallen, dass vielleicht (es ist nicht mehr als eine Vermutung) die Namen انعمس, ارسلان, انعمس, u ähnl sich so erklären lassen »es (das Kind) ist wie eine Sonno, wie ein Lowe geboren“ (M)

s 37 Die Analyse Radloff's von نسا gefällt mir besser (M) — Hiermit bin ich einverstanden, obgleich ich die abweichende Analyse aus سى + نه an erster Stelle erwähnt habe, weil diese die bekannteste ist

s. 39 In سر u سر steckt wahrscheinlich das د des Causativ's in ب (ب) (M) — Ich halte dies sogar für gewiss

s. 40 z 5 Herr Melioransky betont die Tendenz des ل nach

ZUSATZE UND BERICHTIGUNGEN.

Herr Melioransky hat die Güte gehabt mir brieflich einige Bemerkungen zu den bereits gedruckten Bogen dieses Glossars zu schicken, wovon Einiges bereits vor dem Abdrucken berücksichtigt worden ist. Einiges andere theile ich mit seinem Erlaubnisse hier mit.

§ 6 Bei der Besprechung der Aussprache von ح wäre vielleicht am Platze zu erwähnen, dass ح in Aegypten oben als g ausgesprochen wurde und oben deshalb seine Aussprache als ʕ oder ǧ für die Aegypter einer besonderen Erklärung bedurfte. Dagegen scheint die Beweiskraft des Wortes اوعان (s. 7) dadurch abgeschwächt zu sein, dass das Wort im كتاب الادراك, welches sicherlich in Aegypten verfasst wurde, ohne weiteres mit der Uebersetzung الله verzeichnet steht. Meines Wissens ist das Wort geläufig nur im Uigurischen, bekannt in der späteren gewählten Sprache der literarisch gebildeten Turken, aus der einfachen Sprache scheint das Wort ziemlich früh durch بدرى, حدا, الله u. s. w. verdrängt zu sein (M.)

§. 17. Das *Dhamma* und *Fatha* in فـل (فل), فـرظ (فرظ) und فـلـى (فلى) lassen sich dadurch erklären, dass unter dem Einflusse des و der folgende Vokal (einerlei ob eigentlich „a“ oder „u“) einen dumpfen, unbestimmten Klang hat, dieselben Zeichen in فـلـو, فـلـو, فـلـو bin ich geneigt als reine Schreibfehler zu betrachten (M.)

سورلاکل *rawuzla* Imp سورلا *rawuz* Selg سور s ٢٥ bese. —
s. f. tadeln

سوروك *ruzuk* C. *ruzuk* s ١٧ Siegelring
سوسان *raušan* = نوسان (Zenker) s ٩ Absinth.

سويعل *rawot* Imp سوي *rawok* s ٢٥, ٣٢ Verwandter —
s ٣٣ ١) naher bringen

سويارو *rokary* C. *rochari* Selg سويارو s ٣١ oben
سوك *ruk* C *yuc* = انوك Last — *ruklu* s ٢٥ schwanger —
ruklat C *yucla* Imp سكلانكل s ٣٩ belasten

سول *sol* Selg dass C *sol yol* s ٥, ١١ Weg — *solat* s ١٢
Leitsen — *solat saby* ibid Handhabe des Leit-
seils — سولداس s ٣٢, ١١ Reisegefährte

سول So unrichtig s ٢٥ L. سول *bol* (turkm) = نالم viol

سولي *suly* C *yulu* Imp سولكل s ٣٩ scheron

سوي *for* Imp سويكل s ٣٣ abkratzen, ausrotten Vg Budagow
unter سوي

سوي s ٢١ Geruch. — سولا C *yila, yyla* Imp سلالا ibid
riechen

سوي *syt* = نكت

سوي *yma* = نكنا.

١) Die Hs hat سويعل, was in den Noten nicht bemerkt ist

يَنْدُكُ *jānduk* C ganzic s. 19 Borse.

يَنْدُكُ *jānduk* Vg. اِنْجَك اِنْجَك bei Zenker s. 21 Vorderseite
des Beines.

يَنْدُرُ *jāndur* C *yandır, yandur* Imp. يَنْدُرُ s. 33f anzünden

يَنْدُرُ Unbekannt. Imp. يَنْدُرُ s. 38 sich erbrechen.

يَنْجُكُ *janguk* = يَنْجَعُ s. 33 Hobelspanne — يَنْجُكُ *janguky* s. 33
Zimmernmann.

يَنْكُ *jung* C. *yeng* s. 19 Aermel.

يَنْكُ *jung* Vg. oben u. يَنْكُ C *jong, yung* s. 10 Wolle

يَنْكَا *junga* s. 32 (Schwiegertochter) Schwägerinn

يَنْكَا *junka* s. 2 Krebs

يَنْكُ C *ju, juu* Imp. يَنْكُ s. 34, 35 waschen — يَنْكُ Imp.
يَنْكُ s. 35 sich waschen

يَنْوُ *joru* s. 1. Nest

يَنْوَسُ *jauus* Vg. C. *yauus* (lu) s. 24 sanft, von Pferden folg-
sam. Weibersname s. 25.

يَنْوَا *jaua* s. 21, 22 Rücken, der höchste Theil jeder Sache,
hoch.

يَنْوُ *jaur* und *jaurj* (*aukm*) s. 1. Kuchlein

يَنْوُكُ *jauk* C *jauq* s. 2 Holz

يَنْوَمُكُ *jaumak* s. 2. Faust Faustschlag Dasselbe als يَنْوَمُكُ
mit Metathesis

يَنْوَرُ *jauru* Imp. يَنْوَرُ s. 2 lernen Vg. oben اَنْوَرُ unter
اَنْوَرُ

يَنْوَرُ *jau* C. *jauu* Imp. يَنْوَرُ s. 2 gehen — يَنْوَرُ *ta*
jau s. 2, 3 schweigen يَنْوَرُ Imp. يَنْوَرُ s. 21 laufen
lassen. يَنْوَرُ *jauq* s. 2 Passgänger.

يَنْوَرُ *jau* Vg. unter يَنْوَرُ

جالمان *jalman* s. 11 Springhase (jerboa) = بالمان Eigenname s. ۳۰.

جالواڤ *jalawač* s. ۳ Bote

چم چم *čim čim* C. *em* s. ۳۹ 1° Futter — چم چم *čim čim* s. ۳۹

futtern — 2° s. ۳۳ Arznei

چم *čim* C. *um* Imp چمکل s. ۳۸ die Augen schliessen

چمان *čaman* C. *yaman* s. ۲۰ schlecht

چمورتکا *čumurtka* C. *čumurtka* und (turkm) چموردا *čumurda* s. 1. Ei

چمروک *čomruk* bei C. 223 *čuruk*, wofür Radloff 45^a *čudruk* annimmt) — چمروکلا *čomrukla* Imp چمروکلاش s. ۳۴ einen Faustschlag geben — چمروکلاش *čomruklaš* s. ۴۳ Verb recipr mit einander boxen.

چمورلات *čumurlat* Imp چمورلاککل s. ۴۳ in eine runde Form kneten

چمشف *čumšak* C. *yumsak* s. ۳۹, ۲۸ weich — چمشان *čumšan* Imp چمشعل s. ۴۳ weich sein — چمشت *čumšet* Imp چمشعل s. ۴۳ erweichen

چمگور *čamgur* durch Metathesis für چمر *čemer* Vg. unter چ

چا *čana* Selg چا *čana* s. ۵۹ darauf, nachher

چا *čana* = چونه s. 1۴ Sattelunterlage aus Filz.

چانت *čont* s. 1۲ Pferdekoppel

چاچا *čiča* C. *inčča* s. ۲۷ fein

چاچا *čiča* s. ۹ Klee

چاچک *čučuk* Inf چاچکماک *čučukmak* s. ۳۳ Imp چاچککل s. ۳۸ Verrenken, Verrenkung ¹⁾ = Osm انچکک Vg Radl

W 1453

چاچو *čuču* C. *ingču* s. ۳۱ Peile Eigenname s. ۳

1) Die Wörter چاچل und چاچو (چو VI) sind in den ar. Wörterbüchern nicht verzeichnet, auch nicht bei Dozy. Wir müssen also bei der Klärung ausgehen von چو I *Primum cervicis vertebrae vel os appellationem affectu laetive* (Freytag)

يگدا *yigda* = انكده s. ۸ Zizyphus.

يگر *yugur* C. *yugur* Imp. يگرکل s. ۳۰ schnell laufen. — اوکارحی

ugurdi s. ۲۶ Milbote.

يکيز *yikiz* vg. unter يکی

يکساک *jaksak* s. ۲۰ hoch. — يکساکت *jaksat* Imp. يکساککل s. ۴۲
in die Höhe heben

يکسوک *jaksuk* = يوکسوک s. ۲۳ Fingerhut.

يگنا *yigna* (turkm.) C. *ygina* = يما *yina* s. ۳۳ Nadel

يگوندی *yugundi* s. ۲۳ Khalife, eig. derjenige welcher sich vor-
beugt im Flehete von يوکون sich vorbeugen

يگندو *jahinde* s. ۲۸ (turkm.) = يگر Nachmittag. Das Wort ge-
hort etymologisch zum folgenden

يکی *yaki* s. ۲۲ zwei — يکرمی *jahirmi* s. ۲۲ zwanzig. — يکيز *yikiz*
yahiz C. *yiz* s. ۲۸ 1° Nachmittag — 2° s. ۲۶ Zwilling

يک *yel* C. *yel* Selig يکل s. ۵ Wind — يکاک *yelkan* s. v Segol.

يک *yel* C. *yel* (1° = das vorhergeh.) s. ۲۸ Jahr — يکلس

يک *elcan yel* s. ۲۸ das vergangene vorletzte Jahr — يککاک

يک *elcan yel* ibid das künftige Jahr — يککاکي

يککاکي *yel* ibid das zweitfolgende Jahr

يکلا *yela* C. *yala* Imp. يکلاعل s. ۳۰ lecken — يکلاک *yalak* s. ۱۱
Hundetrog يکلاع

يکلان *yelan* C. *elan* s. ۱۱ Schlango

يکلان *yelan* s. ۲۰ Lüge. — يکلان سلا *yelan soila* s. ۳۴ lügen.
(turkm.)

يکدريم *yildirim* s. ۵ (turkm.) = 1° Blitz — 2° Glas

يکدور *yilduz* C. *yilduz* Selig يکدور s. ۵ Stein

يکدور *yildun* Csm يکدور s. ۵ Tamariske.

يکدوري *yilduri* C. *yilduri*, *yilduri* s. ۳۶ vor

يکدور *yildur* s. ۲۳ Lenn.

دَسَاو *jašmak* s 1a Schleier

يَع *yag* C. *yag* Imp. يَجْعَل s. ۴۲ regnen — يَجْمُر *yagmur* s ۵
(turkm) = يَمْر Regen

يُغِر *yugur* C. *yur*, *yur* Imp يَغْرَعِل s. ۳۴ kneten

يُغْرَان *yagran* = يَغْرَبِي s ۲. Schulterblatt.

يُغْرَعَال *Vg* unter يَغْرَعَال

يُغُن *yogun* C *yogan* s ۲۷ dick

يُغُول *jungul* C *yungul* s ۲۷ leicht

يُغْمَالَا *yagymala* Imp. يَغْمَالَاَعِل s ۳۳ plündern

يُك *yok* — يَكْلُو *yoklu* s ۳۶ arm. — يَكْسُول *joksul* C. *yocsul*
Selg dass s ۳۶ dasselbe

يَك *yak*. — يَكْ صو *Vg* unter صو

يَكْ *yik* C *yick* Selg يَكْ Imp يَكْعَل s ۳۷, ۴۴ umwerfen. —

Hierher gehört wohl يَكْ *yikuk* (Cod. يَكْ) s ۲۷ wust
يَا *yaka* s ۱۹ Kragen.

يَا Aussprache unsicher s ۳۲ Nebenfrau d h Frauen desselben
Mannes Im Osm hat man dafür يَمَا

يَكْسُ *žakuš* = يَكْسُ s ۹ Anhöhe

يَكْسِي *yakšy* C *yacsı* s ۲۵ schon

يَكْلِي *yaklyk* s ۲۴ Guitarre = يَكْلِيَع — يَكْلِيَع *yaklyčy* s. ۲۴
derjenige welcher das *yaklyk* bespielt

يَكْ *yik* C *yek*, *rec* Unwohlsein — يَكْ *Vg* unter يَكْ

يَكْ *yuk* s 1. Flaum *Vg* unter يَكْ

يَكْ *yik* = يَكْ s 1۷ Spindel

يَكَا *yaga* = يَكَا يَكَا s ۳۳ Feile

يَكَا *jangak* C. *yaagh*, *yaac* s ۲. Wange.

يَكَا *yagan* C *yegan* s 1۷ Natter.

يَكْ *ygit* C *ygit* s. ۲۴ Jungling

جَراى *jyrak* O. *yrae* s ٢٥ forn.

جَراى *jarahla* aus جَراى + لا Imp جَراى *jarahla* s. ٣٨ sich waffnen.

جَرات *jarat* Imp جَرات *jarat* s. ٣٩ zerreißen. (Die Vokale im Cod. sonst جَرت *jirt*).

جَرات *jarat* O *yarat*, *jarat* Selg. dass. Imp جَرات *jarat* s. ٣٩ schaffen
Part. جَرات *jarathan* s ٣ der Schöpfer.

جَرت *jurt* O *gurt* s. ٥ Niederlassung.

جَری vgl. unter جَری

جَریسا *jarisa* s ١. (turkm.) Fledermaus.

جَریس *jaras*, *jaris* Imp جَریس *jaras* s. ٤. weiterdorn spez boim
Weitrennen.

جَری Vgl. unter جَری

جَریجان *jargan* s. ١٧ Bettdecke (turkm.) = جَریجان *jurgan* ibid
dass Nach Radloff *Phon* § 366 aus *jalykan* entstanden.

جَریجا *jaryga*, *jaryga* Selg. dass (' *jaryga* und *jarlyga*. Imp
جَریجا *jaryga* s ٣٣ sich erbarmen Part جَریجا *jaryga* s. ٣.

جَریم *jarmak* s. ٥ Silbergeld Duhon

جَریم *jymak* s ٩ (turkm. statt جَری) Fluss

جَریمچک *jarmoch* s ٩ Kase Kug *jarmochik* Vgl die ausfuhr-
liche Beschreibung bei Radloff, *As Sibiren* I, 127 (Kie-
melkase aus Schdmilch)

جَری *ju* O. *ur* (su) Selg. s ٢٢ hundert.

جَری *ju* Selg. جَری (' *ju* s ٢. Antlitz. — جَریک *juzik* s. ٩ Aus-
senseite eines Kleides

جَری (' *ju*, *ju* Imp جَری *ju* s ٣٥, ٣٩ schwimmen

جَریم *jucum* (' *u am*, *jucum* s ٧ Weintraube

جَری *juzna* (' 111 *juzna cognatus* s ٣٣ Schwiegersohn. Brau-
tigam = جَری

جَری *ju* Imp جَری *ju* s. ٢٣ den Bogen entspannen.

javwa = pers ناوه verloren — *javwa ut s fi* (turkm. statt طاس اُلا) verlieren.

jajag s ۳۹, oo Fussganger

jarm s ۲۷ leicht — *ajant* Imp. نانمکل s. ۳۹ erleichtern

yypar C ypar s ۱۸ Moschus

japiak turkm statt *jabuldrak C yabuldrac s v* Blatt.

japyštur Imp نيسرعل s ۳۷ heften.

jopka fein s ۲۷ vg unter ايمك und حر.

jipak C ypac s ۱۹ Seide.

jabalak C 129 yabalac s. ۱. Eule

Vg unter نبي.

jiplik s ۳۳ Faden

at C yet, set Imp. نكل s ۲۰ erreichen — *jatur* Imp نيركل s ۳۸ erreichen machen

at bei Zenker Imp نكل s. ۳۰ beim Zaume führen

at Imp نكل s. ۳۰ verloren sein *Vg C jatur*

at Imp نكل s. ۳۰ verschlingen — *judur* Imp ندركل

s ۳۴ zu Essen geben, wenn nicht ندر zu lesen ist von ل essen

ati C jetti, jetti s ۲۲ sieben — *atmš s ۲۲* siebzig

iti s ۲۷ (nach Conjectur aufgenommen) schalf

Vg unter ن

jar C yar Selg dass. Imp نرعل s. ۵, fi spalten

jar s ۵ schroffer Felsen

jar s ۵, fi Speichel

ai Selg dass C *yer* und *jer* s ۵, oi Land Ort. — نرداس

jardaš s. oi Landsmann

نلان *jaban* s. ٥ Wusto

نار *jaryk* s. ١٣, ٢٢ Harnisch — نارنجی *jarykčy* s. ٢٢ Waf-fonschmied.

نار *jaryn* Selg. class. s. ٢٨ Morgen.

نار *jaz* Imp. نارعل s. ٣٨ sundigon. — نار *jazuk* O. *jazok* Selg. class s. ٣٨ Sundo.

نار *jaz* O. *yaz* Imp. نارعل s. ٣٣, ٢. schreiben (*zurlem* statt حر).

ناری *jazy* (! *jaz*, *yaz* s. ٥ Ebono

نارسی *jastuk* (! *yastuc* s. ١٧ Kinson.

نار *jał* O. *yas* s. ٢١, ٢١ Thrano — 2° focht, frisch, Leben ibid

نارسل *jažyl* O. *yazyl* s. ٣١ grun — Intens نام نارسل *jam jažyl* s. ٣١

نارسی *jažyn* s. ٥ Blitz

نارسی *jažyn* (! *issun*, *razzin* Imp نارسل s. ٣٨ sich vorbeigen.

نارسی *jasy* (! *ness* s. ٢٥ breit — نارسی *jazyysz* ibid ong

نار *jat* s. ٣٣ Fremd.

نار *jat* Selg. نار (! *yat* Imp نارسل s. ٣٣ schlafen — نار *jatar*

Nom Aor s. ٣١ schlafend. — نار *jatuk* s. ١١ Hasenlager —

نارسل *jatun* s. ٢٨ Abendzeit (oig Imperativform von

نار schlafen = Osm نارسی oder نارسی).

نار *jaq* O. *qay* s. ١٥ Fett. نار *kaung jaqy* ibid. das

Fett des Fettschwanzes. -- نار *jaqlyk* s. ١٨ Schnupftuch.

نار *jüqut* (! *yugut* s. ٢٩ Quark

نار *jaqyz* (braun) s. ١٣ — نار *kaiaqagyz* dunkelbraun s. ٣١

نارسی *jaqy* (! 2° *qag* bellum s. ٣١ Feind.

نارسی *jahyn* s. ٢٥ nahe

نار *jal* (! *jal* s. ٢٢ Mahno

نار *jalykuz* Osm نار sonst نار *jalgiz*, *jalyuz*, *yalguz*

s. ٣١ allein (Gegensatz. Zwilling

نار *qz* unter نار

نار *jan* Selg. class s. ٢١ Norte

نار *jura* (! *youn* s. ٨ Zwiebel

میښ *myin* s lo Bruhe Bouillon. Vg Radloff, *Proben des Volks-*
lit. u. s. w I, 14 *min* dass. Budagow unter می (Alt)

ن

نا *na* C *ne* Selg نا s ٥٩ was — نانا *natu* Selg. s ٥٥
(*turkm*) wie — ناڅا *nača* C *nece, neza* Selg s ٥٥
wieviel — ناڅک *načuk* C *necik* ibid. wie — ناسا *nasa*
Selg dass. s ٥٩ etwas.
نار *nar* *turkm* = انار pers s. v Granatapfel — کليار Eigenname
s ٣.
نشان *nšan* Zeichen (pers) — نشانلا *nšanla* C *nisanla* Imp
نشانلاکل s f٢ siegeln unterschreiben
نقطا *nokta* C *nocta* s. lf Leitseil
نماز *namaz* Gebet (pers) — نماز کړل *namaz kړl* s f١ boten
نمازان *namazan* = نمدړنې (pers) s lf Sattelunterlage
نوبهار *nawbahar* (pers) Eigenname s ٣. (eigt neuer Fruhling).

و

وځای *wučak* = اوځای s ٩ Ofen
وړ *wur* C *ur* Selg اور Perf وړی s ٥٢ schlagen. — وړی *wu-*
rak s. ٩ Sichel

ي

يا *ja* C *yaa* s ١٣, ٢٤ Bogen — ياڅي *jačy* s. ٢٤ Bogenma-
cher — يالو *jalu* Inhaber eines Bogens im Eigennamen في
١٣ s ٣.
يا *ja* C *ie, je* Selg يي Imp ٢٣, ٥٣, ٥٩ essen — يامس
jamiš C *yemis, jemis* s v Frucht — Vg. unten.
ياب *jap* C *jap* Imp يابعل s ٣٤, ٣٧. 1° bauen — Daher ياڅي
japčy (japyčy) s ٢٤ Architekt — 2° den Teig kneten —
3° die Thur schliessen — ياپين *japyn* Imp ياپيعل s ٣٧ sich
anhangen statt des gewohnl يانس.
ياباغو *jabagu* (Cود ياعو) s lo rohe Wolle.

کبی *kāi* C. *ky key* und *chey* (Radloff will *kē*) und *Selg gar*
Imp. نکل s ۳۳ sich anziehen.

کوی *koi* Imp نکل s ۳۸ sich aufhalten

کوی *kui* *gui* s ۲۰ *gut* = انی *Selg* dass — ککلدی Eigenn. s ۲۹

کچا *kača* C. *cheza* *Selg.* کچه s ۲۸ Nacht.

کیز *kijiz* C. *chuz* (aus نکر) s. ۱۷ Filz.

کک *kuk* C 84 *cheg.* Klaproth *Sprache und Schrift der*
Uigur. 15 *keyik* s. ۱۱ ein wildes Thier

کندرل *kajundur* C. *cuydur, cundur* Imp کندرل s ۳۰ an-
zünden.

کک *kung* C 139 *kung* s ۲۷ breit.

ل und م

لاچس *lacyu* s ۱. weisse Falke. — Eigenn. s. ۲۹.

مامی *mamyk* C *mamak* s ۱۱ Kattun.

ماچی *mači* C *mazi* s. ۱۱ Katze.

ماه *mah* (pers.) Mond in den Eigennamen ماهی und مهلی s ۳۰.

مرحاک *marčmak* C *marčmac* s. ۱ (*tukm*) Linse

مرواری *marwarı* = pers. مروارید Eigennamen s ۳.

مغل *mogul* im Eigennamen معلای s. ۲۹.

مگر *magu* C *magı* vultus s ۱۹, ۳۱ Angesichtsfarbe

مین *min* Imp مینل s ۳۳, ۵۲ aufsitzen

مناص *manas* s ۲۳ ein Viertel Vg die Bemerkung des Glos-
sators jetzt ist das Wort unter ihnen wenig bekannt, nur
dialektisch in verschiedenen Ländern

منکو *manqu kul* s. ۴۰ dauern vg مونکو bei Pavet
de Court

مناج *majak* s ۱۰ Schafmusk

مین *min* *Selg* مین s ۲۲ tausend

kusa Imp کوسا *k* ۳۷ wünschen Vg C. 20 *cusamac*,
desidero Radloff 36 a hat das Reflex *kuzan* angenommen
auf Grund von *cusanurmen*, *cusandim*, *kusenganim*.

کوسک *košak* s ۱۴ junges Kameel

کوک Unbekannt s ۹ Stroh

کوکان *kokan*? s v Pflaume, Pfirsich, Kirsche, wohl verwandt

mit ar حَوْج, ursprünglich *aiam* nach Frankel, *Die Aiam
Fremdwörter* s 142 Das ar Wort hat zwar die Bedeutun-
gen von Pflaum und Pfirsich (Vg Dozy *Suppl* 1 v), dass
es aber auch Kirsche bedeuten kann finde ich nicht an-
gegeben. Vg aber Low, *Aiam Pflanz* n. 105

کوکراک *kokrak* s ۲۱ Leichnam

کوکرداس *kokurdaš* s ۳۲ Milchbruder (aus کوکر + داس) Vg
کوکلماس (Zenker)

کوکوسب *kogust* nur in den rathselhaften Worten سدی
کوکوسبم s ۱۸ wahrscheinlich = *kogus* کودوس Brust Selg
dass

کوکول *kogul kongul* C *congul* s ۲۱ Heiz

کول *gol* s ۹ Pflanze

کونان Unbekannt s ۱۱ Frottehen

کونچاک *končuk* C *chonzac* s ۱۸ Hosen

کونلک *kunlak* C 120 *choulac* (Mongol کسکک) s ۱۸ Hemd
Vambéry, *Uigur Sprachm* s 218 a *kunglek*

کونلان *kunlan* Imp کونلانعل s ۳۷ bewundern (vg Zenker u
کونکوس)

کونای *konai* — کونای صو *konai su* C *konessu*, *chonasu* s. ۳۱
Quecksilber.

کوی *ko* s ۹ (*turkm* statt کیت) Dorf

کویاگو *kujagu* s ۳۲ Schwiegersohn Brautigam C *chuyeyu* —
کویاگو اوطی *kujagu oty* s ۹ vg u. اوط

کهل *kahal* C. *kagal*, *kahal*, *chahal* s. ۲۶ trage (*turkm* statt
کاهل) eig = arab. کاهل

سراکو کی *sein O eun Solğ* کوں s ۵, ۲۸ Sonne Tag —
 vg. unter *اسرا* کن — *birisi kun O birisi eun* s. ۲۸
 Uebormorgen — *tun kun O tunachun, tunekun*
 s ۲۸ gestern — *kunduz* s ۲۸ Tag — Vg noch die
 Eigennamen *کندعی, کندیس* s. ۲۹

لای *kana* s. ۱۲ (*turkm.* statt *فصره*) Laus

سونس *kunas Solğ* کونس s ۵ (*turkm* statt *فلاس*) Sonnen-
 schoin

کنت *kant O. chent* s ۹ Dorf

کندر *kander O chendir, kinadir* s ۱۹ Hanf^{۱)}

کندک *kandik O. chindic* s ۲۱ Nabel.

کنگر *kongar* s. ۹ Artischoke (Cynara) Vg Vullers, *Lex Pers.*
 unter *کندر*

کول *kula O. kumla* Imp. کولان s ۴۲ beneiden. Radloff will
kunula.

گهار *guhā* = pers. دهر s. ۳. Eigennamo.

گوبک *gobak* s. ۲۱ (*turkm* statt *کندک*) Nabel.

گوبک *gopak* — گوبک اب Vg unter اب.

گوده *gודה Solğ.* dass s ۲۱ Rumpf.

کور (پور) *kur* s. ۱۹ Teppich

کورچین *kurardin O. 200 kurum (= کورچین)* s ۱. Taube

کوز *koz O choi* s ۹, ۲. Auge — *kozlu* s ۲۹ sehend

— *kizic* s ۲۹ blind. — *bu kozlu* ibid. oin-

augig *کور* *kurin* Imp کوریدل (Verb neutr) s ۴۳ or-

schonen. — *kozlu* Imp کورلان (Verb denom) s ۳۵,

۲۹ blicken. — 2° s ۹ Brunnen

کوزاغ *kuzagu O. chuzyu* s ۱۸ Spiegel

کوسا *kosā* s ۲۵ dünner Bart.

1) Die arab. Uebersetzung hat *کمان* welches hier aber Haut bedeutet

کُکرامک *kokramak* s. o Donner Vg C *chocrac*.

کل *kal gal* C. *chel, kel* kommen. Perf کلدی s. 101, 100 Fut.

کلکای s. 109 — کلتور *kaltur* C. *cheltur* Imp کلرکل s. 139,
144 bringen

کُل *kul* C *cul, chul* Imp. کلکل s. 139 lachen

کُل *kul* s. 14 Asche

گُل *gul* C *gul* (pers = Rose) in Eigennamen wie گلچشمک,
گلزار und گلزار s. 13. — گلاب *gulab* C. 94 *gulaf* s. 1
(*turkm*) Rose (pers = Rosenwasser)

کُلّاحی *kulaci* — کُلّاحی *kulači ait* s. 139 erzahlen Vg
meine Bemerkung in der Z d D M G XLIII s. 81, Note
Aus dem naml Cod 419 Dresd. tuge ist hier folgendes Bei-

spiel bei (fol 72^a z 4) ائمک نرله کُلّاحی فیلس ائمدی
کَلار *kalaz* (= کلاس) s. 11 Eidechse
کَلار *kolah* und کَلکا *koluga* C 125 *colaga*, letzteres *turkm*
s. v Schatten

کَلّا *kalta* s. 11 Chamaleon Salamander

کَلوک *kuluk?* s. 12 (turkm) Eselhoeide Vg Pavet de Court
unter کُولوک

کَلِت *kilit* s. 9 (turkm) = اجمع Schlussel = pers کَلد
کَلِم *kilim* C *chilim* s. 14 (turkm) = حکماں Teppich (= pers.

کَلِم)

کَم *kim* C *kim* s. 101 wei

کَم *kom* C *chon* Imp کَمکل s. 133 begraben

کَمُر *kamu* C *comu* s. 123 Kohle

کُمِش *kumiš* C *cumis* s. 131 Silber — Eigennamen s. 13. —

کُمِشچی *kumišči* s. 124 Silberschmied.

کَمُلْدَرُک *komuldruc* C *comuldruc* s. 14 Brustriemen (Mongol)

کَمی *kama* Selg dass C *keme* s. v Boot. — کَمِیچی *kamači*
s. 124 Schiffer.

کیش *kirış* s. ۱۳ Bogensohne.

کرساک *kirsak* (*kirsak*). — کرساک سلا *kirsak soila* s. ۳۹ die Wahrheit sprechen (türkm.)

کُرسان *kirsan*, vg. Pavet de Court کُرسان blanc de cêruse, s. ۱۸ weisse Schminke welche die Weiber vor der rothen Farbe anbringen.

کرفیق s. ۲. Augenlid - Die Richtigkeit der Lesart scheint verdächtig, weil das gewöhnliche Wort türkisch قِبَالِ lautet und کرفیق nur eine Variation von کَرِیک (s. oben) zu sein scheint.

کُرک *kurak* U 102 *churac* pala 1° s. v Rudor — 2° s. ۹ Schaufel

کُک *kork* U *chore*, *kork* s. ۱۹ 1° Polz — 2° Schönheit

کُکِی *karki* U, *cherchi* s. ۲۳ Beil.

کُرم Unbekannt s. ۲۸ Zeit v Vg die Note a. a. O

کُرمِان *kurman* U. *kermen* s. ۹ Stadt.

کُردِکُک *kurduk* s. ۱۹ Tasche — Vg. *kurtchin* Doppelsack bei Radloff, *Proben der Volksliteratur* IV, 382.

کُرو *gura* Selg. کُرو Radl. *gura* s. ۲۹ hinter.

کُز *kaz* Imp. کُزِدل s. ۴. drehen.

کُزِلا *kizla* Imp. کُزِلا نسل s. ۳۹ verstecken — کُزِلان *kizlan* U *kizlen* Imp. کُزِلانکل s. ۳۴ sich verstecken

کُز *kaz* U. *chi* s. *kaz* Imp. کُزِسل s. ۳۵ schneiden — کُزِک vg. اب

کُز *kaz* Imp. کُزِسل s. ۳۵ zurnen.

کُزِلی *kizan* U. *chisan* s. ۱۴ Fussfessel.

کُزِی *kizni* U. *kizinet* Aor کُزِیار s. ۱۳ wiehern.

کُزِی *kizi* U. *chizi*, *kizi* s. ۱۹, ۵۸ Mensch

کُزِار *kungas* = کُز (Osm.) s. ۲۵ leicht.

کُک *kok* U *kok*, vor Selg. کُک s. ۵, ۳۱ 1° blau Intensiv کُکِی

کُک *kun kok* s. ۳۱, ۵۱ — 2° Hummel

کُک *kok* s. ۵ Ast, Wurzel, Sperma

- کج *koč* C. *koč* Imp کجکل s. ۳۳, ۳۷ fortziehen — Das Nomen
 in کوحا (Eigenname) s. ۲۹
 کج *kuč* C. *cuč*, *kuz* — کجسر *kucusz* C. *kučuz* s. ۲۹ schwach
 — کجلو *kučlu* ibid C. *čučlu*, *kučlu* stark
 کجا *kača* (turkm) = کبر s. ۱۷ Filz.
 کجک *kučuk kačik* s. ۱۱ junger Hund — Deminut کجکا
 (Eigenname) s. ۳۰.
 کجکی *kučkan* s. ۹ Adlor, Geier
 کچی *kači* s. ۱۰ Ziege = اچکی
 کر *kir* C. *kir* s. ۲۷ schmutzig
 کر *kor* (*kar*) C. *ker* Imp کرکل s. ۳۴ kreuzigen. — کرافی *kara*
ko s. ۳۴ dass
 کر *kir* C. *kir* Selg کر Imp کرکل s. ۲۷, ۳۳ (hier کرکل), ۳۹ ein-
 treten
 کر *kor* C. *cur*, *chor*, *kor* Selg کر Imp کرکل s. ۳۳ sehen. — ککر
jik kór s. ۳۱ lassen.
 کراج *kirač* C. *krič*, *chirač* s. ۲۴ Kalk
 کران *vg* unter
 کرانج *kurajag* s. ۱۶ Sahne Vg کرانجی bei Zenker
 کر *kurap* = Griech *καράβος* Vg Ducange s. v. *carabus* s. v.
 Fahrzeug
 کرپج *karpič* s. ۲۴ Ziegel
 کرپک *karpič* C. *chirpich* s. ۲. Wimper.
 کوب *kort* (*kar*) C. *kert* Imp. کرپکل s. ۳۴, ۳۹ keiben — 2° ibid
 in obsconer Bedeutung (السحب في الجماع)
 کرما *kartma* C. *chertme* s. v. Birne
 کرپی *karti* C. *cherti*, *kerti* s. ۱۸, ۲۷ Wahrheit — کرپی اب
karti ait s. ۲۹ die Wahrheit sprechen.
 کرش *koraš* Imp کرشکل s. ۲۱ kämpfen Vg C. *keris* Streit und
 Vambéry, *Uigur Sprachmon.* s. 219 a.

فېس *kyn* s. ۸ weisse Pappel.

کوسمچى *kajumčy* s. ۲۴ (*türk.* statt کوسمچى) Silberschmied

ک

کاحوب *kačit türk.* und کاحى *kači* s. ۹ Vg. unter کح.

سرای *vg.* unter کاروان سراى.

کاسر *kašwan* s. ۸ *türk.* = حمار Mohrrube Blau, *Bosn. türk.*

Sprachdenkm. دسور *daneus carotta* s. 156 Pavot de Court.

کسر. Pers. درر. Vg. Löw. *Ar Pflanz* n 64

کاعت *kagıt C. chagıt* = pers. کاغذ s. ۲۳ Papier.

کالى *kali C. chali* s. ۱۷ Morsorkoule tur (Götteride)

کالن *kalin C. kelin* s. ۳۲ Braut.

کامس *kamis* Imp کامسکل s. ۳۴ nach etwas schlagen Vg.

Vamb. *Uig. Sprachmon.* komismok = etwas abwehren

کان *kan* (pers.) s. ۳۱ Mine.

کُب *kup* (*türk.*) s. ۱۷ Krug.

کُب *kop C. top* s. ۲۵ viel

کبا *kuba C. chuba* s. ۱۴ Panzer. -- 2° s. ۱۱ Motte. -- 3° s. ۱۸

Ohring

کباس *kâbas C. 120 chepas* s. ۱۷ hohe Mutze

کبرى *kopu C. chopru* s. ۹ Brücken

کب *kit* (*hot*) C. 112 *koti* s. ۲ der Hintere

کب *kat qat C. chat* Selz کبٹ s. ۴. gehen

کُتر *kotur C. kotur, koter* Selz کسیر Imp. کمرکل s. ۳۹, ۴۰, ۴۱, ۴۴, ۵۲ tragen, hinwegschaffen

کحوب *kač C. chaz* Imp دحبل s. ۳۷ übersetzen (intrans) —

kačit (*türk.*) und دسبى *kači* s. ۹ Uebergang

کچ *kač* Imp دحبل s. ۳۷, ۳۸ trage kein Vg. C. *kesir, kecor*

trage.

کوش *kuš* C *kus* s ۹ Vogel — باز کوش *bar kuš* s. ۱. Nachteule ^{۱)} —
 کاراکوش *karakuš* C *charachus* s. ۱. Adler — کوشلیک *kušlyk*
 s ۲۸ Morgen, Vormittag (eig Vogelzeit). — آفوش, افوس, افوس
 und فوسمیر Eigennamen s. ۲۹
 کوشاک *kušak* s ۱۹ Leibgurt — س ۲۱ Busen.

کولون *kulun* s ۱۲ einjähriges Füllen. — Demin. کولیکای *ibid*
 تانگه کور *tangia kur* s v Meeresküste. — فی bei Zenker. = فی
 کور *kor* C. *coy* Imp فعل s. ۳۵, ۳۶, ۵۲ loslassen — کاکا فی
taka kor s ۳۶ pflanzen — دندورو فی *donduru kor* s ۳۳ um-
 stürzen. — Vg unter طوطو und کر

کایا *kaja* C *kasa* Selg dass s ۵ Felsen

کایاش *kajash* C. *cuyas* s ۵ Sonnenschein.

کایان *koyan* C. *coyan*, *koyan* s ۱۱ Haso

کایت *kayt* C. *kayt* Imp فعل s. ۳۴, ۴۲ zurückkehren. — کایت
kaitur C. *chaytar*, *caytar* Imp. فعل s. ۳۴, ۴۲. Causat zu-
 rückbringen

کایر *Unbekannt* s ۵ Himmelsphäre

کایر *kayr* Selg 34^a s ۵ Kiesel.

کایرک *kayruk* und کایرک *kayruk* C *cuyruk* کل کایرک *kyl kayruk* s ۱.
 Art Rebhuhn eigl. Haarschwanz. Vg noch unter کایرک.

کای *kay* = کای (کای) *tu km* statt (کای) Schafmist.

کای *kay* C *kay* — کای *kay* *tut* s ۳۵ traurig sein

کای *koyun* C *coy*, *koy* s ۱۴ 1° Schaf — کای *tiš* *koyun*
 s ۱۵ das weibliche Thier — 2° s ۱۴ Brusttasche

کای *kaym* vg unter کای, کای, کای

1) Die arab Uebersetzung العنسه ist nur orthographisch verschieden von
 العنسه welches Dozy aufgenommen hat

فومرسعا *kumursaka* = فومرسعا (Pavet de Court) s. || Amoise
 فعاى *kamkake* s. ٩ trockeno, ineinander verwirrte, vom Winde
 zerstroute Distel (= فعاى). -- فعاى ناسلو *kamkake bašlu*
 ibid. Thor Tropf.

فلاى *komlak* s. ١٩ (Mong.) stark berauschendes Getranke aus
 gekochtem Honig, woin man Rohrstengeln ähnliche Kräuter
 (Hopfen) gemischt hat. Budigow II, 65a giebt das Wort
 als kazanisch mit der Nebenform فولماى in der Bedeu-
 tung. Hopfen.

فى *kyn* C. *kin* s. ١٣ Scheido.

فون *hon* Imp فعل s. ٣٧ wohnen.

فما *kyna* Imp. فاعل s. ٣٩ eine Busse aufliegen, strafen ١)

فماى *kīmah* s. ٣٢ (ast. — فملا *konukla* C. *conacula* Imp فعلاعل
 s. ٢١ bewirthen.

فملا *kynala* Denom von فما = فما C *kīma* Imp. فعلاعل s. ٣٩
 mit Hinnasaft (*lawsonia inermis*) beschmieron

فمان *kunan* s. ١٢ dreijähriges Füllen.

فمكف *kandŷk* C *kandŷk* s. ١١ Hundin

فمدلا *handala* C. *candala* s. ١٢ Laus

فمسى *konšy* C *conšy* Osm فوكسى s. ٣٣ Nachbar

فمغر *kongur* s. ٣١ wehlich.

فمكلى *kamgly* s. ٩ Getreidewagen

فواى *kawak* s. ٨ (توكام statt اوساف) Pappel

فونى *kuduh* s. ١٢ junger Esel

فور *kawu* Imp فوعل s. ٢٣ braten — فورما *kawu ma* s. ١٥ Ge-
 bratenes Fleisch

1) So deute ich die arab. Uebersetzung خي من الحماة

فُل *kul* s. o Thal.

فُل *kul* C. *kul* Selg. فُل s. ۳۲ Sklave — کولبارس *kulbars* Eigenname s. ۲۹.

فُل *kula* s. ۱۳ Pferd mit gelben Ringen an den Füssen und schwarzen Streifen am Rücken.

فُلَج *kulag* s. ۲. Länge der ausgestreckten Arme. Klafter.

فُلَع *kulag* C. *chulag* Selg. فُلَع s. ۲. Ohr — فُلَعی ارر v. g. unter ارر

فُلَاعُور und فُلَاكُور s. ۲۵, f. Fuhrer — فُلَاكُورلا *kulaguzla* s. ۴. fuhren

فُلَان *kolan* C. *colan* s. ۱۱, ۱۴ Bauchriemen.

فُلَان *kulan* s. ۱۱ wilder Esel
فُلَع *kaſ'a* (arab.) s. ol Kastell

فُلَعِی *kolgy* Imp. فُلَعِی s. ۴۴ springen.

فُلَع *kylyk* s. ۱۹ Naturell Das Wort scheint mit arab. حَلَع nichts zu thun zu haben

فُلَعَان *kalkan* C. *kalkam* (mongol.) s. ۱۳ Schild

فُلِی *kalyn* s. ۲۷ Brautschatz

فُلِی *kalyn* C. 139 *kaling* s. ۲۷ dick.

فُلِی *kylyč* C. *cliz* s. ۱۳ Schwert — Eigennamen s. ۲۹

فُم *kum* C. *kum* s. o Sand — 2° Welle — فُماری *kumari* s. ۲۹ (Sandmann) Wustenbewohner

فُم *kum* oder *kom* s. o Sanfte — 2° Sattelunterlage Esels-sattel Vg Radloff, *Proben der Volkslit u s w* VI, 185 z 24 *kom* (Uebersetz s 242 Decken)

فُمِی *kamby* C. *kamiz*, *kamsi* s. ۱۴ Peitsche

fruchtbare Stute — فويلانكي ibid. eine trächtige
Stute im 10ten Monat

كيسكان *kyskan* Imp فسيل s ۳۳۱ benoiden.

كوسكان *kuškan* C *coyscan* s. ۱۴ Schwanzriemen

كوس *kuš* C *cuš* Imp. فسيل s ۳۸ sich orbrochen

كوسل *kušl* vg unter فوس

كوس *kašyn* Perf. فسيل, فوس s. ۱۲, ۱۳ pissen (von einem
Pferde)

كوس *kušy* C *casl, kassl* Imp فسيل s. ۳۳۱, ۳۳۱ kratzen, striegeln.
— كوسا *kašayn* C *chasrau, kasrau* s. ۱۴ Striegel

كسا *kysa* = كسا *kyska* C. *chescha, kizcha* s ۲۰ kurz —
كسا *kyškašykh* s ۲۰ sehr kurz

كسا *kysy* unfruchtbar. Vg. unter فوس.

كسا *kasyrtha* = كسا C 136 hat. *ka-archa hoyschrekke* (Heu-
schrecke). Vg *كسا* tique qui s'attache aux animaux
(Pavot de Couit) s ۱۲ Laus

كسا *kasy* *ka* s ۸ Wirbelwind

كسا *kuturmak* s ۳۳۳ Handswuth.

كسا Aussprache unsicher. s. ۸ Endivio

كسا *kak* Imp فسيل s ۳۸ an die Thür pochen — 2° vom Hand-
schlage beim Verpfanden ibid

كسا *kakla* Imp فسيل s. ۴۱ zerschneiden (Fleisch)

كسا *käl* C *al, kal* Imp فسيل s ۳۸ hinterbleiben

كسا *kyl* vg unter فوس.

كسا *kyl* C *kil* Selg dass (thun) — كسا *namaz kyl* s. ۴۱ beten

كسا *kol* C. *kol, chol* Selg فوس s ۲. Achselhöhle — كسا *koltuk*
s ۲. dass

کاریندا *karynda* s 11 (*turkm* statt *فمرسعا*) Ameise

کورو *kuru* C *churu*, *kuru* s 4, 2v 1o trocken — 2o Festland.
3o Fieber.

کوروب *kurut* s 14 geronnene und getrocknete Milch 1) — کوروب *kara kaur* ibid. schwarzer Kurut bereitet aus Milch und geronnener Sahne, welche man in gereinigte Sacke gegossen hat Dieser Kurut ist gewaltig schwarz, und herber von Geschmack als ein Granatapfel und so hart, dass man denselben mit Messern schneidet

کورولا *kurula* Denomin von کورو Imp کورولاعل s 3o abwehren

کیری *kary* C *chari* s. 2., 23 Ellbogen Elle.

کیری *kary* s 2. Greis

کاز *kaz* C *cast* Imp کازعل s. 3v graben

کاز *kaz* C *chaz* s 24, 23 1o Mädchen Tochter. — کاز *kaz* s 24, 23 2o

کاز *kaz* s 24, 23 2o 2o s. 2v kostbar. Kostbarkeit — کاز *kaz* s 24, 23 2o 2o s. 2v kostbar. Kostbarkeit — کاز *kaz* s 24, 23 2o 2o s. 2v kostbar. Kostbarkeit

کوز *koz* C *cox, chox, hoz* s 1 Nuss

کازان *kazan* C *chazan turkm* und کازان *kazgan* s. 1v Kessel

کیزدی *kyzdyr* Imp کیزدعل s 38 heizen

کیزل *kyzyl* C *cherel* s 31 roth — Intensiv کیزل *kyp kyzyl* ibid

کازان *kazan* C *caxan* Imp کازانعل s 38 erworben. — کازان *kazang* s 38 Vortheil. — کازان *kazang ulu* s. 38 erwerben.

کوز *kozu* C *cozi* s 1o Lamm

کیراک *kysrak* s 12 Stute — کیراک *kysrak* ibid un-

1) Die arab Uebersetzung hat حرابی *harabi* Ein arab Wort existirt aber nicht, weder in der angegebenen Bedeutung, noch in einer anderen Es muss also, die Richtigkeit der Lesart vorausgesetzt, im arab ein Lehnwort sein, vermuthlich turkischen Ursprungs, doch kann ich es im turk. nicht nachweisen

قُرْشَن *kuršun* s. ٣١ *türk.* und *عاشي* Blei.

قُرْط *kərt* C. *chart* s. ٢٤ *Greis*. Wird auch von Pferden gesagt.

قُرْط *kurt* C. *curt* s. ١١, ١٢ *Wurm*

قُرْط *kurt* s. ١١ (*türk.* statt *برو*) *Wolf*.

قُرْطَس *kyrtys* s. ٨ *Schale der Melone* = *الطبخ* (فسر ١)

قُرْطَل *kartal* s. ٩ (*türk.* = *كحكن*) *Adler*

قُرْع *kyryy* s. ٢. vielleicht zu verbessern in *قُرْع* *karag* *Schwarze*

des Auges. *Augapfel*

قُرْغَا *karğa* s. ١. *Rabe*.

قُرْغَان *kurgan* C. *kurgan* s. ٩ 1° *Grabbügel* — 2° s. ٩, ١٤ *Viehhof*
— 3° *Kastell*

قُرْغَانْ *korğasun* C. *corğasun* s. ٣١ *vg* قُرْشَن

قُرْغِل *kyrgyl* s. ٢٤ *Greis*.

قُرْی *kyrak* gewohnl. *karak* s. ٢٧ *dial* statt *احی* *bitter*

قُرْی *koruk* s. ٨ *grüne Dattel Frucht der wilden Dattelpalme*

قُرْی *korik* C. *chorik* *Imp* قُرْعَل s. ٣١ *furchten*. — قُرْی *korit* *Imp*

قُرْعَل s. ٣٩ *furcht machen*

قُرْی *kyrk* C. *kirk* *Imp* قُرْعَل s. ٣٩ *abscheuen*

قُرْی *kyrk* s. ٢٢ *vierzig*.

قُرْی *karluğal* = قُرْی *karluğal* s. ١. *Schwalbe* ١).

قُرْمَا *korma* = *پرم* s. ٢٨ *قُرْمَا* C. *ghorma* s. ٨ *Dattel*

قُرْی *karayn* C. *carayn* s. ٢١ *Bauch*. — قُرْی *karyndaş* *Selg* *dass*

C. *charandas* s. ٣٢, ٨ *Bruder*. — قُرْی *kys karyndaş*

ibid. *Schwester* — قُرْی *küym karyndaş* *ibid.*

Schwiegerbruder

قُرْی *kyrak* s. ٣٢ *Magd*.

1) Die arab. Übersetzung hat *الضمونو* statt der gewöhnlichen Orthographie *السمونو*

كاسى *katy* Selg *chatu katti* s ٢٨ hart — كاسى *katy* Selg

katy jalu Eigennamen s ٣. (eig. Besitzer eines harten Bogens).

كچ *kač* s ٥٥ wieviel — كچ *kačan* s ٥٥, ٥٩ wann.

كچ *koč* s ١٤, ١٥ (turkm) = كچكار *kočkar* C. *gozchar* Widder.

كچ *kyč* nur in der Verbindung كچ اناڭلى *vg.* unter اناڭ

كچ *kač* C *chaz*, كچ Selg *Imp* كچل s ٣٤ fliehen.

كچ *kuč* C *cuz*, كچ *Imp* كچل s. ٢٢ umarmen — كچف

kučuk s ٢٢ Busen

كچا *koga* = pers *حواجه* s ٢٤, ٣٢, ٥١ Herr. — كچاڭداش *kogadaš*
s ٥١ Diener des namlichen Herren

كچ *kar* C *char* s ٥ Schnee

كچ *kur* C *cur* s ١٩ Leibgurt

كچ *kur* s ٢٨ dial statt كچل Verlust

كچ *ku* C. *kur* *Imp* كچل s ٣٧ den Bogen spannen

كچ *kyr* Selg dass *Imp.* كچل s ٣٨ zerbrechen

كچا *kara* C *chara*, *kara* s. ٣١, ٥. schwarz, von Pferden s ١٣ In-
tensiv كچا *kap kara* s ٣١ — كچا *vg* unter باچر

كچاڭ *karangu* C. *karangi*, *carangu* Selg. كچاڭكو s. ٢١ Finster-
niss. — كچاڭ also كچاڭاڭ *karabač* und *karawaš* C. *carouas*,

karavas s ٣٢ Magd (eig. Schwarzkopf) — Eigennamen mit
كچا gebildet كچاڭاڭ, كچاڭاڭاڭ, كچاڭاڭاڭاڭ

كچاڭ *karpuz* s ٨ Wassermelone

كچاڭ *kurboga* s. ٧ Frosch

كچاڭ *Vg* unter كچاڭ.

كچاڭ *kurč* C *kurč* s ٣١ Stahl

كچاڭ *kursak* C *kursak* s ١. Kropf der Vogel

كچاڭ *karyš* s ٢. 1° Spanne. — 2° ibid. Verführung.

ben z B.: دور مدي der Staub erhebt sich. — 2° entstehen,
ins Dasein treten — 3° verrenken vom Gelenke.

كبا *kaba* (grob) — كبا سعللو *kaba sakallu* s ٢٥ der einen
dichten Bart hat

كپان *kaptan* s ١٧ Oberkleid = ar حپان oder كپان welches
Wort aber wohl von den Turken herübergenommen ist.

كپر *kupar* (Cod *kapar*) Imp. كپرل s ٢٢ losmachen.

كپرچلو — كپرچلو بگا *kabarçylu boga* s. v Schildkröte.

كپرچون *kabarçun* v.g. كپرچون فاورچان (Pavot de Court.)
s. ١٧ Puppe des chinesischen Schattenspiels (= اناب)

كُز *kobuz* (eine Art Geige) s. ٢٢ كوزچي *kobuzçy* C dass. ibid
derjenige welcher den Kobuz bespielt

كُطي *kaptı* C *choptı* s ٢٣ Schere.

كباك *kabak* (١ *cabac* s ٨ Kinbis.

كپلان *kaptan* s ١١ Panther

كُز *kapu* s. ٩ Thui — كوزچي *kapuçy* s. ٢٢ Thorwächter.

كُت *kat* (١ *kat*, *cat* etc. Selg. كات s of Seite

كُت Imp. كُتل s ٣٧ mischen

كُتُر *kutır* = فونارمف bei Zenkei Imp كُتل s ٣٤ anrichten.

كُتُر *katarı* Gınoch = كاترچون s v Galeore

كُتُران *koturıan* v.g. C *choturı* gründig s ٢٣ Ausschlag.

كُتُل *kutıl* (١ *cutıl* Imp كُتل s ٣٧ sich befreien

كُتُل C *kutlu* s. ٢٧ glücklich. — كُتُسِر *kutsız* s ٢٧ elend.
— كُتُلُل *kuttulu* Imp كُتُلُل s ٣٨ gratulieren Das Wort
ist häufig in Eigennamen z B. كُتُلُل, كُتُلُل, كُتُلُل
s. ٢٩ (einmal in der Form كُتُلُل ibid)

تون *ton* C. *ton* (speziell Pelz) s. ١٩ Kleid

طى *tor* s. ١. Trappgans.

طاق *tajak* C. *tayjak* s. ٣٩ Stock — طيان *tayan* Imp طابعل
ibid sich stützen.

تكن *taan* C. *tang* s. ٢٨ Dämmerung

ب und ع

عنامى *attaby* s. ١٩ Tabin Vg. Dozy, *Suppl* ١ v

فرسته *firištu* C. *frista* s. ٣ Engel (pers)

فون *furun* s. ٩ Backofen (lat *furnus*).

و

فانوحى Vg unter

فانون *katun* C. *hatun*, *chaton*, *katun* s. ٣٢ Frau, Herrin

فار *kaz* C. 130 *chaz* s. ١. Gans

فازاك *kazak* s. ٢٥ Landstreicher

فاس *kaš* C. *cas* s. ٢. 1° Augenbraue. — 2° s. ١٨ Siegelgehäuse
am Ringe — 3° Bergrücken

فاسوك *kašuk* C. *chasuc* s. ١٧ Löffel

فاطر *katyr* C. *chater* s. ١٢ Maulesel

فالى *kaly* C. 123 *gali* s. ١٩ (turkm. statt كور) Teppich Vg
Vulleis, *Lex Pers*

فان *kan* C. *can* Selg. dass s. ٢١ Blut — فان الحى *kan aldy*
s. ٢٣ Schropfer

فانب *kanat* C. *hanat* Selg. dass s. ٩, ١. Flugel

فاو *kaw* C. 90 *chou* s. ١٧ Zunder

فأوس *kawuž* s. ٣٣ Hobel

فاون *kawun* C. *coun* s. ٨ (turkm.) Melone

فب *kap* C. *hap* s. ١٧ Sack

فب *kap* Imp فعل s. ٣٥ nehmen.

فب *kop* C. *chop*, *kop* Imp. فعل Perf. فبى *kopi* s. ٣٩ sich erhe-

تُكُف *tok* s. ۳۱ satt — تَعَطَى *toktas* s. ۳۱ Eigenname

تُعْرَجِي *vg.* unter دَعَى.

تُكُز *tokuz* s. ۳۲ neun — تَوَسَّس *toksan* ibid neunzig.

تُل *tul* C. *tul*. — تُلْدَكِي *vg* unter اُدَكِي.

تُلَار *Unbekannt* s. ۳۱ gemein. Hängt vielleicht etymologisch mit dem vor zusammen.

تُلَاب *tulab* (= arab. تَلَب) — تَلَابِ اَل *talab al* s. ۳۷ wählen.

تُلَاك *tulak* s. ۳۱ Milz.

تُلُم *tulum* C. 140 *tulum* s. ۱۹ Zopf.

تُولُ *tolu* s. ۵ (turkm. statt تُولُ) Hagel

تُولُ *tolu* C. *tolu*, *tolu* Holz dass s. ۲۷ voll

طِمَار *tamar* C. *tamar* s. ۳۱ Adler

طِمَاك *tamak* C. *tamac* s. ۲. Gaumen.

طِمَان *tuman* C. *tonman* s. ۵ Nebel

تِيْن *tyu* C. *tin* Imp طَبْعَل (*vg* oben s. 13) s. ۳۴, ۳۷ sich

beruhigen — طَيِّف *tynmak* s. ۲۷ Ruhe

طَنَا *tana* s. ۱۶ einjähriges Rind.

طَنَا *tana* = pers. تانِه s. ۳۱ Perle.

طَنْغُور *tonguz* C. *tonqus* s. ۱۱ Schwein

طَنْلَا *tanla*, *tanqla* C. *tanqla* Imp طَبْلَاعِل s. ۳۸ sich wundern

طُورُ *turu* = تَوْرُور s. ۱۳۰ Fuchs (pfard)

تُوز *tus* C. *tus* s. ۱۷ Salz

طُورُ *tuzak* s. ۱. Schlange.

تَوَسَّاس *tan'an* s. ۱۱ (turkm. statt تَوَسَّاس) Hase — تَوَسَّاسِجَل *tan'angyl* s. ۱. Beinamen des schwarzen Adlers

تَوَسَّاسِجَل *tuturjan* C. *tuturjan* (mongol) s. ۹ Reis

طَوَعَان *vg* unter دَعَان

طَوَعِغْلَف *tumgulyk* s. ۱. königliche Nymphaea (eine Art Lotos)

tart (Cod *taryt*) Selg *تارت* C. *tart* Imp *طربعل* s. ١٥,

طرب — *حان* *ان* *un* Mehl und *طرب* ziehen. — Vg unter *طربعل* Imp. *تورعل* s. ١٣ ausstrecken z B ein Soil Das Verb ist schwerlich verschieden von *طرب* ziehen.

تارت Imp *طربعل* s. ١٤. wagen.

turga vg *تورعو* (P de Court) s. ١٩ eine Art feiner Seide
taria vg C *tarlov* s. ٩ Acker

tarmawač (?) offenbar eine Ableitung von *طرا* kammen
s. ٩ Harke

turna C. *turna* s. ١. Kranich.

tyrnaklan von *طربون* + *لا* + *ن* ١) Imp *طربعلعل*
s. ١٩ scherzen, kokettieren

tašak C. 112 *taxac* s. ٣١ Hoden.

tutu s. ١٣٩ Pfand — *tutu kor* s. ١٣٩ auf Pfand geben

togan s. ٩ Raubvogel — *atnača togan*
s. ١. Habicht, so genannt weil man den Raubvogel auf
der Jagd lanzirt. — Eigenname s. ٣٩

togur C *togur* Imp. *طوععل* s. ١٣ gebaren. — Stamm
طع, davon *دعدى* und *دعيس* in den Eigennamen *اندعدى*,
كندعيس, *اندعيس*

tygrak s. ٢٥ gebildet, ehrlich

togram C 182 *tovam bolus* s. ١٩ Brotbissen

togru C. *togru* s. ٢٧ gerade.

den arab Worterbuchern, in den türkischen aber wird es gefunden, z B bei
Zenker, Barbier de Meynard u s w Vg *Lehğai Osmānī* I, ١٢٥ *نوعربلسه*
نلان سبه صلاحسى.

1) Die Lessart ist allerdings fraglich, weil die Hs *طربعلان* hat, was sich
vielleicht in *طرب* + *فلا* + *ن* zerlegen lässt

تاس *taš* Solg dass C. *tas* s. o Stein — Vg die Eigennamen تاسیاش, تاسیاش und تاسیاش s. ۳۰.

تاشکین *taškyn* überfliegend Vg unter صو.

تات *tat* s. ۲۷, f. Geschmack — تاتلو *tatlu* Solg dass C. *tatl*, *talle* s. ۲۷ schmeckhaft, süss — تات (Verb) *tat* C. *tut* Imp. تاتلعل s. f. kosten. — تاتلر *tatur* Imp. تاتلعل s. f. kosten lassen

تاغ *tag* C. *tag* Solg dass s. o Berg

تال *tal* s. ۸ Weide.

تام *tam* C. *tum* — تالم اسی *tam asti* s. ۶ Dach

تامو *tamu* Solg dass C. *tamuk*, *tamuc*, *tamu* s. ۸ (*turkm*) Hallo

تان *tan* Imp. تانلعل s. f. sich berathen

تای *tai* s. ۳۱ Oben mütterlicherseits — تایی ارا *tai a* ۳۲ Tanto mütterlicherseits Vg Osm. تیزو *tizu* dass und oben unter ارا

تای *tai* s. ۱۲ zweijähriges Füllen — Vg die Eigennamen تیسر و محل تایی, فرانسی, نعلتایی, افضایی s. ۲۹

تابان *taban* C. *tuban* s. ۲۱ Sohle

توپ *topuk* s. ۲۱ Fussknochen.

توت *tut* Solg دوت C. *tut* Imp. توتلعل s. ۳۰ festhalten — توت ارا *ut bui tut* s. ۳۰ auswendig wissen (von pers

ار auswendig) — توتلو *tutu* vg unten — توتسای *tutsak* s. ۳۲ Gefangener — توتکون C. *tutkum* s. ۳۲ dasselbe

تور *tur* Solg دور C. *tur* Imp. تورلعل s. ۳۳, ۴۳ aufrecht stehen —

تور ارا *baka tur* s. ۳۴ warten —

تور تک *tik tur* C. *te tur* s. ۳۸ schweigen

تورا *tara* Imp. تورلعل s. ۳۷, f. kommen

توراک *turak* s. ۱۶ (*turkm*) Gericht aus Juguit mit pikanten Zuthaten (Dille, Kerbel oder Minze) Vg Osm. تورای اوی *fromage*^{۱)} Dille, Kerbel Pavet de Court:

۱) Das Wort حاحف wovon تورای die Uebersetzung sein soll fehlt in

und اسی سو — Wasser C. su s ٩, او su s ٩, و su Selğ su unter اسی وگ — akar su s ٨ stromendes Wasser — تاڭهن سو — Giessbach — گران سو — susses Wasser ¹⁾ — su jak Imp سو بعل s ٣٧ tranken — wasserlos s. او صوعر صوعر — Marder s ١١ (سوسمار pers) sausar C. sausar sugur sausar ibid Wiesel
 ناوا s ٨ Zwiebel, gebräuchlicher als sogan C. sorgan ²⁾ صولعل Imp sawul صولعل s ٣٩ aus dem Wege gehen
 syroyk s ٢٨ (turkm statt weich) صوبف sy = سب s ٧ untief, niedrig.
 صوبف sy = سب s ٧ untief, niedrig.
 son Imp صوبف s. ٣٤ schinden

ط

طابو C. 217 tabuk — طابو اب tabu at s ٣٧ dienen
 طار tar C. tar s ٧ ong
 طاری tary C. tary s. ٩ Hirse
 طاری tazy = pers ناری arabisch s ١٢ arabisches Pferd.
 طاس tas = verloren in طاس دل tas bol s ٣١ verloren sein
 und طاس اولا ibid verlieren Ich kann das Wort belegen
 aus der Uebersetzung von Sadi's *Gulistan* Cod Leid n 1553
 f 53 v (vg oben s 7) wo die persischen Worte کم کرده
 mit اعلان سس انکار می فرزند wiedergegeben werden

1) Diese Uebersetzung ist nicht ohne Bedenken und stützt sich auf die Meinung dass a a O الماء العذب zu lesen sei für الماء العذبى Diese Aenderung ist freilich unbedeutend, doch es ist nicht abzu sehen wie گران سو an diese Bedeutung kommt, الماء العذب zu lesen in der Bedeutung „trübes

mit Entengrün bedecktes Wasser“ scheint sich ebensowenig zu empfehlen

2) Vielleicht haben wir hier ein zweites Beispiel einer Elision des r im Inlaut Vg oben s 10

nach U 90 an *saban* die Bedeutung von *campus* zugekannt.
Offenbar ist der Text des Cod an dieser Stelle verderben
und statt *saban* ist wohl *حمى* zu lesen.

صُر *sur* Imp صرعل s. ١٣٤ 1° ausbreiten — 2° s ٢٣ umwickeln.
صُر *sur* U *vor* Solg. سور Imp صرعل s ٢٣ 1° saugen. — 2° s ١٣٤
fragen

صرب *sarp* (*surp* = *durus* s. ٢٥ schwierig.
(*صربعا*) Aussprache unsicher s. i. Houschrecko.

صَرَعَان *vazyan* U. 129 *vazagan* s || Drache, Schlange.

صَير *sagy* U. 128 *seger* s ١٢ Rind — صو صعري U *susager*
ibid Wasserochs, Büffel - صعر كك *sagy* *laik* s ||
Antilope.

صعرف *sygyrčuk* s i. Staan

صُغْرَا *songra* U *songra* s ٢٩ nach, nachher

صعري *sagry* U 106 *sagry* s ١٢ Rücken des Pferdes und an-
derer Thiere.

صَيعِن *sagyn* s || Hirsch Vg ساعن (Zenkor)

صَيعِن *sagyn* Solg ساعن Imp صععل s ١٣٧, ٢٣ sich wahren

صعل vg. unter سعل

صلام *salam* U 123 *salun* s ٩ Stroh

صمعل *samgaly* durch Metathesis für صمعلی von صاع = mel-
ken (vg صاعلوی) s ١٥ milchgebend von Schafen und Ziegen.

صن von Imp صعل s. ٢٣ die Hand ausstrecken

صنا *sana* (*sana* Imp صناعل s. ٢٢ zählen — صناعف
sanamak s. ٢٢ das Zählen, Zahl

صنو *sunu* = سنو — صنو *sunu* *bur* s ٢٢ mit Speeren streiten

1) A a O steht unrichtig gedruckt صربعا

- سوربا *šorba* s 10 Fleischbrühe, bouillon (pers.) Das Wort ist, wie der Verfasser behauptet, von سور *salz* herzuleiten ¹⁾
 سهر *šahr* C 89 *saar* s 1 Stadt, ursprünglich persisch, doch gebräuchlicher als کمران
 سس *šiš* s 1v Bratspieß.
 سساک *šišak* s 10 zweijähriges Schaf
 سنا *šoina* Imp. سناکل s 10 kauen = حیسو bei Zenker

ص

- صاب *sap* vg unter بیل
 صاج *sač* C 110 *xac* s 11 Haar
 صاج *sač* s 1v geschlagenes Eisen — انان *vg* unter صاج
 صاج *sač* Selg سج C. *sač* Imp صاقل s 11, 14. befeuchten, streuen
 صارو *saru* C *sari* s 11, 13 gelb Von Pferden ein Goldfuchs — Intens صاب صارو *sap saru* s 11
 صاغ *sag* C *sag* s. 11 gesund
 صاعلیف *saglyk*, vg unter صاعلی s 10 Schafe und Ziegen welche gemolken werden
 صاعزغان *sagyzgan* Radloff, *Phonetik* u s w § 367 hat die Form *sangyzgan* Zenker صاعسان, صاعسان, صاعسان s 1. Elster
 صاعسل *sagyš* s 12 das Rechnen — صاعسللا *sagyšla* Imp صاعسللا s 11, 12 mit einander rechnen
 صالی *saly* s 13 frei geben صالی بول *saly bul* Imp صالی بول
 صاچ *sanč* C 44 *sanž* Imp صاچکل s 13 stechen — صاچکل
 صاچکل C *sanžis* s 14 Streit — Eigenname ساچر s 11
 صاوس *sawaš* Imp صاوسکل s 14 kämpfen (= صاوس)
 صاچ *sajag* s 11 Butter
 صابان *saban* s. 1 Pflug Der Herausgeber des Cod Cum und auch Radloff 63 a haben, wie es mir scheint mit Unrecht,

1) الملجج ist Druckfehler und in الملجج zu verbessern

- sutoin* C *soutin* Imp. سوكو s ٣٥ sich freuen — سوکو
sutogu s ٣٦ geliebt.
suvot Imp. سوب s ٣٨ abkühlen. — سوب *suvok* C.
vaogh Radl transcribirt *sok* s ٥, ٢٧ kalt
sozlu C *sola* Imp. سورلا s ٣٨ sprechen.
soktyh (185 *suklik* (in der Bedeutung Geiz, Habsucht)
s. ٣٣ eigl. Habgier, hier die Benennung der argsten
Krankheit¹⁾.
سوكلتحي *soklitchi* s. ١٥ Gebratenes
سوكا *Vg* unter سكال.
سولمس *Vg* unter اب
سوكوك *sogurh* s ٢١ Knochen
سي *si* C *sy* Imp. سكل s ٣٨ pissen — سداك *sidiik* s ٢١
Uim
سس *ss* s ١٣ nach Zenker nobelgrau, von unheimlicher Farbe
(سسلو)
سلا *solia* Impf سلاكل s ٣٩. — سلاك انوك oder *tukm* سلا
لجن سلا lügen — سلاك كرساك die Wahrheit sprechen
سندار *syundur* C 24 *sondur* Imp سندرل s ٣٤ auslösen

س

- ساری *šari* = حری C. *ceye* (Mongol) s ١٤ Heer
سارند *šagud* (preis) s ٣٣ Diener
سان *šan* = سن und سن (Zenker) s. ٢٧ bebaut.
سان *šan* nur im Ausdrucke سان s ٢٨ = sogleich
سلا *šala* Imp سلاعل s ٢١ eine Ohrlafge geben *Vg* حلا
سرفری *šarkary* (aus arab سرفری + سرفری) s ٣٠ Orientale
سس *šas* C *ses* Imp. سسل s ٣٩ lösen

1) Welche Krankheit der Verfasser eigentlich meint ist nicht recht deutlich
Dass das arab طمع eine Krankheit bedeutet finde ich nirgends angegeben

سلطان *soltan* C *soltan* s. ۳۳ Sultan.

سليم *salkum* C *salkum* s. ۸ Traube

سلك *silk* C *silk* (Radl will *silih*) Imp سلكل s. ۳۱ schütteln

سلوك *suluk* (Cod *saluk*) C *suluc* s. ۷ Blutegele

سلي *sili* = سليم rein im Personennamen انسلي

سَمِر *samiz* C 87 *semiz* s. ۲۷ fett

سَمَكُر *smkur* Imp سكركل s. ۳۶ sich schnauzen

سَمُوك *samuk* (*sumuk*) s. ۲۱ Rotz

سِي *sin* vg C 222 *sin* statua sepulcralis s. ۶ 1° Grabhugel
2° Abgottsbild

سِي *san* (Cod *sin*) kommt nur vor in der Verbindung mit
ار wenig s. ۳۷ = wenig achten und s. ۳۷ mit اكنس viel
= viel achten. Vielleicht steckt es auch in امسى und
in *uusun* im Cod Cum s. 51 Vg Osman صامىف,
سانامىف, سىمىف

سَبَن Unbekannt s. ۱۷ Nudelbrett¹⁾

سَمَج *sang* im Eigennamen ساجر Vg unter صامىف

سِنْدُو *sindu* s. ۳۳ (*turkm* statt فطى) Scheere

سِنْف *synuk* s. ۲۷ zerbrochen

سَعَر *sonkor* eine Art Falke s. ۱. Eigennamen s. ۲۹, auch in Zu-
sammensetzungen z B فراسعر, افسعر ibid — سحرچا (Sonko
ähnlich) Eigennamen vg oben s. 31

سُنگُو *sungu* C *sungu* s. ۳۳, ۲۴ Lanze, auch Eigennamen s. ۲۹. —

سنگوچى *sunguçi* s. ۲۴ Verfertiger von Lanzen

سو *su* s. ۱۴ Heer — سوناسى ibid Heeresanführer s. ۳.

سَو *saw* C *sou(mac)* Imp سوكل s. ۳۴, ۳۹ lieben — سون

1) Vg oben s. 70 Note 1

سَفَ *sok* Imp. سَعَلَ s f. hineintreiben

سَفَر *sykkur* C *sockur* Imp سَقَرَ s f. ein Auge ausstecken,
einbohren im allgem Vg سَوَّر blind, einäugig.

سَعَر *sahyz* C. 92 *sachex* Vullors سَكَر s 18 Mastix

سَقَل *sakal* C *sachal* s 2. Bart — سَحَلَلو *sahallu* s 20, 21
bartig — سَحَلَسَر *sahalsyz* ibid bartlos — Vg unter
كوسا und فسا.

سَعَلَا *sakla* (') *sachl* Imp سَعْلَعَل s. 30 bewahren — سَعَى
sakyn Imp سَعَجَل s 34 sich in Acht nehmen

سُكَم *sukum* Vg سَوِّم (bei Zenkei) Schlacht oder Opferthier
s 19 Brotbissen

سَك *sik* C سَك s 21 das männliche Glied. — Verb. Imp سَكَّكَل
s 34, 44 den Coitus ausuben

سُك *sok* Impف سَكَّكَل (mit hartem ك) s 30 1° spalten, auf-
losen — 2° entjungfern — 3° s 34, f. scheitern
سَكَّارَل *sagarral* Imp. سَكَّارَلَكَل 1) s 31, 43 antreiben Vg. unter
سَكَب

سَكَل *sogul* s. 29 krank. — سَوَّالِك *sogulik* s 32 Krankheit. —
سَوَّان *sogun* s 33 krank.

سَكَّر *singu* C *singu* s. 21 Sehne

سَكَب *sagut* Imp سَكَبَكَل s 33 das Pferd antreiben Osm.
laufen, rennen

سَكَر *sakiz* C *segez* s 22 acht — سَكْسَن *saksan* ibid achtzig
سَكَلَانَة Aussprache unsicher s 8 Runkelhubo

سَكُوب *sagut* s 8 (*tuskim* statt طَال) Weide

سَل *sal* Imp سَلَكَل s 33 abwischen

سَلَار *salat* im pers سَلار s 3. Heeresanfuhrer

1) Die Hs scheint سَكَّارَلَكَل zu haben

سَبْرَعَا *sybyrgu* s ۱۴ türkische Pfeife Pavet de Court

mit سَبْرَعُوچَى *sybyrgučy* ibid derjenige welcher dies Instrument bespielt

سَلار *vg* سَهْلَلار

سُب *sut* C *sut* s ۱۹ frische Milch

سِج *syč* Imp سَجَعَل s ۳۹ scheissen.

سَحَان *syčan turkm* = سَجَعَلان *syčkan* C سِجَحَان s ۱۱ Ratte.

سُجُو *suču* Selg سَاكِي s ۱۹, ۲۷ 1° suus — 2° Wein

سُر *sur* C *sur* Imp سِرَكَل s f. ziehen — 2° verbannen

سَرَاي *sarai* C *saray* (pers) s ۹ Haus — کاروان سَرَاي *karwan sarai* (pers) ibid Herberge, caravansérail.

سُربَان *surban* = pers سَرَبَنْد s ۱۸ Turban

سِرِيلَان *srilan* s. ۱۱ Hyane

سَرَا *sarča* s ۱. (turkm statt سَرَاكِي) Sperling

سَرَا *sarča* s ۵ Glas

سِرَكَا *srka* s ۱۱ Nisse

سُرْمَا *surma* s ۱۸ Augenschminke Vg Vullers, *Lex Pers* unter سُرْمَا — سُرْمَالَا *surmala* Imp سُرْمَالَاكَل s ۳۷ das Collyrium einreiben — سُرْمَالِيك *surmalik* s ۱۸ Stift womit das Collyrium eingerieben wird

سَرْمَسَاك *sarymsak* C 127 سَرْمَسَاك und سَرْمَسَاك bei Zenker s ۸ Lauch

سُرُو *suru* = سُرُو bei Zenker s ۱۵ Schafherde

سَرُوَك *saruk* = سَرُوَكِي bei Zenker s ۱۷ Teppich aus Leder

سُر *suz* C *sus* Imp سِرَكَل s fi durchseien

سَعَاك *singak* = سَكَك s ۱. (turkm. statt حَسِي) Mucke

سَعَاك *sagak* C *sagac* s. ۲. Kinn

سِيَك *syk* = صَع صَع bei Zenker s ۷ (turkm statt صِي) niedrig

دور *doz* C 89 *tos* s. o Staub. — *dozat* Imp دورنكل
s ۴۳ stauben

دوس *dos* C. *tos* nach Radloff zu sprechen *toš* s. ۲. Brust
دوست *dost* (‘ *dost* (pers) s. ۳۶, ۳۲ (*turkm* statt استای)
Frend. — دوستلار *dostlar* Imp دوستلاسكل s ۴۱ mit
einander befreundet sein

دوچ *dogni* (‘ *togni* s. lv Morser
دوب *duat* (= ار دوات) C *duat* s ۳۳ Dintenfass
دوار *diwar* C *diut* (pers.) s ۹ Mauer.

ر und ړ

رومي *Rumani* s ۳. Griccho (aus روم + اری)
رندان *sindan* (‘ *sindan* (pers) Gefangniss — زندان *zin-*
dān Imp زندانل s. ۳۴ verhaften
رڼ *zyan* C *xian* (pers) s ۲۸ (*turkm* statt ږ) Verlust.

س

ساز *saz* C 216 *saz* lutum s ۸ Morast
ساط *sat* Selg سب C *sat* Imp ساتعل s ۳۸ verkaufen —
ساتچی (*satčy*) *satčy* s ۲۴ Verkäufer. — ساتی *satın*
al vg unter ال Eigennamen von ساط und dessen pass.
ساتل gebildet sind سطار s ۳. und سطلمس ibid
ساعم *sagam* vg Zenker unter ساعلم s ۹ Luftspiege-
lung.
ساكو *saku* Vg Vullers, *Lex Pers.* unter ساكو und Zenker
unter سكي s ۹ Bank
ساگل *sagıl* = سگل *sigıl sigıl* bei Zenker s ۱۳ Pferd mit
weissen Flecken an den Füssen
سامان *saman* s ۱ (*turkm* statt سوك oder سلام) Stroh
سا *sypa* = صا bei Zenker s ۱۲ einjähriger Esel
سپر *supur* Imp سبرل s ۳۷ fegen, bursten — سپرگا *supurğa*
vg. C 103 *siburtchi* s lv Besen.

دَیغ *dagyk* und دَکُف *dakuk* C. *tauc* (*turkm*) s. i. Huhn.

طعر *vg.* unter نَعِيس

دَی *dagy* C. *dage*, *daga*, *dag*: Selg دای s. ٥٩ auch.

دُوی *doky* C. *togu* Imp دُوعِل s. ٣٥ 1° weben — دُغَرَحِی
dokyrčy s. ٢٤ Weber — 2° schlagen, einen Missethater
 hinrichten

دُک *dog* Imp دُکُکِل s. ٤. schlagen

دُکُسُورِی *dagšur* Imp دُکُسُورِکِل s. ٢٢ verwechseln —
dagšur: ibid Pferdehandler, weil er beim Verkaufe zu
 tauschen sucht (?)

دُکُلُکِج *daglukač* دُولُکِج (Zenker) s. i. Weihe

دَی *dağın* Imp دُکُکِل s. ٣٩ erreichen

دَی *dağın* im Eigennamen اَدِکِی (= pers نکس) s. ٣٩

دَیْدَاغ *dylđag* = دِل (دل) + دَاغ s. ٣٧ Beweis. — دَاْدَاغِلَا

dylđagla Imp دَاْدَاغِلَاغِل s. ٣٧ argumentiren Vg C 227
tal tagan soz ficta verba.

دُل *dulla* Imp دُلُکِل s. ٢٣ zerschneiden.

دَمُور *damur* *vg.* دَمُور

دَمُشَک *domšak* = دَمُشُوع (Zenker) s. i. Schnabel

دُن *don* Selg dass Imp دُنُکِل s. ٤. umkehren — دُندُرو
dondurn Vg unter ق

دُنَان *dunan* s. ١٢ vierjähriges Pferd

دُودَاک *dodak* C. *toodac*, *totac* s. ٢. (*turkm* stat لَر) Lippe

دُودُک *duduk* s. ٢٤ Pfeife — دُودُکِ حَال *duduk čal* s. ٢١ pfeifen —
 دُودُکِچِی *dudukčy* s. ٢٤ Pfeifer

دُور *dort* C. *tort*, *dort* s. ٢٢ vier.

دُور *dort* s. ٢٢ mit dem Finger anweisen

حک in der Bedeutung erü Das Wort hat hier arab oder mongol Pluralendung.

ح und ح

حصار *hissar* (arab) s. 9 Kastell, gebrauchlicher als نرعان
حان *chan* nur im Eigennamen مرحان s. 30.

چرمی *chirman* s. 9 *turkm* Schouer (pers)

چروس *choros* C. *chorox* s. 1. (*turkm.*) Hahn

چولبا *choluba* s. 29 Eigennamen = چلوبا

چمری *chamry* s. 31 (*turkm.*) Das Wort ist arab. und bedeutet weinfarbig, hochbraun von Pferden Vg Dozy, *Suppl*

چسدداس *chsdas* für فکاداس = حواحاداس Vg. Dozy, *Suppl.*
unter چکداس und oben s. 21

د

دا *da* Vg. C' *de dey*, Selg دی Imp داکل s. 33 sagen.

دانمند *danimand* s. 33 (*turkm*) Gelehrter (pers)

در *dr* Imp درکل s. 33 sammeln

دردک Unbekannt Wahrscheinlich abgeleitet von در = طور (طور)

aufrecht stehen + دک s. 33 Hobelbank

دوس *dos* Imp درسکل s. 34 sich bemühen

دوعای Unbekannt s. 1. Kialle

دور *dur* (= دور) Imp درکل s. 34 tragen

دستارچه *dustarču* s. 18 Schnupftuch (pers)

دس *duš* C' *tus* s. 28 Mittag

دس Imp دسکل s. 35 durchstechen z. B. ein Geschwur,

entjungfern Vg دسی

دعدی Vg unter دعدی.

حَرْق *čakryk* (جعردى) s lv (*turkm.*) Spinnrad, Winde.

خُمار *čakmar* = جاعمر (Pavet de Court) s ۳۱ geizig

حَك *čok* C *čoc* Perf حكى s ۱۴ niederknien.

حَكَرَا *čakirga* s ۱. (*turkm.*) statt صرَبَكَا Heuschrecke (Mongol dass) Vg Zenker unter حورنكه.

حَكْمَان *čokman* s lv Tapet

حمار Unbekannt s ۸ Mohrrube = کاسر

خُماى *čumak* s ۱۳ Keule

حِماں *čaman* s ۸ Wiese

حَدَا *čumča* s lv Napf

حَمْدَر *čimdir* C *cimdir* Imp حَمْدِرْکَل s ۳۰ kneifen

حَمْسَا *čamša* = pers حامسه s lv kleiner Becher

حُمْلَاک *comlak* C 124 *čomlat* s lv irdener Topf

حِی *čyn* C *cın* s ۲۷ Wahrheit

حَبَلَى *čanak* C *čanac* s lv Schale

خُنگَا *čunga* s ۲۷ stumpf

حَوَا *čwou* = pers حویه s ۳۱ Quecksilber

حَوَامَرْد *čuwamard* C 68 *čomart* = pers حَوَامَرْد s ۲۶ (*turkm.*) edelmuthig freigebig

سُومَر *čokmar* C 143 *čohmar*(h) s ۱۳ Knüttel

حَوْلَا *čulah* = pers حولا s ۲۴ (*turkm.*) Weber

حَدَن *čyjan* s ۱۱ Tausendfuss — 2° Skorpion (wie behauptet wird) Mong dass

حَبَف *čybuk* C. 171 *čibuch baculus* s v Stamm

حَدَا *čiču* s ۳۱ Base (Vaterschwester) Nach Pavet de Court (Zenker) bedeutet das Wort in Samarkand tante maternelle

حَدَلَاک *čyčalak* s ۲. der kleine Finger

حَدَلَاک *čykanak* C 139 *čoganak* Auch findet man geschrieben.

حَدَلَاک, حَسَان, حَاتَلَاک, حَاعَلَاک s ۲. Ellbogen

حَكَا *čikat* s ۱۰ ungekochtes Fleisch Pavet de Court. hat

حسان *čutan* s. l. Bauer, Kaufg. Vg Vambóry, *Cagatarsche Sprachst* der das Wort mit. *holzener Korb* übersetzt.

حلا *čutla* s. 1. platzen. — حلائك *čutluk* C 125 *catlauc* *mazole* ibid, Nusso, Pistazien und ähnliches welches platzt
حلاك *čutlak* C *ciceh, ceceh, zizac* s. v Blume — كملحلاك *Gulčutlak* Weibename s. 13.

حفا *čufka* = حوحي (Zenker) s. 11 Ferkel

حراي *čyrak* (1) *čirak* s. 11 Kerze. — حراي اناي *čyrak anay* ibid. Leuchter.

حردك *čirdak* (aus حرك entstanden) s. 1 Korn

حرك *čmak* s. 10 Kuchen.

حركي *čirkin* C *cirkun* (pors ?) s. 10 hasslich

حرمين *čirmen* C 132 *čirmainen* ich winde zwirnen Imp. حرمانكل s. 11, fi die Kleider aufschützen.

حري *čur* Heer. — بگدحري *bugduri* Eigennamen s. 13. Vg ساري *čur* Imp *čur* s. 11, 15—19 schreiben

حر *čuz* C 106 *čur condatum* Graf Kuun meint das Wort konne vom ar حر hergeleitet werden, doch dieses ist im Arab ebenso Fremdwort Vg Frankel *Die Arab Fremdw* im *Ar* s. 42 s. 14 Atlas. — چوپکا *čopka čuz* ibid Taffet.

حعال *čagal* s. 11 Schakal

حعالی *čygaj* Vambóry, *Uig Sprachm* s. 251 *čikar čikaj* s. 11 arm

حجر *čagyn* C *cahar*, *čagin* Imp *čagyl* s. 11, fi schreiben

حج Aussprache unsicher s. 14 Kano Vielleicht liegt hier eine unrichtige Lesart vor, etwa حعراب ?

حف *čak* C *zag, zar* Imp *čagyl* s. 11 1° Feuer anschlagen — 2° beschuldigen. — چاکماک *čakmak* s. 11 Feuerstahl

حف *čyl* Solg dass C *cigh, zig* Imp *čagyl* s. 11 herausgehen. — چلک *čylak* Imp *čagyl* s. 11 (sich) ausziehen.

- de Court, rouge et blanc. Vg. noch Vullers, *Lex Pers.*
 حال *čal* C *čal chal* spielen Vg unter *دولك*
 حالت *čalyt* (Zenker *čalt*) s ۳۹ flink
 حالس *čalyš* Imp *حالسکل* s ۴۳ kämpfen — *حالس* *čalyš*
 Nom s ۱۴ Krieg
 حاله *čalyk* C 225 *calik* s. ۲۰ grob, jahzornig
 جان *gan* C *zan, gan* Seele (pers) — *جان طرفی* *gan*
tartmak s ۳۳ Todeskampf
 حاوی *čawly* s ۱۷ Nudelspritze Vg Vullers, *Lex Pers* unter
 حاوی^{۱)}
 جان *čapan* s ۳۳ (*turkm*) Geschwur
 حپوک *čypčuk* C. *cypcic* s ۱. Sperling
 حپار *čapar* s ۱۳ (*turkm*) von einem Pferde papierweiss, gelb-
 lich weiss, weiss an den Lippen und Augenlidern Vg
 حپار (Zenker) حپار (Pavet de Court) *schyoar* (Kirg)
 bei Radloff = getigert
 حپراک *čuprak* Vg C 142 *čuprak* s ۱۹, ۵۰ Lappen
 حپلا *čapla* Vg unter *سلا* C 180 *čaplatmak* Imp *حپلاک*
 s ۳۰, ۴۳ eine Ohrfeige geben
 حپي *čybyn* C *čibin* s ۱. Fliege
 حپيچ *čypyč* s ۱۰ einjährige Ziege Vg Zenker unter *حپس*
 (welches aber kein *tahrif* von *کس* ist) Radloff, *Aus*
 I, 434

1) Die arabische Uebersetzung lautet *معرفه السباح* Das namliche Wort *سباح* kommt a a O auch vor in der Uebersetzung von *افلاحو* und von *سب*, also es arabisch wäre Man findet es aber in den persischen und türkischen Wörterbüchern z B bei Vullers und Zenker Dass es den Arabern bekannt war hat, soviel ich weiss, zuerst von Kremer, *Beiträge zur ar Lexicographie* (Wien Sitz ber CV s 437) s v *ططماح* nachgewiesen Salemann, *Noch einmal die Seltschukischen Feres* (Bull de l'Ac Imp de St Peterab X s 230) halt das Wort für türkisch, Barbier de Meynard für persisch

مر Vg. مور

نن *tun* Selg. دورن *U tun* s. ۲۸ Nacht — *tun bučuky*
ibid Vg unter نبحا — *tun gačū* ibid. gestern
Abend — *galgūn tun* ibid die erstfolgende
Nacht — Vg unter نبعوس.

ننگری *tungri* C. *tengri* Selg dass s ۳, ۵۵ Gott.

ننگر فسی *tungiz* Selg ننگر (' *tengiz* s ۹ Meer —
tungiz kuzi s v Moeroskuste

توا *towu* Selg دوا *U 128 toua* s ۱۴ Kamol — *towulu*
s ol. — نواسبر s ol.

نوکا *tugu tungu* s ۳۲ Magd = فرانس

تولک *touluk* (' 116 *touluc auogulus* s ۳۱ blind

تیرمن *turman* C. 37 *tegunan* s ۹ Muhle

تعا *taiga tiga* C 114 *tagui* s. ۳۱ *dual* = علی Oheim (Bruder
der Mutter).

تکینج Vg unter تک.

تنن *tun* C *tein* s ۱۱ Eichhornchen

تینا *tuinal* s ۱۲ Iluf

ح und ح

حاک *čatuk* (Zenker) حاك حاك Vg Katze
čat s. o *dual* statt طمان Nobel Herr Melioransky schreibt
mir dass das Wort (= ناس) im Kazak-Kirgisischen »feucht«
bedeutet

حاجر *čahy* (Mong) C *čagei* s ۱۹ Wein

حاکوچ *čakuč* C *cauč* s ۲۳ Hammer

حل *čul* s ۱۳^{۱)} Zenker graues oder rothliches Pferd Pavet

1) Der Verlaesser hat die Uebersetzung als bekannt (معروف) fortgelassen
Ob das Wort bei arabischen Autoren vorkommt weiss ich nicht, Dozy hat es
nicht erwähnt

تک *tik* C *tich* Imp تککل s. ۳۹ nahen. — تیکھی *tikiči*

s. ۳۳ Schneider — تیکه *tikič* s. ۱۳ Stachel

توک *tok* C *tok* Imp تککل s. ۳۴, fi ausgiessen

توک *tuh* Imp تککل s. ۳۸ abschneiden

تک *tik* C *tec* schweigend Vg unter طر und نوری

تگا *tugu* C *tege* s. ۱۵ Ziegenbock — Demin. تگاچوک *tukačuk* ibid

تکا *tika* Vg unter ق

تگان *tigan* turkm. = تگاناک *tiganak*, C *tigenek* s. ۹ Dorn

تکُر *tukur* C *tukur* Imp تکرکل s. ۳۶ speien.

تگما *tugmu* C 119 *tuuma* 1° Knopf s. ۱۱ — 2° schlau s. ۱۹,

تو C 115 *toema* ingimoxus (sic)

تل *tl* Imp تلکل s. ۳۷ durchbohren

تلا *tila* C *tila volo* Imp تلاکل s. ۳۴ und تلاعل s. ۳۸ suchen —

تلان *tilan* Imp تلانکل s. ۴۳ betteln

تلاقی *tylak* s. ۲۱ Clitoris Vg Vullers, *Lex Pers* unter تلاقی

تالاش *talaš* C. *talisch*, *talasch* Imp تالاشکل s. f. zanken.

تولکو *tulku* C. *tulchu* s. ۱۱ Fuchs

تالین *talin* = دولک طولین تولین (Zenker) s. ۲. Schläfe

توموت *tomut* Imp تموتکل s. ۳۹ sich versammeln Die Lesung scheint verdächtig, sollte etwa تمع zu lesen sein, vg C. 18 *jomucte* convenit? Besser wäre vielleicht دمب *demet* Bündel zu vergleichen

تمر *tamur* *tamur* auch تمر and تمر C 96 *temu* s. ۲۳, ۳۱, ۵۰.

Eisen, Stahl — تمر نور *tamur buz* vg unter نور

تامرچی C *temirzi* s. ۲۳, ۵۰. Schmied — تمران *tamian* s. ۱۳

Lanzenspitze. — In Eigennamen ist تمر häufig z. B. تمرحان,

س ۲۹ قسمر, نکمر, اندمر, اسدمر, تمراس

تومرو *tumru* = دومری s. ۲۴ Trommel.

تَرَّاز tarazu C tarazu (pers) s ۱۴ Wago

تَرَجَّأ turjā = تَرَكَلَاب s. ۴۲

تَرَسَّك tirsak s ۲. turkm statt حَمَّان Ellbogen

تُرْكُور turkur (aus تَرَكَ + اَرَى) s ۱۳. ein Turke

تَرَكَلَاب tarklat Imp تَرَكَلَاكَل s ۴۲ beelen. — تَرَكَم tarkm

ibid. dass.

تَرَّه turh s ۱۴ Sattelriem Vg Vullors, *Lex Pers* unter تَرَكَو

تَرَّه tur C tur Imp تَرَكَل s ۴۲ leben. — تَرَّه tur Selg

تَرَّه tur s ۴۱ lebendig

تَوَلَّه turh Vg تَوَلَّو (Zenkor) s ۱۱ Windel

تَرَّم tarum Vg Vullors, *Lex Pers* unter تَرَّم s. ۸ Rettig

تَرَّه tur = تَرَّه (Zenkor) s v tief

تَرَّه tyrnak C tetrac s ۲. Nagel

تَرَّه tur C tur s ۴۱ Knie — تَرَّه tur Imp تَرَكَل s ۴۱ eilen.

تَرَّه turat C turat Imp تَرَكَل s ۴۱ ordnen

تَرَّه turak s ۱۳ Pfordomist

تَرَّه turgin C turgin s ۱۴ Zugel

تَرَّه tur s ۲. Zahn — تَرَّه tur C tur Imp تَرَكَل s ۴۲ beissen

تَرَّه tur C tur, tusch Selg تَرَّه tur Imp تَرَكَل s ۴۳, ۴۴ fallen

تَرَّه tur Imp تَرَكَل s. ۴۴ ausbreiten — تَرَّه tur C turat s ۱۶ Matratze

تَرَّه tur C tur, tur s ۴۴ weiblich

تَرَّه tyk Imp تَرَكَل s ۴۱ absperren

تَرَّه tokly = تَرَّه (Zenkor) s ۱۰ einjähriges Schaf

pasla Imp سلاک s ۳۱ farzen
 panır oder banı s ۱۱ (türkm.) Kase (pers پنبه)
 paigambar (Im Cod mit ب, C 77 peygambar) s ۳,
 o Prophet (= pers پيامبر).

ت

talik C. tetic s ۳۱ klug
 takot. Vg tak bei Radloff, Cod Cum s 50 a unbeschäftigt Imp تاکیل s. ۳۰ unbeschäftigt sein.
 talım s ۲۰ (türkm.) viel
 talı C 126 telı s ۲۰, ۳۳ wahnsinnig — تاھلیک talıhik
 s ۳۳ Wahnsinn.
 tup (tip) C 125 tuḅ s v Wurzel.
 tap Imp تپک s ۳۴ mit den Füssen stossen
 taba C teba crinis Osm تبه s ۱۱, 1° Stirn — 2° s ۶
 Hugel.
 taprat C. teprat Imp تپریک s ۳۶, ۴۴ bewegen —
 tapriš s ۳۶ Bewegung
 toprak C topiak, topiac, Selg طوبرای s o Staub.
 tipi s o Schneesturm, Osm dass
 tit Imp تیکل s ۳۷ herausreissen, ausrufen
 tatur^۲ s ۱۴ arabische Kameelstuten — Wie das Wort zu
 erklären sei, die Richtigkeit der Lesung vorausgesetzt,
 weiss ich nicht
 titrama s ۳۳ das Zittern, kaltes Fieber.
 tutuṣ Imp تیسکل (nicht تیسکل) s ۳۷ einander angreifen.
 tutun C tutum s f. Rauch — Verb. Imp تیسلاک ibid.
 berauchern
 tar C 113 ter s. ۲۱ Schweiß.

boja s. ۲۴, ۳۱ 1° Farberiothe 2° C boya s. ۳۱ Farbe —
 boyacı boyacı s. ۲۴ C boyazu Farber. — 3° Verb C boya
 Imp. boyak s. ۳۷ färben.

boy C 111 boy s. ۱۹ Statur

bay = باي auch با ba und باي bay geschrieben C bey
 s. ۲۳ Emir Vg die Eigennamen s. ۲۱ بایس, بای
 کوجا und بای Radlof will bī, was nicht stimmt mit der
 Orthographie باي und bey in C

bay ist in باي zu verbessern Vg. unten.

bayam = پام نام s. ۸ Mandel

bir C bir s. ۲۲ ein

buym C buun Selg بوی Imp بویل s. ۳۵, ۴۳ befehlen

— buymak C buyuruk s. ۴۳ Befehl — buyurula

Imp بویلا s. ۳۵ annehmen

biz s. ۱۹ (turkm.) = بوز boz Zeug. — 2° Ahle — 3° Pfriemen.

biz C bir s. ۲۲ fünf

byngar (= بنگار) s. ۶ (turkm statt بنگار) Brunnen.

byryk s. ۲. Schnurband

bil Mitte des Körpers — bil bagy s. ۱۱ Leib-
 gurt. — bilik s. ۱۳ alle Waffen welche man im
 Gurtel tragt

byn s. ۲۱ Gehirn

boyn Selg بوی s. ۲. Hals — boynla

Imp بویلا s. ۳۲ jemanden auf den Nacken schlagen —

boynduruk s. ۱ Joch

bornuz s. ۱۴ Horn eines Stieres

pačynak s. ۳۲ (turkm) Schwiegerbruder der eine
 Schwester der Gattin gehonathet hat

sicher (vg die Lesart der Hs in Note a), doch vielleicht ist بلج (بلنج) Kuchlein zu vergleichen.

بالدرجن *baldrčm* s. l. Wachtel

بَلْطَر *baltır* = بالدر *s. l.* Bein

بَلْطَر *byltır* s. ٢٨ das vergangene Jahr Vg oben s. 23.

بالوط *ballut* — ساء بالوط *šah ballut* s. ٨ Kastanie.

بُلُط *bulyt* C 82 *bulud* s. ٥ Wolke

بَلْكَ? s. ٢٩ unwissend Das Wort ist mir verdächtig, vielleicht ist statt dessen das ar بلد zu lesen, oder, wie Herr Melioransky conjectirt, entweder بَلْكَ, oder بَلْكَسَر

بَلْكَ Vg unter بَل.

بانبوك *banbuk* s. ١٩ (*turkm*) = بامف

بانافسا *banafša* Eigennamen s. ٣. = pers بامف Verlehen

بهار *bahar* = pers بهار s. ٣. Fruhling in den Eigennamen ديبهار und كلبهار

بوتاك *butak* C *butac* s. v. Zweig

بوتاك *bučak* C *bučgak* (بوتغاك) s. ٩ Ecke

بوداي *budar* C 130 *boday* (aus بادی entstanden) s. ٩ Waizen.

بور *buz* C *buz* s. ١٣ grau. — تامر بور *tamir buz* ibid stahl-

grau. — Auch steckt das Wort im Eigennamen نرغش

richtiger برفس s. ٢٩.

بوش *boʃ* C *bos* s. ٢٧ leer, ledig, Ehescheidung.

بوغون *bogun* C 112 *buug* s. ٢. Gelenk

بولارساك Aussprache ungewiss s. ١٨ Hosenschnur Die Lesung ist mir verdächtig, vielleicht ist der erste Theil des Wortes بولار zu schreiben Das gewöhnliche türkische Wort für dies Kleidungsstück ist اوجور

بولاستور *bulaştır* Imp بولاستورعل s. ٣٨, ٤. wischen, umwerfen, umkehren

بولاك *bulak* C *bollach*, *bulah* (*fons*) s. ٩ Pfuhl

بوی *bu* s. ١١ Skorpion, (sonst bedeutet es Krokodil).

بَغِيْرِدَاك *bagırdak* s 18 Mutze Vg Vullers, *Lex. Pers* unter
بَغِيْرَاك

بَغِيْرَاك Vg unter بَغِيْرَاك

بَغِيْرَاك *boguzla* Imp بَغِيْرَاك s 134 orwurgen

بَغِيْرَاك *boh* C. 113 *bogh* s 11 Excremento

بَغِيْرَاك *bak* C *bak* Selg. بَغِيْرَاك Imp بَغِيْرَاك s 131, 11 schauen. —
بَغِيْرَاك Vg unter بَغِيْرَاك

بَغِيْرَاك Vg unter بَغِيْرَاك

بَغِيْرَاك *bakyıla* Imp. بَغِيْرَاك s 14 ehren

بَغِيْرَاك *bag bak* C *beg* Selg. بَغِيْرَاك nur in den Eigennamen البَغِيْرَاك,
بَغِيْرَاك und بَغِيْرَاك s 11 wo es entweder
als بَغِيْرَاك Furst oder als بَغِيْرَاك (*pah*) stark erklart wird. Man
findet auch die Formen بَغِيْرَاك und بَغِيْرَاك.

بَغِيْرَاك *buk* Imp بَغِيْرَاك s. 138 falten

بَغِيْرَاك *bugrak* s. 11 Niere

بَغِيْرَاك *bahmat* s 19 (*turkm*) Syrup. = بَغِيْرَاك bei Zonker

بَغِيْرَاك *bil* (*bal*) Selg. dass C *bil* Imp بَغِيْرَاك s 133, 138 wissen —
بَغِيْرَاك *biliš* s 132 Bekanntschaft (Bekannter)

بَغِيْرَاك *bol* C *bol* Imp بَغِيْرَاك s. 11, 113, 11, 11, Fut بَغِيْرَاك werden,
sein — Vg unter بَغِيْرَاك und بَغِيْرَاك — بَغِيْرَاك C dass
Imp بَغِيْرَاك s 11 einander helfen

بَغِيْرَاك *bala* Kuchlein, nur in den Frauennamen اَبَلَا und اَبَلَا s 13.

بَغِيْرَاك *bila* s 11 mit

بَغِيْرَاك *bilazuk* s 14 Armband Vg. oben s 23

بَغِيْرَاك *bilak* s 1. Vordorraum

بَغِيْرَاك *bilawu* C *bilau* s 13 Schleifstein — بَغِيْرَاك *bilawula*

Imp بَغِيْرَاك s 1. schleifen.

بَغِيْرَاك *balaban* C *balaban* s 1. Sperber

بَغِيْرَاك *biléik* s 11 junger Wolf Die Erklärung ist nicht vollig

بُز *buz* C *buz* s. ٥ Eis.

بُز *boz* C *boz* s. ١٩ Zeug.

بُز *buz* Imp بزل s. ٣١ wechseln — 2° zerstören = C. *buz*
بُز *buza* (mong) s. ١٩ berauschendes Getranke der Mongolen aus
Palmwein oder anderen Saften zubereitet dem Biere ähnlich

بُزَاغُو *buzagu* C 128 *buzau* s. ١٢ Kalb

بُستان *bostan* (pers) s. ٨ Garten

بُسْرَا *basra* s. ٥٩, cv das nachste

بُسْلَا *basla* Imp بسلاك s. ٢ nahien, füttern C 19 *best* Radloff
leitet das Wort von pers بَسب gedorrtes Mehl her

بِس *biš* Part بسمس C *bismis*, gekocht Vg unter اب.

بُسْ *buš* Imp بفسل s. ٣٥ zurnen Vg. Pavet de Court
unter بوسف Zenker بوسف être fâché

بُسْر *bušur* C 13 *bisur* Imp. بسركل s. ٣٢ kochen.

بُسْك *bašik* s. ١٨ Wiege — بَسْك Vg unter ب.

بُسْمَاك *bašmak* C 121 *basmac* s. ١٩ eine Art Schuhe

بَس *bas* C *bas* Imp بصل s. ٣٥, ٢. zertreten — Das Per-
fektum kommt vor im Eigennamen البصى s. ٣.

بُزُو *buzu* s. ١٢ Hinterlage

بُت *but* C *buth* s. ٢١ Wade

بَط *bat* C *bat* Imp بطل s. ٣٥ untertauchen, von Sternen
untergehen — بَطَا s. ٢٢ in Wasser untertauchen

بَغ *bog* Selg بوع s. ٣٥ Imp بعل erwurgen

بَغَا *boga* C *boga* s. ١٢ junger und kraftiger Stier

بَغَا Vg unter بوعا und بوعلوعا

بُغَاز *bogaz* C 111 *bogaz* s. ٢. Kehle

بُغْدَار *bugdar* C *bodar*, *bogdar*, *bugday* s. ٩ Waizen

بُغْرَا *bogra* s. ١٢ Kameelhengst mit zwei Hockern, welchen
man sich begatten lässt mit arabischen Kameelstuten um
die Dromedare zu gewinnen

در *bur* C *her* Solg *در* Imp درکل s. ٥١ geben Vg unter *ارقا*,
 نم صنو, صلی

در *bur* C *bur* Imp درکل s. ١٣٧ drehen.

در *bor* C *bor* s. ١٩ Wein 2° weisser Lehm womit man auf
 dem Lando die Kleider walkt

نرا *buwa* (*turkm*) und درجا *burča* s. ١١ Floh (mongol)

درج *burč* C *burč* s. ١٧ Pfeffer.

درج *burčak* C, *burzak* s. ٥ Hagel — 2° s. ٩ Erbse.

درج *burčak* s. ٧ Baumkrone — 2° Franzö

درج *bardak* C *bardak* *bardac* Solg درج s. ١٧ Krug

درج *bars* s. (mongol) s. ١١ Luchs Vg die Eigennamen *المنرس*,
 المنرس und المنرس, المنرس, المنرس

درج *barkit* C *berchit* Imp درکل s. ١٣٨ befestigen

نرا *borla* C *borla* s. ٧ Traube.

درج *barma* C *barma* s. ٢. Finger — *ulu b.* ibid

اربا —, *suk b* ibid Zeigefinger ¹⁾ —, *orta b* ibid. Mittelfinger —, *atsyz b*
 ibid Goldfinger (eig. namenloser Finger) vgl. *حدخلای* —
barma Imp درج s. ١٣٨ (denom) mit dem Finger
 zeigen

درج *burun* C *buen* (*burnung*) s. ٢. Nase. — *burunduk*
 s. ١٢ Kamolzaun -- 2° Praop s. ١٢ vor.

درج *burunčak* s. ١٧ Schleier

نرا *boru* C *born* *bori* s. ١١ Wolf

1) Arabisch السَّهْدَانِ Das Wort fehlt in den Wörterbüchern, obgleich die
 Bedeutung bekannt ist Vg Z d D M G XXXIX s. 599 So genannt, sagen
 die Fikh-bucher, weil *سار نه مسهدا*

ناغر *bagyr* s ۱۱ Leber — عرساں *bagyrsak* s. ۱۱ Eingeweide.

ناگر *bakyr*, C 96 *bager*, *bagır* s. ۱۳, ۳۱, ۵. Kupfer. — عرسى

bakyrşy s. ۱۳ = ناگرچى s. ۵. Kupferschmied

ناللا *bakla* s ۹ Bohne.

نال *bal* C *bal* s ۱۹ Honig.

نالىق *balyk* C. *baluc*, *bakħ* s v Fisch.

نالىق *balčyk* C 88 *balčuc* s ۲۴, ۴۲ Lehm — نالچلا *balčyk-*

la Imp نالچلاعل s ۴۲ mit Koth beschmutzen

نانگر *bangis* s ۳۱ (*turkm*) Gesichtsfarbe

نانلاس *banlaş* Imp ناللاسل s ۳۴, ۴۱ Note b friedlich verkehren

ناى *bar* Selg dass Vg unter نى s. ۳۱ reich

ناى *bar* C. *bey*, Radloff will *bî* Imp نانكل s ۳۴ tanzen

ناب *bit* C *bit* s ۱۲ Laus. — ناسك نى *başık bitti* ibid

(*turkm*) = نىلا eig Wiegenlaus) — نىلا *bitla* Imp

نىلاكل s ۴۲ von Lausen saubern. — نىلان *bitlan* s ۳۸

Reflexiv des vorherg

نبر oder نبور *butur* (*bittir*) C *bitir* Imp نبركل s ۳۸ oder

نبركل s ۳۵ beendigen

نك *bitik* C *bitic bitik* s ۳۳, ۵. Schrift — نىكچى *bitikçi*

C. *betichzi biticçi* s ۳۳, ۵. Schreiber

نيمان *batman* s ۵۵ Pfund

نيمك *bitmak* s ۹ Pflanze

نئى *butun* C *butun* s ۲۷ ganz

نچ *byç* Selg نچ Imp نچكل s ۳۳, ۴۲ zerschneiden (ein

Kleid), mit dem Schwerte entzwei hauen, ornten — نچچ

byçkuç s ۳۳ Schneidesechere — نچو *byçku* C *bızçı*

s ۳۳ Sage

نچى *buçuk* C 145 *buçu(jai)* s ۳۳ Halfte. — نچى

tun buçuky s ۲۸ Mitternacht

نر *bar* Selg وار C. *bar* Imp نرعل s ۴۰, Perf نردى s ۵۵, ۵۵,

Fut نرعى s. ۵۹ gehen

اىلى *arlu* s. ٢٥ schwanger. Radl W. 42

اىم Unbekannt. s. ١٨ Hosen.

اىمى *umak* s. ٣٣ Fingerhut.

اىن *ayın* (mit Schwächung des ك = اى) s. ٢. Schulter.

اىنا *ona* (!. *oyna*. Imp اىناك s. ٣٤ spielen.

اىناى *ynah* s. ٣١, ٣٢ Freund

اىناك *mak* (! *ynac* s. ١٢ Kuh

اىنگان *ingan* s. ١٢ Kameel

اىو *ow* Imp اىوكل s. ٢٢ eilen

اىوا *awa* s. v (*turkm*) Quitte

اىوداس Vg. unter او

اىوى *awuh* s. ١١ (*turkm*) Gazelle. Das Wort kommt vor in der alten Petersburger Hs der معجمه الالب von Zamachšari, wo es اىوى geschrieben wird Vg *Zapiski der Kars. Russ Arch Gesellsch* III, 394 Radloff, W s 63

اىوك *uyuk* s. ٩ (*turkm*) 1° Hugel 2° Last = Osm يوك

اىوى *uwi* s. ٩ Abtritt = اورى

اى bu s. ١٢ Kng bu Vg Radloff, *Proben der Volksliter* u. s. w. IV, 167 laugende Stute

اى Vg unter بك

اىارس *baryš* Imp اىارسعل s. ٣٤ Friebe machen

اىارلو *barlu* C *barlu* (aus بار = وار + لو) s. ٣٩ reich

اىار *bazar* s. ٥١ Markt

اىارگان *bazargan* C *bazargan* s. ٢٢ (*turkm*) Kaufmann (pers).

اىاس *baš* Selg dass C *oas*, *baš* s. ١٩, ٥٥ 1° Kopf — سوباسى

Vg unter سو *bašdah* s. ٢٥ jemand der keine

Familie hat. — باسلا *bašla*, C *bašla* Imp باسلاكل s. ٣٥

anfangen — 2° s. ٣٣ Geschwur Wunde — باسلا *bašla*

Imp باسلاكل s. ٣٥ verwunden

باغ *bağ* C *bag* s. ٨ Garten (pers)

باغ *bag* Vg unter باغى — باغلا *bagla* Imp باغلاعل s. ٣٩, ٤١ binden.

- s ٥٩, Aor ابر s ٥٢, Perf. ابرى s. ٥٩ sprechen Vg. unter
 كلاحي und كرى.
- ايار *ayar* C. *eyar* s ١٢ Sattel. — ايارلى *ayarlu* Imp. ايرلاكل
 s ٣٩ satteln
- ايران *airan* s ١٩ gegohrener Kuhmilch
- ايرك *airak* s ١١ Steinbock
- ايرل *airyl*, Selg dass Imp ايرلكل s ٢٢ sich trennen
- ايروك *airuk*, Selg dass s ٥٢ ein Anderer
- ايساوو Unbekannt s ٣. wird erklart mit كالمارك = wie ein
 gesegneter. Eigenn
- ايس s. ٥٥ Sache
- ايسم *ism* s ١٨ Beinkleidung Vg Vullers, *Lexic Pers.*
 Die Bemerkung des Verfassers رضى السراويل scheint
 zu bedeuten, dass das Wort nach seiner Meinung zusam-
 mengesetzt ist aus ايس fein^(p) und اسم Hosen
- ايجر *aygyr* C. *aygir* s ١٢ Hengst
- ايف *ayk* s. ٣٩ nüchtern
- اىكا *oiga* s ٢١ und اىكان *ogan* (turkm) Lunge
- اىگان *ogan* s ١٢ Zaum. Vg unter اىلى
- اىگير Unbekannt s ١٣ Brandfuchs
- اىگ *agi* C. *eygi* s ٢٥ gut
- اىل *al*, C 112 *el* s ٢٨ 1° Hand. — اىلى *alim*, *alm* Imp.
 اىلىكل s ٣٩, ٢٣ betasten — 2° *ibid* Friede — اىلىكى
alē C 105 *elz* s ٢٥ Gesandter — اىلاس *alaš* Imp اىلاسل
 s ٣٤, ٢١ Friede schliessen — 3° *ibid* Gegend In letz-
 terer Bedeutung bildet das Wort die Personennamen اىلى,
 اىلىكى und اىلىكى
- اىلا *arla* Imp اىلاكل s ٣٣ thun. — اىلا *tas arla* s ٢١
 verlieren
- اىلان *olan* s ٢٨ Mittag
- اىلىس *ilis* aneinander hangen nur part اىلىس Vg unter اىلىس
 اىلىك (turkm) und اىلكاك *ilkak* s ١٩ Knopfloch.

اولالدر *ulaldr* Imp اولالدرعل s. ۴۳ vergrossern

اولان *ulan* Vg. اعلان

اونا *una*, C. *una*, Imp اوناكل s. ۴۴ gehorchen

اونك *ung* = Ohn اوك *on* was vorn ist Vg unter اناى.

اوى *uy* s. o Thal Radl W. unter او

اوبار *ubar* Imp. اوبارعل s. ۳۰ wecken — اوبان *uban* C. *uyan*

s. ۳۰ erwachen. — اوانى *uanyh* s. ۴۴ wach. Selg dass.

C. 39 etc. *uyag*.

اوبى *uy* C 19 *uyu* Imp. اوبىكل s. ۴۴ schlafen —

اوبعل *uyt* Imp اوبعل ibid. einschlafen — اوبلاعل Imp. s. ۳۰

schlafen. (Denom. von اوبو = اوبى Schlaf)

اى *ar* C *ay* s. o 1° Mond — *jangi ar* ibid Neu-

mond — *ar tulun* ibid der Vollmond — اىدى

audyn s. o Mondschein, Licht im Allgem s. ۴۴ 2° Monat

s. ۲۸. — Auch viele Personennamen sind mit اى = Mond

z B. اىسا, اىك, اىس, اىلا, اىدعى, اىدعىس, اىدعىس, اىدعىس,

اىدعىس, اىدعىس, اىدعىس, اىدعىس, اىدعىس, اىدعىس, اىدعىس,

اى *al* s. ۴۳ *turkm* Hohlbohrer. = اىر. Wahrscheinlich das

namliche Wort wie اى Mond, weil man gewöhnlich sagt

اى دىورى (Vg Zenker unter اى) das Mondeisen und das

Werkzeug so benannt wurde, weil die Form des Eisens

an den Mondsichel erinnerte.

اى *oi* s. ۱۳ aschgrau, Radl W 969 اىع = weissblau

اى *aya* C *aya* s. ۲. die innere Handfläche

اىاز *uaz* Selg dass Vg. Pavot de Court unter اوباس s. ۱ Mucko

اى *ayak* C. *ayach* s. ۴۱ Bem. — اوبك اياكلارى *ong ayaklary*

s. ۱۲ die Vorderfusse eines Thieres — اوبك اياكلارى *hyč*

ayaklary ibid die Hinterfusse — اوبك اياكلارى *sač ayagy* s. ۱۷

eiserner Dreifuss Vg حراى

اوباك *uyay uyang* s. ۴۱ Rippe. Vg Pavot de Court unter اوباك

اوباكى Unbekannt s. ۴۴ vornehm.

اوبان *oyan* = اوبان — اوبان *oyanla* s. ۴۴ den Zaum anlegen

اوب *ait* C 104 *ayt* Selg dass. Imp اوبعل s. ۴۳, Fut اوبعل

اورتا *orta* C *orta* s ۳۳ Mitte

اورتا *orta* Imp اورتايل s ۳۵ anzünden

اورداك *ōrdak* s. i. *turkm* Ente

اورن Unbekannt s ۱۹ Milch (allgemeiner Name)

اورنلا *oranla* Imp اورنلاكل s ۴۲ meinen (ar طى)

اوريز *auryz* (= pers ابريز) C 120 *aurex* s ۹ Abtritt

اوراكو *uzangu* C. 122 *uxangi* s ۱۶ Steigbugel

اوررا *uzara* s ۲۱ auf

اوساك *ausak* s. ۸ Pappel Vg Radloff, *Proben der Volkslitte-*
rat u s w IV, 197 Ders W 82 *ausak*, 618 *apsak*, Espe

اوسى Vg unter است.

اوسلا *ošla* Imp اوسلاكل s ۴۴ die Mucken vertreiben (indem
man den Laut *oš* fortbringt)

اوط *ot* C *ot* s ۸, ۱۷ Feuer — اودى *odun* s. ۱۷ Brennholz
2۰ s. ۸ Regen, Feuchtigkeit. So scheint das ar. Wort حياء

a a O zu deuten Vg Radl W 1102 (frisch)

اوط *ot* s ۸ Kraut — اطلاي *otlak* s ۸ Weideplatz. — 2۰ s ۲۳
Arzenei. — گياگو اوطى *guyagu oty* s ۹ Saturei, eig Brau-

tigams Kraut, dessen man sich in der Brautnacht bedient

— اوطاحى *otačy* C *otaci* s ۲۳ Arzt — اطلا *otala* C
ottala Imp اطلاعل s f. heilen

اوعس Unbekannt s ۲۳ *dial* Tintenfass

اوك Aussprache unsicher s ۱۵ (*turkm*) vierjähriges Schaf und
darüber — Demin اوكيم *ibid* dreijähriges Schaf

اوك *ok* (mit hartem ك wie arab و Vg die Bemerkung des
Verfassers) s ۲۱ Geist Gemuth

اوكارحى *vg* unter نكر

اولا *aula* Imp اولاكل s. ۳۴, ۴۱ jagen

اولا *ula* C. dass Imp اولاعل s ۳۸ aneinander fügen

اولاستور *ulaštun* (von اولاس *vg* C 20 *ulas*) Imp اولاستورعل
s. ۳۷, ۴۳ vertheilen.

اولاغر *ulagur* Imp اولاعرعل s ۳۹ scherzen, kokettiren (ai دل V).

انا *ana* C 114 *anna* s. ۳۱ Mutter — *kāryn ana* s ۳۲ Schwiegermutter.

انا *ana* Imp. انايل s ۳۸ kastrieren Radl. W. 730 *anu*.

انجر *ingir* C 126 *ingir* s. ۸ Feige

اند *ant* s. ۳۹ Eid — *ant il* Imp اند اكل s ۳۹ schworen Vg unter اكل trinken

انط *unut* C. *unut* Imp انطعل s. ۳۰ vergessen.

انعلان *anuklan* C 43 *annila* Imp. انعلان s. ۳۹ sich fertig machen.

انكسا *angsa* C. 136 *engse* s ۱۹ Hinterkopf

انن *ynan* C *nan* Imp. انكل s ۴۱ glauben

او *aw* C *eu, eo* s ۶ Haus Das Wort wird in Zusammensetzungen auch او und اى geschrieben z B اوذا s ۵۱ zu Haus, اوذا s ۳۳ Hausfrau — اوذا s ۴۵ Hausvater eigl Besitzer eines Hauses — Auch اوسى (حى + او = اب) gehort hieher

اوب *ot* s ۴۱ Gallo Vg C *otli*

اوب *ot* Imp اوعل s ۴۲ vorbeigehen

اوج *uē* C *uē* s ۴۲ drei

اوج *uē* s ۴۲ gehen uber etwas wetten

اوحري *uēari* s ۳. Grenzbewohner (aus اوج Grenze + ارى)

اودان *owdan* s ۴۰ edel — Das Wort kommt häufig vor im VIten Bande von Radloff's, *Volksliteratur* u s w Ders *Wörterb* 634 unter *owdan* und s 1164 unter *owdan* = pers.

اندان

اودل Vg unter اودل.

اور *aw* (= *oi* und *in*) Imp. اوركل s ۳۹ 1° hauchen 2° flechten 3° (*tu km*) wählen

اورل Unbekannt s ۱۱ Vielleicht vom vorigen abgeleitet. Natter Vg اوركل *angrick* bei Zenker

اورب *aurat* s ۴۰ (*tu km* = ar عور) Weib

اورب *aurat* C 203 *ovret aurat* *admoneo* Imp اورسل (mit Elision des ك (vg unter اكر) s ۴۲ lehren

الو *alu* s. v. *turkm.* = كوكان Pflaum, Pfirsich So nennt man im Turkman die Aprikose sowohl صارو ارك, als mit dem persischen Namen زرد الو *zard alu*

الو *olu* Vg unter ال ol

الو *ulu* gross, vg. unter برمف

الى *allı* s. ۲۲ funfzig

الى *ylly* (aus انلبف) s ۹ lau, z B الى صو *ylly su* warmes Bad

المر Unbekannt s. ۱۲ Dial statt فاطر Maulesel. — البرلو *ibid* Besitzer eines Maulesels.

ام *am* C 112 *amu* s ۲۱ Gebarmutter. Deminut امكف *amčuk* *ibid*.

ام *am* Imp امكل s ۳۹ saugen — امزور *amzur* *ibid* saugen — امكك *amčak* C *emzac* s ۲. Brustwarze

امان *aman* s ۸ Eiche

امدى *mdı* s ۲۸ jetzt

امراى *amrak* (= mong *amarak* Freund Vg C. 229) بل *amrak bol* s ۳۴ lieben

امس *umsun* Imp امسكل s ۳۷ hoffen Zenker unter اوممف übersetzt dies Wort mit verzweifeln, désespérer, und dagegen das Grundwort اوممف und اوممف mit hoffen. Das Verbum scheint eine Zusammensetzung aus ام (اوم) Hoffnung und سن

امور *omuz* s ۲. Schulter

ان *in* C. *in* s ۵ Loch

ان *an* (*in*) C *en* Imp انكل s ۳۳ hinabsteigen — انس *anıš* (*mš*) C. 89 *ens* s ۹ Abhang

ان *on* s ۲۲ zehn

ان *un* C *un* s ۲۲ Stimme Gerausch — اندا *unda* C *unda* Imp انداكل s ۴۴ rufen

ان *un* s ۲۲ Mehl — ان طرب *un tart* Imp انطربعل (vg oben s. 13) s. ۳۴ mahlen.

آلب *alp* s. ٢٩ tapfer.

آلت *alt* s. ٥٣ unterhalb, unter Vg. u. الطن

آلت *alt* C *elt* Imp الكل s. ٢٢ fuhren — آلب بر *alt bar*,
ibid dass

آلب *alt* Imp الكل s. ٣٨ befeuchten

الطن *altun* C. *altun* s. ٣١ Gold In den Eigennamen الطن
und الطوباس s. ٣٠. wird ط statt ب geschrieben 2° s. ٥٥
Goldinar.

آلى *ally* s. ٢٢ sechs Steckt auch in den Personennamen الطيس
und مهلى s. ٢١, ٣٠. — آلمس *altmiz* C. *altmiz* s. ٢٢ sechzig.

آلى *alti* s. ٣٢ Herrin Pavet de Court آلى belle-soeur, vg
Radl W unter *alti* und *ilti*

ألج *olz* (t'od *olz*) C *olz* Imp الكل s. ٢٣ messen

ألد *alda* C. *alda* Imp الداعل s. ٢٢ betrogen

ألد *oldm* Vg unten آل *ol*

ألت *oltu* Imp التعل s. ٣٥ sich setzen

آلى Vg unter الطمس

آلت *altyn* s. ٢٩ unter Vg unter آلت

آلع *alyg* s. ٢٩ feig. Vulciss, Lex Pers آلع *homo mollis effe-*

minatus — آلع *alyg* Imp انجعل s. ٢٠ feig sein

آلك *alik* vg. Radl W. 815 Jak. *alik* Damhirsch s. ١١ Reh,

= آلى

ألك *olkur* s. ٥ das Siebengestirn

آلدى *alaldy* Personennamen s. ٢١ (aus آل + الدى Perf. von آل)

آما *alma* C *alma* s. v Apfel

آلك *olmak* Vg unter آل *ol*

آلى *alyn* C 110 *alyn* s. ٢. Stein

آلى *alin* Imp الكل s. ٣١ betasten Vg unter آلى

اکسر *oksır* C. 60 *oscur turkm* Imp. اکسرکل *s* ۳۳ husten Inf
 اکسیرک *s* ۳۳.

اکسوس *aksus* aus اوک + سوس = سر Vg Vambér. *Uigur* p. 198 a
s. ۳۲ Waise

اکسوک *aksuk* C 68 141 *eksuk, ecsuc* *s* ۲۸ Mangel.

اگس *agus* Selg dass *s* ۲۰ viel Vg unter سی

اکس *okus* (*okus* Vamb *Uigur* p. 199 b) *s* ۳۲ Bildung

اکسی *akši* C 83 *ehsi bruscus* *s* ۲۷ (*turkm*) sauer

اکلیک *anglik* *s* ۱۸ Schminke Radloff 717 = لیک + اک — کرمی

اکلیک *hanti anglik* ibid die echte rothe Schminke Woraus diese Schminke gewöhnlich bereitet wurde sagt der Verfasser nicht, doch wie er behauptet, kannte man (die Turken nl) auch die vegetabilische Schminke, wozu eine Pflanze gebraucht wurde welche in dem Vaterlande des Verfassers heimisch war Vermuthlich ist der Saflor gemeint. Er nennt diesen Farbstof die *Jemenische* (الجمانية) ^{۱)}, wie die Franzosen von *rouge d'Espagne* sprechen

اکی *s*. ۲. So hat die Hs was kaum richtig sein durfte, vielleicht

statt اکر sonst اعر *agys* Mund

اگو *ongu* *s*. ۵۴ ein Anderer als

ال *al* C. *al* Imp انعل *s* ۳۹, ۵۲ nehmen — ساتن *al* *s* ۳۷
 kaufen. — تالاب *al* *s* ۳۷ wahlen Vg. اللدی

ال *al* C *al* *s* ۱۳ rothbraun

ال *ol* Imp الکل *s* ۳۳ sterben — الکل *olmak* *s* ۳۳ der Tod
 — اول *olu* C *olu* Selg dass *s* ۲۶ todt (Adj) — الدير *oldur*
 C *oldur olur* Imp الدركل *s* ۳۳ todt.

الا *ala* bunt, in Personennamen, wie الافوس *s* ۲۹ —
 الالا *s* ۱۳ scheckig

الا *ala* Imp الاكل *s*. ۳۴ sichten — الالک *alak* C *elac* *s*. ۱۷ Sieb.
 الاسلک *s* ۸ Gurke

1) Möglich ist die Auffassung, dass die Pflanze selbst und nicht die Schminke so genannt wurde, doch sachlich scheint mir allein letztere Auffassung zulässig Die Wörterbücher geben keine Auskunft

افى *akyn* s. 14 Raubzug — افى ات *akyn at* s. 12 Raubzuge
veranstalten

اى *ahy* s. 110 del freigebig Vambéry, *Uigur.* dass Die Ableitung
vom ar حق bei Radloff, W 154 ist unrichtig, wahrscheinlich
ist das Wort mit اى weiss zusammenzustellen

اى *ahy* C *oku(mah)* Imp *افعل* s. 133 lösen

اك *ak* Imp. *اكمل* s. 133 saen — اكى *akin* s. 9 Saat —
akmči s. 9, 14 Samann

اك *ay ang* Imp. *اكمل* s. 12 krummen, daher *اگن* (*turkm* statt
انى) s. 2. Schulter.

اى *ang* Imp *افعل* s. 130 sich erinnern — *اگدر* *angdur* s. 4.
Verb caus. in Erinnerung bringen

اگى *agūči* U 114 *aguzi amita* s. 132 altere Schwester

اى *ogur* — اگى اعلان *ogur oglan* s. 132 Schwiegersonn Vg
Osm. اونه Pavet de Court unter اوكلى und unten اكر
اگى *ogurik* s. 1. Tutel Zenkor اوكى wilde Taube Holz-
taube Ringeltaube Radl W 1193 *ogurik* die Wandertaube

اگت *ogut* Imp *اكمل* s. 133 mahlen

اگلا *ogutlu* (= اوكوب Rath + لا) Imp *اكمل* s. 133 rathen

اگى *ogča* s. 11 Forse

اگدى *agdič* s. 12 Pferd von gemischter Rasse Das Wort ist
auch im Arab und Pers bekannt

اگر *ogur* s. 132 Vertrauter Freund Es wird auch von Pferden ge-
sagt, doch in welchem Sinne deutet der Verfasser nicht an
Vg Gale W, wo Zenker اسب Pferd männlichen Geschlechts
und Radl W 1198 اسب ein frisches nicht eingebautes
Pferd heist

اگر *agur* C *egur* Imp *اكر* s. 130 spinnen

اگر *ograt* Imp *اكر* s. 12 (*turkm* statt اورب) lehren —
اگران Imp *اكر* s. 131 lernen

اگرى *agur* C 191 *egur* s. 15 krumm Vg اك

اگر *oguz* C 128 *oguz* s. 14 Stier

أُغْرِب *uguri* s ٣٨ Schluck. — اُغْرِبْلَاعِل *ugurila* ibid. verschlucken

أَغْرَى *agry* s ٣٣ Schmerz.

أَغْرَى *ogry* s ٢٥ Dieb — اُغْرِيْلَا *ogryla*. Imp اُغْرِلَاغِل s. ٣٥ stehlen
اُغْر *aguz* — اُغْر اُغْلَان *aguz oglan* s ٢٤ Saugling.

أُغُل *ogul* C *ogul* s ٣٣ Sohn — اُغْلَان C *oglan* s ٢٤ Jungen
Sklave — اُغْلَان كُز *kuz oglan* s ٢٥ Jungfrau — اُغْلَان كُص *kuš oglan* s ٢٤ Kleiner Bube — اُغْر اُغْلَان s. unter اُغْر.

اُغُل *agul* — اُغُلْدَاس *aguldaš* s ٣٣ Augenosse Nachbar
اُغْلَا C *yglā* Radl 43 *yglā* Imp. اُغْلَاعِل s ٣٦ weinen

أُغْلَاك *ogalak* C 128 *ogalach* s ١٥ Zicklein

اُغْن *agyn* C *agin* Imp اُغْنَعِل s ٣٣ aufsteigen. — اُغْنَعِاج

agyngač C 120 *agingic* s ٩ Treppe

اُغْنَا (?) *ygnā* Radl. W *agina* Perf اُغْنِي s. ١٣ sich walzen.

اُغُو *agu* s ٢٧ bitter. 2° Gift.

اُك *ak* C. *ac* s ٣١, ٥. weiss Intensiv اُك اُك *apak* ibid. *Ak*
bildet das erste Element in den Eigennamen اُكَا, اُكَلَا,
اُكَلَا, اُكَلَا s ٢٩. اُكُس و اُكُسُفَر, اُكَطَا

اُك *ak* Partic اُكَار *vg* unter اُك.

اُك *ok* C *oh* s ١٣ Pfeil — اُكَلِي *okly* C *oghci* s ٢٤ Pfeil-
macher Schutze

اُكُرُك *akruk* (*ukruk*) s ١٣ Seil womit Pferde in einem Bauern-
hofe angebunden werden. *Vg* Radloff, *Proben der Volks-
liter u s w* IV, 71 u s w (Uebersetzung 90 Fangstab)
und *Kuruk* Schlinge (Kirk)

اُكْسُر *aksur* Imp. اُكْسُرَكِل (*sic* nicht اُكْسُرَعِل) s ٣٦ mosen

اُكْسَام *akšam* C 80 *acsan* s ٢٨ Abend

اُكْلَاغُو *uklagu* s ١٧ Nudelwalze der Backer. *Vg* für die ara-
bische Uebersetzung unten bei اُكَلَاوِي

اُسُك *ušk* s ۳ Feder (Kalam) C. 225 *usuk* nach Radloff
s 21 a Buchstabe Mongol *ussuk* Buchstab. Schreibfeder
bei Schmidt s 78 a

اُسْكُو *ušku* C *usen yona* Radloff 20 a das Schabeisen s ۲ Bohrer
اِسْلَا *isla* C. *isla* Imp اسلاكل s ۳۰ sich beschäftigen — اسلا
islat Imp اسلاكل s ۳۰ jem beschäftigen.

اُسِي *usi* (*ušu*) C 27 *usi mac, frigeo* Imp اسكل s ۳۳
frigor

اَص as C *as* Imp اصعل s ۳۴, ۴۲ aufhängen — اصرعاع
asyragah s ۱۸ Ohrgehänge

اُص *us* C. 53 *us* Solg اوس s ۱۶ Vernunft — اُصلو *uslu* s. ۲۰
klug — اصسر *ussyz* ibid unklug Solg dass
اَصِر *usur* Imp اصعل s ۳۳ furzen.

اَصِغ *assyg* C. 185, 189 *azih, azik, asuc* s ۲۸ Gewinn.

اَط at C *at* s ۱۲ Pferd. — اَطْلُو *atlu* s ۳۱, ۵۰ Reiter. —
اَطْسِر ohne Pferd s. ۵۲.

اَط at C. *at* Imp اَطْعِل s. ۳۴ werfen — اَطْمَاحَا *atmaču* vg
unter اَطْعَال

اَط ot Imp اَطْعِل s ۳۸ überholen besiegen.

اَطَا *atu* C *atta, ata* s ۳۱ Vater — اَطَا *kūm ata* s ۳۲

Schwiegervater. — اَطَا *Oheim* s. ۳۱.

اَطِر *otuz* C *otuz* s ۲۲ dreissig

اَع ag C *ag* s ۱. Netz

اَعَا *agač* C *agac* s v Baum Holz — اَعَا *am agačy*
s ۸ Pinie — اَعَا *agaču* (= *Axatçıp*) Waldmann s ۳۰.

اَعَان *ogan* s ۳ dial. Gott

اَعِر *agy* C 76 *ayer* s. ۲۷ schwer — اَعِرَلَا *agyla* Imp اَعِرَلْعَل
s ۳۷ jem ehren — اَعِرَعَف *agyrač* s ۱۷ Schweigewicht
der Spindel

استرلا *usptila* scheint vom pers سترن dass gebildet Imp.
استرلاک s fi übergeben

استر *ust* C *ust* s ۵۳ Oberthoil, oberhalb استر *tam*
usti s ۶ Dach — اوستن *ustun* s ۲۶ auf

استر *asna* Vg unter استر.

استر *asra* s ۵۹, ۵۷ fernst, ausserst — اسراکو *asraku*
kun s ۲۸ Vorgestern Radloff, *Phonet* s 37 unten giebt
als Altasch *rasqun* (aus *rašky kun* zusammengezogen)

استرک *asruk* s ۲۶ betrunken Vg C 194 *esirtir*

استرلان *aslan* = ارسلان C 127 *astlan* s ۱۱ Lowe

استر *asan* s ۳۹ gesund. Auch Personennamen in Zusammensetzungen wie اسنامر استر *asanluš*
s ۴۴ sich Lebewohl sagen.

استر *asna* Imp اسناک s ۳۸ gähnen. — اسنامک *asnamak*
s ۳۳ das Nomen davon als Namen einer Krankheit, das
Gähnen

استر *yssy* C *yssz*, *yssy*, *isz* s ۵, ۲۷ heiss — استر *yssy*
su s ۶ warmes Bad — استر *yssin* C *issin* Imp اسکل
s ۳۹ sich warmen — استر *yssima* s ۳۳ hitziges Fieber.

استر *aš* C. *as* s ۱۵ Speise — استر *aš bolsun* Wohl bekomm's
Prosit! — استر *aša* C *aša aza* Imp اسکل s ۴۳ essen.

استر *as* Imp اسکل s ۱۵, fi im Passe reiten — استر *aškun*
s ۱۳ Passgänger

استر *ašit* C *esit* Imp اسکل s ۳۳ hören

استر *ašag* s ۲۵ niedrig — استر *ašaga* s ۲۶ unten — استر
ašgak s ۲۱ Beinsehne Vg Radloff W 598 unten *aškak*
Hackensehne

استر *ašyk* s. ۱۳ Helm

استر *ašak* C *esac* s. ۱۲ Esel — استر *tišit ašak* Eselin —
استر *ašaklu* s ۵۱ Besitzer eines Esels اسکسر s ۵۱
استر *ašik* C *esich* s ۶ Thure Oberschwelle

ارنگا *aranga* s oben u. ارنگا s. ۸ Rubo. — احي ارنگا *ačy aranga* Rottig (eig bittero Rube).

ارو *aru* s l. Biene

ارو *aru* (*ay*) C *ar*, *aru* Selg اری s ۲۷ 1011

ارو *uru* s. ۳۹ Halt — ارو طر *uru tur* s ۴۳ Halt machen

اروك *oruk dial* statt اركوك s ۲۷ (wie der Verfasser behauptet, ist diese Form des Wortes unbekannt وهي لعد لا).
(يعرفها احد).

اری *ar* s. ۳۹ rauh, grob

ار *az* C *ax*, *ar* s ۲۰ wenig — Dominut. اراحف *azačyč* s ۲۰
ein klein wenig Vg سن

ار *az* Imp ارعل s ۲۱ sich verirren

ار *oz* C 200 *oz* Imp ارعل s ۳۰ vorhergehen

ارا Vg unter طالی Radl W 914 *ara* (Kng) = Mutterchen
(Anrede an alte Frauen)

اربر *arbar* s ۹ Viehhof

ارب *uzit* s. ۳۳ Toutel Vg Klaproth, *Sprache und Schrift
der Uiguren* s 17 a *usit* Boser Damon.

اردا *izdu* C *irdu yda* Selg اسمه Imp ارداكل s ۴۳ (aus
دا + ار) suchen

اردر *azdir* Imp. اردركل s. ۴. schmelzen — Radl W 901
zerreiben, auflösen lassen

اررعا *azyrya* Imp اررعاعل s. ۳۷ (von ار wenig abgeleitet) ver-
achten Vg P. de C unter اررعيف Radl. W 571

ارع *azyg* s ۲. Backenzahn = Osm ارو

ارگا *ozgu* s of ein andorer

ارلك *izlik* s ۱۹ (von ار abgeleitet) eine Art Schuhe = دشماي.

ارن So zu lösen statt ارن. Vg Radl. W. 1293 *oson*, 1302
ozon (Kng) s ۹ Fluss

ارون *uzun* C 86 *uzun* s ۲۰ lang — Imp ارعل s ۴۱ lang sein —
ارن *kulagy uzun* s ۱۲ Langohr.

اربرمك *uzurumuk* (aus اور + برمك s ۳۳ die Ruhr. Man
sagt auch ارعك

اس *as* Imp اسكل s. ۴۴ hauchen

اربا *arta* C. *erta* *arta* s. ٢٨ Morgen

اربا *orta* s. ٥٣ Mitte. Vg u. حرمف

ارتاك *ortak* C. *ortac* s. ٣٢, ٢١ Gefahrte — ارتاك *bol*
s ٢١ sich zu jem gesellen

ارتور *atur*, C *atur* Imp ارتور *s* ٢. Verb caus vermehren —
ارتف *artuk* C *artuc*, *artuch*, *artuk* s ٢٨, ٢. Vermeh-
rung, mehr

ارح *oruč* = pers روز C *oruz* — ارح *oruč tut* s ٢١ fasten.
اردم *ardam*. — اردملی *ardamli* C *erdamli* (auch mongol)
s ٣١ vernünftig

ارسلان *arslan* s ٣. Eigennamen vg u اسلان

ارسك *s* ٣٣ Bohrer = اسكو

ارسی *aršun* C. *arsun* s ٣٣ Elle.

ارف *aruk* (*aryk*) C *areg* s. ٢٧ mager

أرف *ork*? dial statt بع *s* ٢١ Excremente

اربا *arka* C. *archa* s. ٢١ Rücken *metaph* Hilfe —
arkalaš Verb. denom. recipr s ٢١ einander helfen —
ارقا *bar* s. ٣٤, ٢. helfen.

ارک *arik*. — سارو *saru arik* s ٧ (*turkm*) Aprikose

ارک *und* ارکان *vg* u ار

ارکت *urkut* Imp ارکتکل *s* ٣٩ verscheuchen

ارکچ *orguč* s ١٤ Kameelhöcker

ارکمک *arikmak* *vg* C *erik* s ٢٧ Ekel

ارلا *yrla* C, *yrta*, *yrla* Radl *gyrla*. Imp ارلاکل *s* ٢٢ singen —
ارلانچی *yrlačy* s ٢٤ Sanger

ارلغ *urlug* C *urluc* s. ٩ Saat

ارمان *orman* C. *orman* s. ٨ Wald Dickicht

ارموت *armut* C *armut* = pers آمروب oder آمروود *s* ٧ (*turkm*)
Birne = کرمبا

ارن *ärin* C *erni* gingiva Vg Radl W. s 766 u *aring* s ٢.
Lippe 2° Eiter

ارن So habe ich herausgegeben s ٩, doch die Lesart der
Hs ارن ist wieder herzustellen Vg also u ارن

grosser Hund ¹⁾ — انك *ituk* (*turkm*) ibid Jung eines Hundes = كحك

اتر *otur* Vg C 136 *gotkur* Imp s انركل *hurton* Inf s انرك s. ۱۳۳ das Husten

اترگو *utungu* C. *uturgu* scopellus pers *scana* (= سانه) s ۱۳۳ Hohlbohrer. Radl der Hobel, ders W. 1344 Meissel Stemm-eisen

اترک *otruk* s ۱۷ Luge — اترک سولا *otruk soula* s. ۱۳۹ lügen Chat *otruczi* der Lugner

اتک *atak* s ۱۹ Saum eines Kleides

اتک *utuk* s ۱۳ Erzählung — اتكلا *utukla* Imp s انكلاکل aufschneiden, lügen

اتمک *atmak* C *etmac* s ۱۰, ۵۰, ۵۳ Brod. — اتمکا *jopka atmak* s ۱۹ eine Art dunnes Geback — اتمکچی *atmakči* C *etmaci* s ۱۳, ۵۰ Backer — اتمکسز *atmaksız* s. ۷۱ brodlös

اتوک *etuk* C *etic* s ۱۹ Schuh Vg u اتم

اچ *ač* C *ac* s ۱۹ nüchtern, hungrig.

اچ *ač* C *az ac* Imp s اچل *offnen* — اچلۇچ *ačluč* C *acchuz* s ۹ Schlusel

اچ *č* C *iz, ic, yz* Imp s اچکل s. ۱۳۴, ۵۳, Perf اچى s. ۵۹ trinken Vg u. اند *čur* Imp s اچرکل Causat = tranken Selg dass

اچ *uč* C *uc* Imp s اچکل s fl fliegen

اچرم *učurum* s ۵ jaher Abhang

اچر *učuz* C *ucuz* s ۱۷ billig — اچرلىف *učuzlyk* ibid Billigkeit

اچطى *ičton* (= اچ + طنون) s ۱۸ Hosen Unterhosen Vg Radl W 1513

1) Die arabische Uebersetzung hat الكلب الرومى, doch ich hab das Wort الرومى in den Worterbuchern nicht gefunden Vielleicht laßt es sich deuten als nom rel von رومر oder رومر *princeps populi* d h königlicher Hund, grosser Hund Fur الكلب السلاق vgl Jākt unter سلووفى, Dozy, *Suppl.* u سلووفى (سلووفى).

ZWEITER THEIL. DAS WORTERVER- ZEICHNISS ¹⁾.

I

اب *ap* C *op* Imp انكل s ۳۸ kussen

اباك *abak* Vg Radl W 621 *abak* (krn) das Götzenbild s ۱۸

Puppe des chinesischen Schattenspiels *Maijone*^{to} = *ميرجون*
 طيل ادحي *apēi* C *epzi* (= او + حي) s ۲۵, ۳۳ Gattin —
tul epēi ibid Wittwe

ابرو (turkm) s ۲۹ dumm

ابيسا *abyška* C *abuscha* s ۲۴ Glois. Noch

اب *at* C *et* s ۱۵, ۵. Fleisch — *bismit* *at* ibid gekoch-
 tes Fleisch — *sokimīš* *at* ibid Fleischschnitze
 — *kasak* *at* ibid ein Stück Fleisch — *atō*
 s ۲۴, ۵. Fleischer

اب *at* C *et* Imp ايدل Vg unter افي und اوا

اب *it* C *ilt* s ۱۱ Hund — *tazy* *it* ibid Windspiel (eig
 arabischer Hund) — *kopak* *it* ibid Hirtenhund.

1) Anm. In diesem Index bedeutet Radl ohne weiteres Radloff, *Das tur-
 kische Sprachmaterial des Cod Comanicus* — Radl W Radloff, *Versuch
 eines Wörterbuchs der Turk-dialekte* — C = *Cod Comanicus* ed Geza
 Kunu — Selg = *Die Seldschukischen Perser im Rūbāb Nīmeh* von Radloff und
 Salmann (*Mélang Asiat* t X livr 1 et 2) — Die übrigen Citate brauchen
 nicht erklärt zu werden.

20. Das Nomen Aoristi in افار صو stromendes Wasser.

30 Das Nomen Futuri auf کلداحی کی in داحی Ueber-über-morgen und کلداحی دل das zweitfolgende Jahr Vg. meine darauf bezüglichen Bemerkungen in der *Zeitschrift d. D. M. G.* Band XLIII, s 74

40 Das Particp auf نل in نلسنی دل das zweitletzte Jahr

Der Imperativ hat Formen für die zweite und die dritte Person Sing und Plur Die 2 Pers. Sing ist mit dem Verbalstamme identisch حر, wird aber gewöhnlich mit dem Suffixe دل oder عل verstärkt, doch allein bei einem positiven Gebote, in der negativen Form sagt man stets حرما. Für die 2te Pers Plur sind 2 Formen da, nämlich. 1° mit dem Pronominal-affix کر also حر کر und 2° mit nasalirtem Schlussnun also حر ن (Auch geschrieben mit نك 2, 3 s نك) Der Verfasser behauptet dass letztere Form zu seiner Zeit (الآن) gebräuchlicher war als erstere Die 3te Person hat das Suffix صی woran im Plur noch das Pluralsuffix tritt, also حر صی und حر صیلار

Hiermit haben wir das grammatische Material unseres Glossars so weit möglich geordnet zusammengestellt, denn es ist nicht nothig jetzt noch von den Partikeln zu reden, welche der Autor in der 4ten Abtheilung seiner Arbeit in bunter Unordnung aufzählt Dabei wird kein Unterschied gemacht zwischen Fragepartikeln, Hilfsverben, Bildungssuffixen, Casusendungen, eigentlichen Postpositionen u s w Das meiste davon ist oben an den geeigneten Stellen schon verwerthet geworden (vg s. 36), es wurde noch erübrigen die Liste der eigentlichen Postpositionen mitzutheilen, doch weil diese sammtlich im nachstehenden alphabetischen Index angeführt sind, scheint dies überflüssig Was die Fragepartikel مو betrifft, so bemerkt der Verfasser dass dieselbe beim Perfectum, Futurum oder Prasens immer nachgesetzt wird, ausgenommen wenn die Pronomina der 1ste oder 2ten Person darin vorkommen, in welchem Falle die Partikel vor dieses Pronomen tritt

dem mit den im Osmanischen für den Optativ verwendeten Verbalformen *حرّاسی* (*حرّاسی حرّاسم*) *حرّا حرّاسن*, *حرّامن* Wirklich kommen letztere, wie ich in der *Zeitschrift d. D. M. G.*, Band XLIII, s. 73 nachgewiesen habe im alt-türkischen mit Futurbedeutung vor

Dies Futurum ist bei Kasembog-Zenker, *Gramm* s. 150, 151 als Fut. IV bezeichnet in den tatarischen Dialecten. Oben aber treten die Pronominal-Suffixe an die Form *حرّعا*, nicht *حرّعاى* wie im *Coder* (*umanicus*, wo geschrieben steht (Géza Kun s. 3) *esitchaymen*, *esitchaysen*, *esitchay*, *esitchaybis*, *esitchaysis*, *esitchaylar* (Bei der 3 Pers. Plur. ist zwar das *y* später hineingeschrieben). Wie es mir scheinen will, ist das ursprüngliche Nomen Futur *حرّعان* dessen *ن* am Ende abgefallen ist. Dieses Nomen auf *عان* resp. *نار* wird zwar als Partic. Praes. verwendet, wie wir unten sehen werden, doch war der temporelle Unterschied dabei anfänglich nicht genau ausgebildet, sodass es bisweilen Futur- bisweilen Praesens- und sogar Perfekt-Bedeutung hat.

Wenngleich der Verfasser von anderen Zeitformen schweigt, so ist aus zerstreuten Stellen des Glossars zu schliessen auf das Vorkommen des Perfekts auf *مس* in den folgenden Beispielen. *دسمس* und *سولسمس* mit *اب* Fleisch verbunden = gekochtes und zertheiltes Fleisch und im Personennamen *ندسمس* die Sonne ist aufgegangen.

Auch kennt der Verfasser das Hilfsverbum *ادى*, *انس*, *انم* s. o., welches in der Verbindung mit dem Praesens, Perfect und Futurum das Imperfectum, Plusquamperfectum und Futurum Exactum bildet.

Von Participialformen findet man 1° die Form auf *كان* oder *فان* in *نرّعان* Schopfer, *نرّعان* Baumherziger, *کلکان نل* das kommende (nächste) Jahr, wo dieselbe Futur-Bedeutung hat, wie umgekehrt in *نحکان نل* das vergangene Jahr Perfect-Bedeutung, hingegen in *طاسعان صو* überfließendes Wasser = Sturzbach Praesens-Bedeutung.

بع naher bringen = Thiere tranken, zum Trinkplatz fuhren,
 اندج aus اند End + اح trinken = schworen Zweifelhaft sind
 Wörter als ايدا suchen von امر Fusspur, اليدا betrogen von
 ال Last und ايدا rufen von ان Gerausch, welche mit دا = دمك
 sagen zusammengesetzt scheinen, doch nach Radloff a a O s.
 1544 soll دا hier mit لا (oder ل) wechseln

Zusammengesetzte Verba werden weiter gebildet durch die
 Verba برك geben, بلمف sein, بلمف stehen und بلمف setzen
 verbunden mit einem Nomen, respect vokalisch auslautendem
 Particp auf ا = a oder a, auch ی Vg oben s. 16. Bei-
 spiele بركا ans Holz schlagen, aufhängen, بلمفا
 pflanzen, بلمفا warten, بلمفا صالى freilassen, بلمفا
 lieben, بلمفا طاس verloren sein u s w Ueber ادم u. s w
 vg. unten

Was die Conjugation anbelangt, so unterscheidet das Glossar
 ausser den Imperativformen drei Tempora, nämlich Perfectum,
 Futurum und Prasens (oder Aorist) Sammtliche Formen
 des Verbums — حر schreiben sind also folgende

Perfectum	Futurum	Aorist
حردم	حرعامن	حررمي
حردن	حرعاس	حررس
حردى	حرعاى	حرر
حردع	حرعابر	حررور
حردكر	حرعاسر	حررورس
حردى لار	حرعلى لار	حررلار

Wir haben es unnöthig geglaubt auch die correspondiren-
 den Formen beim Verbum negativum anzugeben, weil die-
 selben keine Schwierigkeit machen. Im Perfectum wird dabei
 der Stamm حر ganz einfach verlangt in حرما, statt dessen
 im Aorist حرمار auftritt mit ر, für , wie in anderen Turk-
 sprachen Im Futur hingegen finden wir حرماس, حرماس,
 حرمالار, حرماسر, حرمانر, حرما Offenbar correspondiren
 diese Formen nicht mit dem Futurum auf عامى u. s w son-

das **ب** elidirt z. B. — **نَدَرَ** verschlingen machen von **نَوَت** verschlingen ¹⁾, oder das **و** fällt weg z. B. — **فَصَرَ** wiederbringen von **فَت** zuruckkehren, **أَرَبَر** vermehren vom Stamme **أَرَب** in **أَرَبَو** Vermehrung.

c) Nach den Konsonanten **ح**, **و** und **ع** wird das Causativum durch Hinzufugung von **ر** mit Elision des **و** gebildet z. B. — **اشْرَب** tranken von **اشْرَبَ** tranken, **حَفَر** ablegen von **حَف** ausziehen, **طَلَعَر** gebaren von **طَلَع** geboren worden In einigen Beispielen aber wird das **و** welches in diesen Fallen wohl Bildungssuffix ist und nicht zum Stamme gehört im Caus. elidirt und tritt an dessen Stelle das Causativ-suffix **ب** z. B. **عَفَرَت** einschuchtern von **عَفِرَ** furchten, **مَسَّس** geschmeidig machen von **مَسَف** geschmeidig, **نَكَّسَت** hoben von **نَكَّسَك**, **سَوَّ** abkühlen von **سَو** kalt

d) Nach Vokalen (in den folgenden Beispielen immer bei mehrsilbigen Stämmen) und nach den Konsonanten **ر**, **و** und **ك** genügt bisweilen ein einfaches **ب** als Causativsuffix Beispiele. **اسْلَبَ** jemanden beschaffigen von **اسْلَا** denominat von **اس** Sache, **بَكَّلَا** aufladen von **بَكَلَا** denominat von **بَكْل** Last, **بَرَب** antreiben von **بَرَبِي** laufen, **بَرَب** in Bewegung bringen von **بَرَبَا** (Osm) mit Staub bedecken von **بَرَب** Staub, **بَرَكَب** verstärken von **بَرَك** stark.

e) In einem einzigen Beispiele tritt als Causativsuffix **رَّ** auf, nämlich in **أَمَّرَ** saugen von **أَم** saugen, doch ist dies nach Radloff, Versuch u. s. w. 967 nur scheinbar, weil **أَمَّرَا** = **أَمَرَا** sein soll

Viele Verbalstämme sind aus einem Nominal- und einem Verbalstamm zusammengesetzt Sehr deutlich ist dies bei **أَطْرَبَ** aus **أَل** Mehl und **طَرَبَ** = mahlen, **صَوَّبَ** aus **صَو** Wasser und

1) Gewöhnlich wird **نَدَرَ** von **نَمَك** essen hergeleitet Kasem-beg Zenker

§ 363, allein in der Hs steht deutlich vorahsirt **نَدَر**

leitet Abgeleitete Verbalstämme sind entweder Denominativa oder Deverbalia oder beides. Beinahe von jedem Nomen kann ein Verbalstamm gebildet werden durch Hinzufügung der Silbe

لا z. B. **أُكَلِّمُ** Erzählung — **اِكْلَا** lügen, **اَعْرَى** Dieb — **اَعْرَا** stehlen u. s. w.

Deverbalia werden sowohl von ursprünglichen Verbalstämmen als von Denominativen gebildet um ein Passivum, Reflexivum, Reciprocum, besonders aber um Causativen zu erhalten, welche letztere wiederum als einfacher Stamm betrachtet werden können und ein zweites Passivum u. s. w. bilden.

Das Passivum wird gebildet durch Hinzufügung eines **ل** z. B. **اُنْرَمِ** von **اِنْرَمِ**, **سُطْلِمِس** von **سَاط** u. s. w.

Das Reflexivum hat einem mit **ن** vermehrten Stamm z. B. **اُرْنَمِك** sich freuen von **سومك**, **اُرْنَمِك** sich verbergen von **سومك** sich waschen von **نومك** u. s. w.

Beim Reciprocum wird der Verbalstamm mit **س** vermehrt Beispiele. **اُرَا** Rucken (*metaph* Stütze), davon der Verbalstamm **اُرَا** reciproc **اُرَا** einander helfen. Ebenso von dem persischen Worte **دوست** Freund abgeleitet **دوستلاسك** sich mit einander befreunden, Frieden halten, **نلسمف** einander helfen von **نولمف** u. s. w.

Das Causativum wird gebildet durch **دِر** oder **نِر**. Letzteres Suffix erscheint in unserem Glossar bei Verbalstämmen welche auf **س** und **ط** auslauten z. B. — **اُولاسِر** vertheilen, — **نيسِر** ankleben, — **نولاسِر** zerstreuen (diese drei Beispiele sind eigentlich Causativen von Reciprocis), — **طاحنِر** schnecken lassen. Einmal erscheint **نِر** auch hinter **ل** (wo sonst **دِر** steht z. B. **اَكْدِر** todten von **اَلْمَك** sterben) nämlich in **كَلْمَك** bringen von **كَلْمَك** kommen. Beispiele mit **دِر** sind u. a. **اَكْدِر** erwähnen von **اَكْمَف** sich ermunern, — **اُرْدِر** verringern von **اِر** wenig, — **سِنْدِر** löschen, — **نِدِر** anzünden, — **فِرْدِر** heizen. Vg. unter d.

b) Endigt aber der Stamm auf ein **ب**, so wird entweder

Voranstellung des Pronomen *separatum* unterbleibt. Diese Beispiele sind, wie man bemerkt, sämtlich genommen von Postpositionen, welche noch als eigentliche Nomina behandelt werden. Betrifft es aber solche, welche schon als Nomina existirt und zu blossen Partikeln herabgesunken sind, so genügt die einfache Voranstellung des Pronomen *separatum* im Genitiv (ausgenommen beim Pron. der 3ten Pers Mehrz welches das Zeichen des Gen nicht annimmt) z B *ميم احس* meinerwegen, *موني احس* deinetwegen, *موني احس* seinetwegen, hingegen *مولا احس* ihrerwegen. Die Postposition *لا* wird bei den verschiedenen Pronominibus verschieden construirt. Man sagt wie bei *احس* z B *لا* mit dir, *لا* mit euch, hingegen *لا* mit mir und *لا* mit uns und endlich *لا* mit *مولا* und dennoch *لا* mit *موني* was aber wohl ungenau ist für *لا* mit *موني*.

Das Pronomen demonstrativum lautet *هو*, Gen. *موني*, Dat *موكا*, Acc *موني* u s w. Mehrzahl *مولار* Für das entfernte Objekt hat man, wie gewöhnlich *اى*, Gen *انى*, Mehrz *انلار* welches wir bereits beim Pronomen Personale kennen gelernt haben.

Pronomina interrogativa und indefinita sind *نا* wer, *نه* was, *نه سي* (= *نه سي*) (*od. 'um. p 70 neza* was es auch sei). Anders Radloff = *نه* (*ارسا* = *ارسا*), *ارنا* etwas anderes als (Ar. *اورك* = Osman (*od. 'um p 170 74 osge osqa*) und *اكو* dasselbe. Letzteres Wort ist ohne Zweifel verwandt mit *اكاي* in Zusammensetzungen wie *اكاي اعلا* Schwiegersohn eig ein anderer als der (wirkliche) Sohn, wofür man im Osman. *اوكة* hat.

C' DAS VERBUM

Der im Imperativ (2 Pers sing) zum Vorschein tretende Stamm des Verbums ist entweder ursprünglich oder abge-

kischen, wie sonst, ein ursprüngliches Pronomen demonstrativum. Was das Suffixum dieser Person betrifft, bei vokalischem Anlaute des Nomens wird *سی* statt *ی* gebraucht.

Die Declination dieses Pronomens, soweit dieselbe aus den im Codex vorkommenden Beispielen sich construiren lässt, weist fünf Casus auf, nämlich Genitiv, Dativ, Accusativ, Locativ und Ablativ. Der Genitiv des Pronomens ist zugleich Pronomen possessivum und lautet *ابی* und *سی*, *منم*, Mehrzahl *الاریں* und *سین*, *نرم*. Das Pronomen der ersten Person hat also wie im osmanischen im Genitiv als Schlusskonsonanten ein *ن* und nicht ein *ی*.

Der Dativ ist immer kenntlich am Suffix *کا*, wenn es an *می* tritt, fällt das *ی* aus, nämlich in der Schrift, doch ist aus der Schreibweise *سکا* (Kaf mit drei Punkten) ersichtlich, dass in der Aussprache kein Ausfall stattfindet.

Der Accusativ lässt sich zufälligerweise beim Pronomen personale nicht belegen, wohl aber beim Pronomen demonstrativum *و* (*مو*) und beim Nomen. Er hat das Suffix *نی*.

Der Locativ hat überall das Suffix *دا* und der Ablativ *دان*.

Die Declination ist also ganz dieselbe, wie im Cod. Cumanicus und überhaupt in den sogenannten tatarischen Dialekten, sowohl für das Nomen als für das Pronomen. Wir brauchen uns also nicht lange dabei aufzuhalten.

Auch wenn die Casus-suffixe an ein Nomen, das bereits mit einem Pronomen suffixum verbunden ist, treten, zeigen sich die in allen Turksprachen gültigen Regel wirksam, auch was betrifft ein Nomen mit einem Suffixum der dritten Person. Vg. z. B. *ایمدا* unter mir, *انمدا* unter uns, *اسدا* unter dir, *المکدا* unter euch, doch mit der dritten Person. (*الاریں* *ایمدا*) (nicht *ایمدا*), Mehrzahl *ایمدا* (*منی* oder *می*), Hingegen sagt man in der dritten Person, Mehrzahl *اراراند* zwischen ihnen und *اورالاند* in ihrer Mitte, indem die

کلی Kili-guldi = le bienvenu.

نکریندی Tangribardi Gott hat gegeben = der von Gott
gegebene, — Tαγγιρεμπνε (Anna Comnen II, 91 94) =
das namliche — نکری یرمس (نکری یرمس)
der Ewige hat gegeben So auch mit arabischen oder persischen
Aequivalenten von نکری z B حفردی oder حفردی Hak-
barai. Hakbaradi, حابردي Hanbaradi.

النصبي = ال Gegend + نصبي Perf von نص unterjochen
Der Name des bösen Damons Albasti hat hiermit nichts zu
thun

Jagy-basan Iayounasay (Nicet Choniast 152)
der den Feind unterjocht, besiegt = نصبي + نص part von
نصبي (Vg Solg II, 2.4 Note d) Ob vielleicht noch der
namliche Name in etwas geänderter Form, namlich نصبي
Jagy-basan vorkommt ist zweifelhaft نصبي von نصبي
abgeleitet bedeutet das namliche wie نصبي Ein Grund dafür
liesse sich entnehmen aus der armenischen Transcription Agh'ou-
rian (Doc. Armén p 31 Vg die Note des Herausgebers)
und derjenigen der occidentalischen Chroniken Alexianus, An-
sian, Gracianus u. s. w

B DAS PRONOMEN

A Pronomen personale.

1 Person	Einzahl	می	Suffixum	مر
	Mehrzahl	تر		م
2. Person	Einzahl	سی	Suffixum	ن
	Mehrzahl			ن ¹⁾ کر
3. Person	Einzahl	ال	Suffixum	سی oder ی
	Mehrzahl	انلا		لا

Das Pronomen der dritten Person ist bekanntlich im tur-

1) Einmal findet sich عر namlich in اوربا عر s. 61³⁴

mit Timur. *Aşyk-timur* (Helm-Stahl), *Aj-dumir* (Mond Stahl), *Taj-timur* (Fullen-Stahl), *Taş-timur* (Stein-Stahl).

mit Taş *Altun-taş* (Gold-Stein), *Er-taş* (Mann-Stein), *Timur-taş* (Stahl-Stein), *Arslan-taş* (Lowe-Stein), *Aj-taş* (Mond-Stein)

mit Dingiz *Aj-dingiz* (Mond-Meer), *Il-dingiz* (Land-Meer), *Kun-dingiz* (Sonne-Meer)

mit Bars *Aj-bars* (Mond-Panther), *Taj-bars* (Fullen-Panther), *Buri-Bars* (Wolf-Panther)

mit Kuş *Er-kuş* (Mann-Vogel), *Ajaz-kuş* (Luft-Vogel)

mit Tugan: *Bars-Tugan* (Panther-Falke)

mit Togrul *Er-togrul* (Mann-Jagdfalke) u. s. w

Bisweilen aber sind die beiden Substantiva wirklich zu einem Begriffe verbunden wie z B *نارنيس + فوس* (= *نارنيس*) Morgen-Vogel und *نيس + فوس* oder *نيس* (*فوس*) Abend-Vogel

Auch ist die vorgetragene Erklärung dieser Namen nicht zulässig, wenn eines der Substantiven eine Würde oder einen Titel andeutet z B *نيس + نيس* in *نيس* = *نيس* und mit *نيس* an zweiter Stelle *نيس* u. s. w. —

— *نيس* *فوس*, *نيس* *ارسلان* in *نيس*

— *نيس* *حان* in *نيس* *حان* (immer an der zweiten Stelle)

— *نيس* *نيس* in *نيس* *نيس* (immer an der zweiten Stelle) u. s. w. —

— *نيس* *ارسلان* in *نيس*

— *نيس* *ارعلی* in *نيس*

Eigenthümlich sind Zusammensetzungen mit Zahlwörtern wie *Altı-bars* *الطبرس* Sechs-Panther

Dokuz-timur *طغرل* Neun-Stahl

c) Mit Verbalformen zusammengesetzte Personennamen

Zu dieser Klasse gehören

Aj-togmyş und *انلىدى* (*انلىدى*) der Mond ist aufgegangen = der aufgegangene Mond *Κοντογμης* (Anna Comnen II, 279, 280) statt *Κοντογμης* = *انلىدى* und *انلىدى* (*انلىدى*) die Sonne ist aufgegangen, — *ارسلان نيس* der Lowe ist geboren, — *انلىدى* der Friede ist geboren?

دوشنبور *Tuž* gross, stark z B نوسعا *Tužboga*,
Tuštumur.

ادکو *adku* oder ندکو *ndku* gut z B ادکوبکس *Adkulagin*
 (Vg Tabari III, 2024 note 1 ندکوبکس)

کور *Ku* gross z B کوربغا *Kurbuga*, auch in کورجان und
 کورصول wie es scheint, doch in کورنکر und کورنکس ist es
 vielleicht das persische کور wilder Esel (Vg سکرکمر). Vg noch
 کورنکس IA IX, 39 und کورلوی ibid X, 293.

کوک *Kok* blan کوکبوری *Kokburi* (Imad ed-din, ed Land-
 berg s 32), کوکس *Koktaš*

نارح *narug* glanzend نارحکس *Jaruch-*
tagin, نارحکس (ناروحکس نارحکس) *Jaruktaš*

بهک *beh* oder پهک *pek* sehr (fraglich) vg نکس *im Index*

برک *Bark* sehr in برکباری *Barkjari* (Graec Παρυζουρ
 Anna (Donn I, 305) sehr glanzend (illustrissimus).

b) Doppelnamen

Wenn sich die mit vorhergehendem Adjektivum gebildeten
 Personennamen leicht erklären lassen, so lässt sich nicht so
 leicht einsehen, wie zwei Substantiva zusammenfassen können,
 um so weniger wenn dieselben Begriffe ausdrücken, welche
 gar nichts mit einander zu thun haben, ja sogar einander
 ausschliessen. Nur diese Erklärung scheint mir zulässig, dass
 man hier gar nicht mit zusammengesetzten, sondern mit Dop-
 pelnamen zu thun hat, wie solche bei uns und überall häufig
 sind. Ist ferner die Vermuthung richtig, dass viele dieser
 Namen eigentlich nach dem Totem des Stammes gegeben sind,
 so würde der Doppelname davon herrühren, dass man bis-
 weilen sowohl nach dem Totem des Stammes dem der Vater,
 als nach demjenigen dem die Mutter angehörte benannt wurde.

So findet man mit Aislan *Kiluf-Aislan* (Schwert-Lowe)

mit Boga *Altun-boga* (Gold-Stier), *Gumuš-Boga* (Silber-
 Stier), *Timur-boga* (Stahl-Stier), *Aislan-Boga* (Lowe-Stier),
Tingiz-Boga (Meer-Stier), *Taj-Boga* (Füllen-Stier), *Il-boga*
 (Land-Stier)

Stein bedeutet, in vielen türkischen Personennamen vorkommt (s unten) Allerdings scheinen die Zusammenstellungen, Mann-Stein, Beg-Stein und Lowe-Stein sonderbar, doch das Befremden verliert seinen Grund, wenn man Zusammenstellungen wie *Kılığ-Arslan* Schwert-Lowe, *Timur-boga* Stahl-Stier, *Ajbars* Mond-Panther u s w in Betracht zieht. So lange also nicht ausdrücklich nachgewiesen wird, dass mit *ساز* zusammengestellte Personennamen nach der Analogie von *فرداس* u s w. zu erklären seien, bleibe die Sache dahingestellt.

II ZUSAMMENGESetzte NOMINA

a mit vorhergehenden Adjektiven

Die mit Adjektiven zusammengestellten Personennamen sind ausserst häufig Die am meisten gebräuchlichen Adjektiva sind folgende.

آک *Ak* weiss z B *آکوس* *Akuš* (eig *Akkuš*), *آکبغا* *Akboga*, *آکطای* *Aktaj*, *آکسونکوی* *Aksonkoi*, *آکبوری* *Akburi*, *آکک* *Akk* Vg Radloff, *Versuch eines Wörterb* u s w 89 —

کرا *Kara* schwarz z B. *کرا ارسلان* *Kara-Arslan*, *کرافس* *Karakuš*, *کرا بغا* *Kara-boga*, *کرا بکرا* *Kara-bukra*, *کرا تیمور* *Kara-timur*, *کرا سونکوی* *Kara-sonkoi*, *کرا تاج* *Kara-taj*, *کرا واس* *Karawaš*, — steht an der zweiten Stelle in *کرا* = *Αλπιχαρος* (Nicot Choniati 17)

کریل *Kyzyl* roth z B *کریل ارسلان* *Kyzyl-Arslan*

آلا *Ala* grau z B *آلاک* *Alakuš*, *آلا بغا* *Alabuga*

کونگ *Kongin* schwarzgrau z B *کونگ تاج* *Kongin-taj* (Osm فوکور)

منگلی *Mangli* gefleckt z B *منگلی بغا* *Mangli-boga*

جولک *Juluk* gerupft z B. *جولک ارسلان* *Juluk-Arslan*.

بوژ *Boz* grau z B *بوژک* *Bozkoš* (برعس), *بوژ تیمور* *Boztimur* (IA VIII, 482 بوژنمر)

طک *Tok* satt z B. *طک تاج* *Toktaj*

اریک *Arik* mager, schlank z B *اریک تاج* *Arik-taj*

اس *Asan* gesund z. B *اس دمر* *Asandamu* (دمر = دمر)

جکیمس *Cokimış*¹⁾

قطارمیس *Katarmyš*.

سسس (falls nicht سسس zu lesen ist = سسار)¹⁾

ساتلمیس *Satylmyš*

سپورعیمس *Sapurgatmyš*

کتلمیس *Kutulmyš*

توحنامیس *Tochtamyš*.

برمیس *Bizmiš* (nach Bar Hebraus Chron Syr)

بومیس *Buzmiš* n. w. —

4). Von einfachen Nominibus mittelst Suffixo abgeleitete Eigennamen

1) Wie im arabischen sind auch im türkischen Deminutivformen als Personennamen üblich, meistens mit حو gebildet. Vg oben s. 20 Beispiele ارسلادحف IA X, 279, نعراف Ibid XI, 92

2) Das Affix حد auch حا geschrieben (oben s. 20) ist ebenfalls häufig bei der Bildung von Eigennamen vertreten Beispiele سعفرحا Sonkor-ähnlich, اوتحا weisslich, فراحا (فراحة) schwarzlich, نوکچه (IA XII 76) blaulich

3) Die Affixe لو (لی) und سر Vg oben s. 21 Beispiele نابلو Besitzer eines Fullens, Reiter, حاوی (woly Beruhmter²⁾), اعرلو Ugulu Glücklicher (ar ممدارک), افسر Atsyz, was auch افسر geschrieben wird, Ohne Pferd

4) Das Affix حی oben s. 21 Beispiele ملداحی IA X, 226 Beiträger (von ناله Beil), اکدیحی Samann (von انس Saat), دلدیحی (von دلمک) Bettler

5) Fraglich ist das Affix ناس resp داس Oben s. 21
Herr Prof Karabacek, Mittheil u d S d Papyrus Erzherzog Rainer 1887, s. 106 findet es in einigen türkischen Eigennamen z B in ارناس نکناس und ارسلان ناس, allein mir scheint die Sache nicht sicher, weil oben das Wort ناس resp داس, welches

1) Falsch ist jedenfalls سسس bei IA XI, 142

2) Unrichtig ist die Deutung Jagdtalke Z D M G XXIX, 374 Note 2

سودج (IA X, 464. (auch سودج XII 147) von سودك sich freuen also *Sewang* zu sprechen,

انماج (Vg *Recueil des Seldj.* II, 233 Note 1) *Inang* von انماج. —

تاكش *Takaš* von تكش,

توتش *Tutuš* von توتش halten,

بلك *Bilik* von بلك wissen.

3° Participialformen in positiver oder negativer Form

a Part auf ان. Beispiele نران *Novçavog* von نورمن vernichten.

b. Part auf , (ر) in positiver Form

سنگار *Sangar* von سنگمن durchstechen,

طبر *Tapar* (Name von Sangar's Bruder Mohammed) von طابف (طابف) (*Tarāpuf*),

انر *Onur* von انر gedeihen?

c. in negativer Form

الماس *Olmaz* von الماك Sterben,

ساتماس *Satmas* von ساتمف verkaufen,

كاسماس *Kazmas* von كاسف sich biegen,

كاسماس *Kazmas* von كاسف fliehen,

كركماس *Korkmas* von كركف furchten —

3° Part auf مس sind ausserst häufig Ich fuhre allein einige Beispiele an und lasse mich nicht auf eine Erklärung ein, welche bei der Ungewissheit der Ueberlieferung und der Vokalisation ausserst schwierig waro.

اتلمش *Atlamyš*

ارمس?

اكرمس *Ugurtmyš*

اگلمش *Oglamyš*

الدرمس *Oldurmyš*

الدمش *Aldatmyš*

اتامش *Otamış*

اوكرمس *Ogurtmıš*

بامش?

دل *Jal* *Jil* Wind,

طمان *Tuman Duman* Nebel,

تون *Tun* Abenddämmerung, Nacht,

يارين *Jaryn* Morgendämmerung, Morgen,

تنگر oder دنگر *Tangiz Dingiz* Meer,

كوندور *Kunduz* Tag,

بوداق *Budak Zwoig* (= بوتا),

اللون *Altun* Gold,

شمش *Gumaz Silbor*,

تيمور (تيمر تيمور) *Timur Damir* Stahl,

تاس *Taž Daž* Stein,

باجر *IA VII, 63, 89—81 u s w.* vielleicht = باجر *Bagyr*

Kupfer

چاكان *Čačak* Blume

كلج *Kilij* Schwert,

سنگو *Sungu* Lanze (Pers سرك),

اسف *Ašyk* Helm,

دھماق (طوفان) *Dohmak* Steinhammer,

طغچ *Tuguč* Schlagel,

طمچاق *Tamguč* von مچا Stempel, Siegel,

سوبوك *Subuk* Ferse Fuss,

بالدر *Baldyn* Bein,

آردم *Ardam* Vernunft,

Ehrentnamen, Titel und Amtsbezeichnungen sind auch nicht selten, doch kommen einige nur in Zusammensetzungen vor wie دك, حاس, دكس u s. w Beispiele

انسان *Inah* Freund, Minister,

نمال oder نمال *Inal* Fuist bei den Kugison,

كول *Kul* Sklave,

آر *Ar* Mann,

آلپ *Alp* Held (Vg *IA VIII, 404* دكس),

جاي *Jagi* Feind,

چوپان *Čupan* Hirt

2° Nomina Verbalia auf ك س ج Beispiele

I EINFACHE NOMINA.

Sehr häufig sind Thiernamen, wobei ich einige aufzähle, welche mir nur in Zusammensetzungen aufgestossen sind

ارسلان *Arslan* Lowe.

بارس eigentlich پارس *Bars* oder *Pars* (Mongol.) Luchs oder Panther (= pers پهل ar پهل).

باکام *Bačkam* Wolf

بالابان *Balaban* Eine Art Sperber.

بورى *Buri* Wolf

بوغو eig بگو *Pigu* Eine Art Falke

بودرا oder بؤرا *Bogra* oder *Bukra* Zweihöckeriger Kameelhengst.

بوغا oder بؤغا *Boga*, *Buga* oder *Buha* (zweijähriger) Stier.

چاکیر *Čakır* Sperber.

سنگور *Sonkor* (Vg für andere Schreibweisen Quatremère, Hist des Sult Maml I s 90 n 126) Eine Art Jagdfalke

طای *Taj* zweijähriges Füllen eines Pferdes

طغان (طوغان) *Dogan* oder *Togan* Edelfalke.

طغرل *Togrul* oder *Dogrul* Jagdfalke

قاورد vielleicht = قورب oder قورد Wolf

کوش *Kuš* (فُس) Raubvogel, Vogel im allgem

لاحسن *Lašyn* Falke

چالمان *Jalman* Springhase

Oft sind Personen benannt nach Himmelserscheinungen und leblosen Gegenständen Beispiele

کون *Kun* Sonne,

ای *Aj* Mond,

آیدین *Ajdyn* Mondschein,

یولدوز *Julduz* Stern (الدر) IA XII, 122 140–146 u s w.),

یilderim *Jilderim* Blitz,

آغاز *Ajaz* Heiterer Himmel,

بولوت *Bulut* Wolke,

یغمور *Jagmur* Regen,

solche Namen erdichtet wurden, was für unsere Beweisführung gleichgültig ist. Allerdings ist es in speziellen Fällen schwierig, ja geradezu unmöglich zu entscheiden, ob der Name bloss symbolisch oder traditionell totemistisch ist, eben weil wir finden dass die dadurch bezeichneten Individuen, wenn nicht schon islamisiert, doch bereits das Bewusstsein der ursprünglichen Bedeutung ihrer Namen vergessen hatten und dieselbe jedenfalls künftigen Geschlechtern nicht überliefert ist. Wenn wir z. B. Turken treffen welche *Kılıç* (Schwert) genannt werden, so lässt sich dies aus der von Radloff angedeuteten Gewohnheit vollkommen erklären und dennoch ist es möglich dass der Name mit dem Schwerteultus zusammenhängt, welcher, wie wir von Jornandes wissen, bei den alten Hunnen bekannt und üblich war. Wenn man auch die spezielle totemistische Deutung vieler Namen verwerfen möchte, so wird man doch nicht den Zusammenhang leugnen wollen, welche bei den Turken wie bei anderen Völkern zwischen der Namensgebung und den religiösen Vorstellungen besteht.

Endlich wird man bei den Turken auch die zu Personennamen gewordenen Titel und Berufsamen finden, so wie verschiedene symbolischen Ehrenamen, wie das überall auf der Welt vorkommt.

Wir wollen jetzt einige der am meisten vorkommenden türkischen Personennamen mittheilen und zur besseren Uebersicht dieselben folgendermassen klassificiren. Erstens theilen wir dieselben in 1° einfache und 2° zusammengesetzte. Die einfachen Namen werden wieder eingetheilt nach der oben mitgetheilten Uebersicht der Nominalformen. Die zusammengesetzten Personennamen werden unterschieden in a) Nomina mit vorhergehendem bestimmendem Adjektivum, b) mit nachfolgendem bestimmendem Substantivum c) mit Verbalformen zusammengesetzte Nomina und d) Doppelnamen.

in die Jurte tritt, oder nach einem Gegenstande, dessen Name zuerst ausgesprochen wird, wie Palta (Beil), Mylytk (Gewehr) etc oder nach einem auffallenden Aeussern einer gleich nach der Geburt eingetretenen Person, wie Sary Pasch (Gelbkopf) Sind die fruheren Kinder bald nach der Geburt gestorben, so wird dem Kinde ein moglichst schlechter Name gegeben, wie z B It-Kodon (Hintertheil des Hundes), Paltschyk (Schmutz) u s. w. Weil die hier beschriebene Gewohnheit auch sonst z B bei den arabischen Beduinen constatirt worden ist, durften sich auch viele alten turkischen Namen daraus erklaren lassen. Allein in allen Fallen kommt man damit nicht aus. Erstens sind namlich viele turkischen Personennamen Sklavennamen und dieselben sind, wie bekannt, gewohnlich symbolisch. Eine Sklavin wird man z B Blume, Mond, Edelstein oder sonst nach diesem oder jenem lieblichen Gegenstande benennen und das namliche gilt auch von den mannlichen Sklaven. Anfanglich waren diese Namen wahrscheinlich arabisch oder persisch und erst spater wurden sie ins turkische ubersetzt und gebräuchlich, weil die Namen natuerlicherweise von den Besitzern, welche Araber und Perser waren, den Sklaven gegeben wurden.

Zweitens lassen sich viele alten turkischen Namen nicht aus der von Radloff beschriebenen Gewohnheit erklaren, weil dieselben Thiere oder Sachen andeuten, welche wohl nie in der Nahe des Geburtszimmers angetroffen zu werden pflegen z B Lowen, Panther, Wolfe, Falken u s. w. Nach meinem Dafurhalten steckt in diesen und ahnlichen Namen, wie ich das bereits bei einer anderen Gelegenheit angedeutet habe ¹⁾, eine Erinnerung an den uralten Totemismus der Turken. Dafur spricht der Umstand dass diese heidnischen Namen offenbar den eifrigen Muhammedanern anstossig waren, sodass z B die ersten Selguken sich biblische Namen beileigten, oder fur sie spater

1) Wiener Zeitschrift fur die Kunde des Morgenlandes 1888 s. 231

8° Anhang Die Personennamen

Im 22ten Abschnitt giebt der Verfasser des Glossars eine etymologische Erklärung einiger türkischen Männer- und Frauennamen. Viel neues ist darin freilich nicht enthalten, doch scheint es mir der Mühe werth das von ihm gesammelte Material, bereichert mit einigen andern Namen, welche mir bei der Lectüre arabischer Geschichtswerke aufgestossen sind, hier zusammenzustellen. Hauptsächlich habe ich dabei das Interesse derjenigen im Auge, welche bei der Herausgabe arabischer Texte oft in Verlegenheit sind wegen der vielfach entstellten Orthographie türkischer Eigennamen. Wenngleich meine Zusammenstellungen zu unvollständig sind um in allen Fällen Auskunft zu geben, so ist damit jedenfalls ein bescheidener Anfang gemacht, welcher für diesen oder jenen nützlich und brauchbar sein kann. Mehr beabsichtige ich nicht, weil für eine irgendwie erschöpfende Behandlung dieses höchst interessanten Theiles des türkischen Sprachmaterials die Zeit noch nicht gekommen ist und ich schwerlich in der Lage sein werde mich damit eingehend zu beschäftigen.

Für die Sicherstellung der Orthographie türkischer Namen ist die Etymologie ein unentbehrliches Hilfsmittel, doch um dasselbe benutzen zu können, müssen wir uns erst im Allgemeinen eine Vorstellung gemacht haben, wie die alten Turken bei der Namensgebung verfahren. Auch in Bezug auf diese Frage, welche zu vielen und langen Abschweifungen Gelegenheit bietet, werden wir uns der äussersten Kürze befleißigen. Berichte aus alter Zeit liegen uns darüber nicht vor, doch ist es gestattet nach Analogie desjenigen, was noch heute bei den Kirgisen und sonstigen sibirischen Turken stattfindet, auf die nämlichen Gewohnheiten vor 7 und 8 Jahrhunderten zu schliessen. Darüber belehrt uns Radloff folgendermassen (*Aus Sibirien* I, 315 fig.) Der Name wird dem Kinde gewöhnlich gleich nach der Geburt von dem Haupte der Familie gegeben und zwar meist nach dem Namen derjenigen Person, die zuerst

τιποι¹⁾ ein Buschmann, اوحى ein Grenzhewohner u. s. w
70 Fremdwörter

Fremdwörter hauptsächlich persischen Ursprungs sind häufig, wenngleich der Verfasser des Glossars oft behauptet dass sie allein im Turkmani gebräuchlich sind In den nachfolgenden Beispielen deutet ein beigeschriebenes *t turkmani* an
 Stall, آلو and آلو (t) Pfirsich, Aprikose, اوردر Abtritt, ناردرگای
 (t) Kaufmann, بام (vg oben s 9) Mandel, باغ Garten, بستان
 dass, بستر (t) Kase, بعمام Prophet, حای Seele, حمام Wiege,
 (vg oben s 9) kleiner Becher, حوا (حیوة) Quecksilber,
 (t) Hahn, حوس (t) Gelehrter, دایسمند
 Schnupftuch, دوست (t) Freund, دوتن Fass, دیوار
 Mauer, زندان, Gefangniss, زبان (t) Verlust, سرای Haus und
 سلطان, Herberge, سربان (vg oben s 10) Turban, سلطان
 Sultan, ساگرد Diener, سونا Fleischbrühe, Kastanie,
 Stadt, طاری arabisches Pferd, نیا (vg oben s 9) Perle,
 کعب (حرم) Dattel, حرما, ترسمه Engel, (حواحه) فحاح
 (t) (کلبند) Kette, کلاب (t) Rose, کلب (t) Schlüssel,
 کلبم (t) Teppich, نار (t) Granatapfel, بستان
 Zeichen, Gebet, بامری (vg oben s 10) Sattel, verloren.
 Mehr transformirt sind اودس = روده Fasten = اروج
 آندان.

Eigentlich sind zu den persischen Fremdwörtern auch die wenigen arabischen zu rechnen welche durch persische Vermittlung Aufnahme fanden z B اورد (عوره) (t) Weib, حمري
 weinfarbig, حصار Kastell, عمانی Tahn, نهل trage und das
 ursprünglich lateinische فون Ofen

Aus dem griechischen stammen فربا und فرب

Ob Fremdwörter aus dem mongolischen und chinesischen vorkommen, lassen wir dahingestellt Für das mongolische giebt
 der Verfasser des Glossars einige Beispiele s 91, 6—10

1) Dieser Name ist also grundverschieden von Kharir (حریر)

e) **لَع** oder **لَك** (**لَع** **لَك**) bildet 1° Nomina abstracta von Adjektiven z B **اِحْرَلِك** Billigkeit von **اِحْر** billig, **بَاذِلِك** Tollheit von **بَاذِل** toll, **فَرْلِك** Theuerung von **فَرْ** theuer, **سَوَكَلِك** Krankheit von **سَوَكَل** (Vg oben s 15) krank, **سَوَعَل** Name einer Krankheit — 2° Es deutet Zusammengehörigkeit und daher oft Werkzeuge an, wenn es an Verbalstamme oder Substantiven tritt z B **بَلَلِك** was man im Gurtel trägt (von **بَلَل** Schnuptuch, **اَكَلِك** Schminke, **عَلَل** Guitarre, **سَمَلِك** Stift um einzureiben, **اَرَلِك** Art Schuhe, **سَلِك** Faden, **صَلَعَل** ein Milchsaf — Bisweilen giebt es eine raumliche oder zeitliche Ausdehnung an z B **اِحْلِك** Innen-seite (Futterung), **بَرَلِك** Aussenseite, **فَسَل** Morgenzeit oig Vogelzeit von **فوس** Vogel Vg **بَاسَمون** Schlafenszeit

f) **عَج** **كَج** **فُج** bildet Nomina instrumenti. Beispiele: **اِحِف** Schlüssel von **اِحِف** öffnen, **لَعَج** Leiter von **اَعِف** aufsteigen, **دَحِك** Schere von **دَحِك** zerschneiden, **دَوَكَج** Morser von **دَوَكِك** schlagen (eig **دَوَكَكَج**), **حَاكُوج** Hammer (eig **حَاكُوكَج**) von **حَاكِف** anschlagen, **نَكِكَج** (eig **نَكِكُوج**) Nadel von **نَكِك** nahen, vielleicht gehört auch **اَرَكَج** Kameelhocker von **اُور** Hohe hieher

g) Beispiele **اِسْكُو** Bohrer, **اِسْكُو** Hohlbohrer, **اِسْكُو** Rollholz eines Pastetenbackers, **اِسْكُو** Sage, **اِسْكُو** Lanze, **اِسْكُو** Striegel, **اِسْكُو** Spiegel (von **اِسْكُو** Auge), **اِسْكُو** Steigbugel

Das Nun scheint erhalten in **اِسْكُون** Passgänger, **اِسْكُون** Gefangener, **اِسْكُون** Zugel, **اِسْكُون** Schwanzriemen, **اِسْكُون** Tamariske (wenn es kein Fremdwort ist), **اِسْكُون** Geier (unter dem namlichen Vorbehalt)

h) **اِسْكُون** an Nomina gefügt Beispiele **اِسْكُون** Eingo-weide, **اِسْكُون** Mutze, **اِسْكُون** Beweis, **اِسْكُون** Leitseil von **اِسْكُون** Nase (für **اِسْكُون** vgl e 2°)

i) **اِسْكُون** scheint die namliche Bedeutung zu haben wie **اِسْكُون** z B **اِسْكُون** Eingeweide, **اِسْكُون** Gefangener, **اِسْكُون** Kropf der Vogel, **اِسْكُون** Lauch

d mit **حا** um anzudeuten dass man eine Eigenschaft in geringerem Maasse besitzt und daher Aehnlichkeit überhaupt z B **الاحا** scheckig von **الا**, **الاحا** weisslich, **سفرحا** einem Senkor ähnlich u s w c mit **دما** (دما) in den beiden weiblichen Personennamen **كحوكا** und **انكبا** s ۳

5^a Nomina mit verschiedenen mehr oder weniger durchsichtigen Suffixen gebildet Die in unserem Glossar am häufigsten vorkommenden Suffixe sind.

a) hinter Substantiven oder Verbalstammen gefügt bildet Nomina agentis z B **سمرحی** Schmied von **سمر** Eisen, **سفرسی** (Vg. oben s 9) Kupferschmied von **سافر** Kupfer, **سککحی** Schreiber von **سک** Schrift, **الاحی** Gesandter von **ادل** Frieden, **ناحی** Architect von **ناسف** bauen, **سافحی** Verkäufer von **ساف** verkaufen, **سککحی** Schneider von **سکک** nahen, **نککحی** Khalif von **نوکومک** kneen, beten (weil er beim Gebete vorbeiset (امام) Im Osmanischen unterscheidet man zwischen **حی** hinter Substantiven und **دحی** hinter Verbalstammen und eine Spur davon findet sich bei **ارلامحی** Sanger von **ارلامک** singen, doch hat die Einfügung von **ی** hier phonetische Ursache Von **اوط** Arzenei bildet man **اوطاحی** Arzt, doch auch das Verb nomin ist **اوتلا** nicht **اوتلا**

b) **داس** bedeutet gemeinsamen Ursprung oder Besitz z B **بولداس** Geschwister von **فر** Bauch Mutter Schoos, **سرداس** Gefährte von **سول** Weg, **لرداس** Landsmann von **لر** Land, **فکداس** Mitschüler von **فدحا** = **فدحا** Lehrer, **اغل داس** Dorfgenosse von **اغل** Nomadendorf, **انوداس** Hausfrau von **او** = **او** Haus, **کودرداس** Milchbruder von **کوک** = **کوک**

c) **لو** oder **لی** bedeutet den Besitz einer Sache oder Eigenschaft z B **اطلو** Reiter von **اط** Pferd, **صعللو** bartig von **صعل** Bart, **بارلو** reich von **بار** Besitz und **سوللو** Arm von **سول** es giebt nicht

d) **سوس** (سوس سمر) bedeutet hingegen das Fehlen einer Sache oder einer Eigenschaft z B **اطسوس** ohne Pferd, **مال سوس** arm von **مال** (ar) Besitz, **اکسوس** Waise von **اک** = **اک** Hilfe

stere sowohl mit abstracter als mit concreter Bedeutung. Beispiele von *Infinitivformen* auf *مف* (مک مف) *ارکمک* Ekel, *ارمف* Ermüdung, *اسامک* das Gähnen, *اکسرمک* das Husten, *اسمک* der Tod, *احامی* *Paradios*, *اومف* Fingerhut, *اسمک* Brod, *ناسمف* eine Art Schuhe, *برمف* Finger, *حسمف* Feuerstahl, *نسمف* Schleier, *برمف* Fluss u. s. w. Von einigen dieser Wörter existirt allerdings in den bekannten Turksprachen der correspondirende Verbalstamm nicht, oder nicht mehr. Auf *ما*. *اسما* hitziges Fieber, *نرمما* kaltes Fieber, *فورما* geröstetes Fleisch, *الما* Apfel, *کرما* Birne, *نکما* Knopf. Die drei letzten Beispiele sind aber wahrscheinlich nur der Form nach ähnlich.

b *Participialformen* auf *عان* oder *کان* *نرمعان* der Schöpfer, *نرعان* der Barmherzige. Wahrscheinlich gehören dazu auch *فرعان* Kessel von *فر* trotz des abweichende Vokals, *سرعان* Ratte, *نرعان* Decke, *فرعان* Raude, *انکسان* Zaum, denn im Turkmani wo das Partizip auf *فان* nicht gebräuchlich ist und statt dessen auf *ان* auslautet, correspondiren die Formen *سحان*, *فران*, *نرعان*, *اوسان* u. s. w. Man konnte versucht sein zu meinen dass in einigen Fällen das nasale Nun abgefallen ist, wodurch z. B. *نرعا* Passagier für *نرعان* (von *نوری*), *سبرکان* Besen für *سبرکان* (von *سبر* ausgehen), *فصران* Wirbelwind für *فصران* stehen wurden, doch vgl. Kasem beg-Zenker § 130 B, d und unten sub 51, — auf *مس* z. B. *سندک* z. B. *دک* auf *دک*, Frucht, — auf *نمس* *نکمر* (Osm) *Syrup*, *نمس* *Frucht*, — auf *سی* *سی* *Kissen* von *ناس* ausbreiten, *حردک* (حردک) *Kern*, *دردک* *Hobelbank*.

4° Die *Deminutivformen* werden mit verschiedenen Suffixen gebildet und zwar a mit einfachem *ک* oder *ق* z. B. *انک* von *اب* Hund, *فونک* Esel, *ککک* junger Hund, *کوسک* junges Kameel. — b mit *ج* z. B. *اوج* dreijähriges Schaf — c mit *ح* (حی) oder *خک* z. B. *اوجح* *فونح* Das Suffix steht auch hinter Adjektiven z. B. *اراحف* ein wenig, *فصاحف* von *فصا* kurz, vielleicht auch *اعرف* (mit *س* statt *ج* vgl. oben s. 9) von *اعر* schwer —

befohlen, بارى Sünde von بار sundigen, باغى Hasenlager von باط schlafen, باقى Hundetrog von بلا locken, الاك Sieb von لا siechten, حباتك Nüsse und dergleichen von حبالا platzen, اكى Schulter von اك krummen. Es kommt freilich eine grössere Zahl Nomina im Glossar vor, welche augenscheinlich der namlichen Bildungsweise angehören, doch ist bei der Erklärung grosse Vorsicht zu beobachten. Es leuchtet namlich ein dass z. B. das اك hinter einem Verbalstamme eine völlig verschiedene Bedeutung hat von اك hinter einem Nomen. In ersterem Falle dient es um die verschiedensten Nomina zu bilden, im zweiten zur Deminutivbildung (vg unten). Ebenso deutet انس in انس etwas Anderes an als in Weiteren wie انس Bekanntschaft, انس Bewegung, انس Gefecht, wenn es mit dem س des reciproken Verbalstammes identisch ist. Wenn das türkische Sprachmaterial in unserem Glossare vollständig vorlag, würde es eine zwar schwierige, doch immerhin mögliche Aufgabe sein die betreffenden Wörter zu erklären und die eigentliche Bedeutung dieser Suffixe zu eruieren, doch dem ist nicht so und ich würde die Grenzen, welche mir hier gestellt sind, weit überschreiten, wenn ich dabei das sonst bekannte Material in den verschiedenen Dialekten zur Vergleichung heranziehen wollte. Ich lasse es also bei diesen wenigen Beispielen bewenden und bemerke nur dass ähnliche Bildungen öfters auch Denominativa sind wie z. B. اودن Brennholz von اوط Feuer, لولر Leitsail von لول Weg, wie überhaupt im türkischen Denominativa und Deverbalia nicht scharf zu trennen sind.

Noch waren hier viele Wörter zu nennen welche jetzt vokalisiert auslauten, vielleicht aber den ursprünglichen Schlusskonsonanten (gewöhnlich ك oder ن) verloren haben. Dass dies vielfach stattgefunden hat ist bekannt genug. Vg Radloff, *Phonetik* § 292–293. Einige Beispiele werden wir unten folgen lassen.

3° Sehr häufig sind Infinitiv und Participialformen, ci-

von den Diphthongen zu sprechen, es ist freilich bei der ungenügenden Vokalbezeichnung bisweilen geradezu unmöglich zu bestimmen ob و und ی Vokalzeichen sind oder nicht

II ZUR ETYMOLOGIE

A DAS NOMEN.

Der Verfasser des Glossars bespricht das Nomen nirgends ausführlich und wir können seinem Beispiele folgen in Bezug auf die Mehrzahlbildung und die Deklination, welche sich in nichts vom bekannten Schema im türkischen unterscheiden, so weit sich dies nach dem gebotenen Material beurtheilen lässt Beim Pronomen werden wir ausserdem noch darauf zurückkommen müssen, weil der Verfasser hierüber ausführlicher ist Was mehr speziell das Adjektivum betrifft, so werden s 3¹) die in fast allen Turksprachen vorkommenden Intensiv-Ausdrücke bei Farbnamen erwähnt Vg Kasembeg-Zenker § 126 Die Hauptzahlwörter sind angegeben s 3²) und geben zu keinen Bemerkungen Veranlassung Sonst werden noch zwei Formen der Bruchzahlen erwähnt, nämlich نَجْمِ = $\frac{1}{2}$ und مِائِ = $\frac{1}{4}$ doch ist letzteres nur in einigen Dialekten bekannt

Was die Form der Nomina betrifft, so giebt das Glossar zu folgenden Bemerkungen Veranlassung

1° Nicht sehr häufig sind die ursprünglichen Nomina, welche formell mit dem Verbalstamme identisch sind wie طَاط Geschmack und (verb) kosten, سَك pudendum viri und (verb) den Coitus ausüben, نَسِ Rauch und (verb) rauchern, اُنْ Hölle und (verb) absteigen, رَوا Farbe und (verb) färben u s w

2°. Häufiger sind diejenigen Nomina, worin der Verbalstamm mit einem Buchstaben vermehrt erscheint z B كَاحِوِب Uebergang von كَمِ übergehen, فَرِصِج Vorthail von فَرِ erwerben, اَنَس Abhang von اُنْ absteigen, اَمْرِ Befehl von اَمِ

Zwiebel Cod. Cum *yona* Der nämliche Laut wird bisweilen durch *Dhamma* ausgedrückt z. B. فُل *kāl* bleiben, sonst فُل, فُل *kārt* ein Kreis, فُل *jāla* loeken, vielleicht auch durch einfaches *Fatha* z. B. فُل *jālduz*, فُل = *jākuš*, فُل = *kānak* (in anderen Dialekten *jalduz*, *jukuš*, *konak*) doch ist hier Vorsicht geboten, weil die Nachlässigkeit, um nicht zu sagen die Willkür, des Abschreibers hier eine grosse Rolle spielt

Kesra mit oder ohne folgendes ع und ع allein bezeichnen die Vokale i und y (dumpfes i), bisweilen a wie wir bereits an dem Beispiele دوبي sahen. Häufiger aber tritt *Kesra* an die Stelle eines *Dhamma* (resp و) und umgekehrt So hat die Hs. z. B. سمرعو hingegen سمرعو, سمرعو neben كرسر und سمر, ايسر statt اكسوس, سكاكك, سكاكك, سمرعو, سمرعو (Fragopartikel) und مي, مي statt ملو u s. w. In einigen Fällen scheint wirklich Vokalattraction stattzufinden z. B. wenn die Imperativsuffixe كِل und كِل bei سمر und كِل فم und كِل فم geschrieben werden, doch eine Regel lässt sich daraus nicht ableiten, weil der Verfasser offenbar willkürlich verfährt, und der Abschreiber die Verwirrung, welche auch im Osmanischen bekannt genug ist, wahrscheinlich noch vergrössert hat

Dhamma mit oder ohne folgendes و und و allein bezeichnen die Vokale u und u, o und o Die Wahl zwischen u und u, o und o wird wie bei *Fatha* und *Kesra* meist durch die Konsonanten bestimmt, doch nirgends findet sich eine Andeutung ob u oder o, u oder o gemeint ist Wenn ich dennoch im Index bald das eine oder das andere geschrieben habe, so bin ich dabei hauptsächlich der Transcription Radloff's der im Cod Cum entsprechenden Wörter gefolgt

Das Material der Hs. giebt mir keine Veranlassung hier

gutturalen Vokalen gesprochen werden und sich bestrebt hat diesen Unterschied durch die Wahl verschiedener Zeichen, so weit das arabische Alphabet ihm das Material dazu bot, bemerklich zu machen. Wo das Material nicht genugte hat er, wie bei dem nasalirten Laute, verschiedene Zeichen benutzt und in einigen Fällen selbst diakritische Zeichen in Anwendung gebracht.

B. Vokale

Für die Vokalbezeichnung standen dem Verfasser sowohl die Halbvokale ا, und ی als die arabischen Zeichen für *Fatha*, *Dhamma* und *Kesra* zu Diensten. Ausserdem kommen bisweilen das im Osmanischen bei vokalischem Auslaute beliebte ۛ und das Zeichen *Medda* vor, um die a- und ă-Laute zu bezeichnen, ohne dass dadurch ein Unterschied in der Aussprache begründet wird. Im allgemeinen ist er mit der Verwendung der Halbvokale sehr sparsam gewesen und wo dieselben, namentlich و und ی, nicht geradezu als Konsonanten stehen, sind sie vielleicht ursprünglich solche gewesen und bezeichnen jetzt den Diphthong oder den daraus entstandenen langen Vokal. Dies gilt von der Verwendung dieser Zeichen im Inlaute, am Ende der Wörter wird vokalischer Auslaut regelmässig durch ا, و, oder ی bezeichnet, sehr selten durch ۛ.

Elif oder *Fatha* bezeichnen also a und ă, welche von diesen beiden Lauten gemeint sei, müssen die Konsonanten ausweisen. Ob noch ein *Elif* hinzutritt verschlägt für die Länge des betreffenden Vokales nichts. Im Gegentheil bezeichnet die Schreibung mit ا, seltener mit ی, oftmals die *Imula* oder den Laut ă. Vg. دا (sonst دی) sprechen, یا (sonst بی) essen, حیاں, čaman, یاں, šan (sonst سی), یاقین, yaqin (sonst یقی), کاشوار, kašwar, ساکل, saکل, sonst ساکل u s w. Mit دوتی ی, dawat (sonst دوات).

Neigt sich die Aussprache des ă in diesen Fällen nach e, in anderen Fällen nähert dieselbe sich der des u und wird zu ă. So schreibt Verfasser یاقین, yaqin gewöhnl. yugut, یاوا, ăwa

druckt denselben ausser mit ن auch mit نک aus z B طریق (s 13, 2) Imper von طر stehen, انکسا Hinterkopf, کنک breit, سکو Lanze (in diesem Beispiele berührt sich dieser Laut mit نج wie die Schreibweise صانج , صاحس , صاگر zeigt) Vg noch نک Flaum und نک Wolle Ausserdem schreibt er dafür im Inlaute auch ع z B نعار Brunnen, سعاک Mücke, ناعرنا nachher, کعار leicht, نعول leicht, اورناعرنا s 13 u s w und endlich benutzt er noch das sogenannte Sagirkrief z. B. حردکر , حرکر Im Auslaute und Inlaute findet nicht selten Abfall des Nun statt (Radl, *Phon* § 295) z B $\text{سوکانلنک} = \text{سوکانلک}$, $\text{برکون} = \text{برکو}$, $\text{حوامرد} = \text{pers حوامرد}$ u s w انکال und انکا

23° و kommt höchst selten im Auslaute vor und dient in diesem Falle zur Vokalbezeichnung

24° و ist w, und wechselt im Anlaute bisweilen mit ب Vg oben In den meisten Fällen wird es aber für die Vokalbezeichnung verwendet (vg unten) wofür im Anlaute ا auftritt. Doch hat و seinen Konsonantwerth behauptet in وحای Herd (اورای) Sichel (اورای) ور schlagen (اور) ارماوو , انساوو Eigennamen

25° ی ist j und hat sich im Anlaute viel besser behauptet als و z B نبار Moschus, نسک Seide, نسلک Faden, نرای fern, نک Spindel, نکا Feile, نکر Zwilling, نکا Nadel, نلکاری oben, نسکا fein, نکی zwei, نعلف Guitarre, نرومکک Art Kase, نرم Traube, wo sonst vokalscher Anlaut gewöhnlich ist und ا auftritt Vg Radl *Phon* § 244 So findet sich auch hier اوکارچی Eilbote, was wohl zu نکرمک schnell laufen zu stellen ist. Ueber ی als Vokalbezeichnung werden wir sogleich einiges bemerken

Es braucht nach dem oben gesagten kaum hervorgehoben zu werden, dass die namlichen Konsonanten in allen bekannten türkischen Dialekten auftreten und dass der Verfasser des Glossars sich sehr wohl der verschiedenen Aussprache einiger derselben bewusst war, je nachdem dieselben mit palatalen oder

Die logische Consequenz wurde bei Stämmen mit palatalen Vokalen eine ähnliche Unterscheidung zwischen مک کای کل und کای کل und مک wahrscheinlich machen, doch davon sagt der Verfasser kein Wort. Ebensowenig consequent wird die oben gegebene Regel befolgt bei Wörtern mit den Suffixen و و و u. s. w. gebildet. Zwar findet man مساعو و و و, doch gegen die Regel نرى و و و, doch gegen die Regel و و و, و و و, و و و u. s. w.

20°. ل ist l, doch unterscheidet der Verfasser zwischen dem gewöhnlichen l-Laut und dem breiten Laute, welchen die Araber hören lassen bei der Aussprache des Wortes الله. Obgleich die Thatsache bekannt ist, führe ich hier an, was Spitta in seiner Grammatik des Vulgar arabischen darüber bemerkt (s. 20): »Wird das Wort *allāh* Gott als Ausruf gebraucht, so nimmt das doppelte l einen emphatischen, fetten Klang an, der dadurch entsteht, dass man es tiefer im Gaumen bildet, als gewöhnlich, ähnlich wie das russische l.“ Wie bei ر hat der Verfasser auch hier den breiten Laut durch ein kleines م bemerkbar gemacht, dasselbe findet sich bei den Wörtern فم Achsel, فم dick und bei den Imperativformen فم فم فم (bleiben, nehmen, sein). Wie bei ر ist auch hier das Zeichen wohl bisweilen fortgelassen, wo es am Platze gewesen wäre.

21°. م ist = m Vg. oben bei م

22°. ن stellt sowohl den gewöhnlichen n-Laut als den nasalirten Laut ng vor. Der Verfasser bemerkt dies ausdrücklich in Bezug auf die Pronominalformen نى, نى u. s. w. und noch deutlicher bei den Imperativformen auf نى mit den Worten: in diesem Nun bei positiven und negativen Imperativformen liegt etwas nasalirtes und der Ort, wo dasselbe hervorgebracht wird, liegt zwischen dem Gaumen bis zum oberen Nasenknorpel (s. f¹). Offenbar ist der Verfasser mit diesem nasalirten Laute, wofür es im arabischen Alphabete keine besondere Bezeichnung giebt, verlegen gewesen, denn er

سے und فصلا kurz Hingegen sagt man im turkmani صی tief statt صی (Osman صع) Wir haben es hier also mit einer allgemeinen phonetischen Regel, welche in den verschiedenen Dialekten von grammatischen and anderen Einflüssen abhängig ist, zu thun Vg Radl a a O § 269, 292 Im Auslaute ist keine feste Regel aufzustellen, Abfall findet statt bei طابو sonst سبلع سلی, ابلع ائی, طورو sonst طابوع, طابوع اړو sonst ارع, با und بی neben نك

Wie das ع sich dem ی gegenüber verhält sieht man am deutlichsten bei der Conjugation der Verba Der Verfasser des Glossars macht sich etwas breit in Bezug der von ihm entdeckten Regel, dass die Verba in 3 Klassen zerfallen, je nachdem der Imperativ die Suffixe عل oder كل annimmt Damit correspondiren ja die Suffixe des Infinitivs (مصدر) مع, عای فای auf عای فای, so wie diejenigen des Nomen Futuri auf فای فای und مک, مع und مک, so wie diejenigen des Nomen Futuri auf فای فای und کای کای Statt dieser Dreitheilung findet man sonst in den türkischen Grammatiken die Zweitheilung nach phonetischem Princip, das heisst bei Stämmen mit gutturalen Vokalen schreibt man die Suffixe فای فای und مع, bei denjenigen mit palatalen Vokalen کای کای und مک Es scheint also eine Eigenthümlichkeit unseres Dialektes zu sein, dass bei Stämmen mit gutturalen Vokalen zwei Suffixe auftreten, mit ی und mit ع Freilich finden wir auch im Codex Cumanicus dass die Schreibweise der Suffixe fluctuirt zwischen *kel chil* und *gil, mac, mach* u s w Leider ist aus den Beispielen in diesem Codex auch hier keine feste Regel abzuleiten, doch aus denjenigen unseres Glossars ergibt sich dass bei Stämmen mit gutturalen Vokalen die Suffixe عای فای und مع auftreten nach den Halbvokalen ا, و, ی, nach den Lingualen ر, ل, م und ن und endlich nach ع, د, ک Die Ausnahmen فاعل s ۴۰, 3, طعی فاعل s ۳۴, 12 sind Versehen, weil s ۳۷, 18 richtig طعی فاعل und s ۳۸, 6 فاعل steht, und ebenso فاعل طعی s ۳۴, 2 (beachte dass s ۳۵, 4 und ۳۹, 9 richtig فاعل طعی steht) und فاعل طعی s ۴۰, 17 statt فاعل طعی Vg noch Index unter افسر

sowohl als č regelmässig durch k Im Codex Cumanicus selbst aber findet man neben k oder c auch ch z. B. *choz, chouiut, choulac, chent, chandir, cherchi, chertme, cheli, chetun, chezu, chepas* u. s. w. leider! wie gewöhnlich ohne Consequenz Das Factum aber einer doppelten Aussprache des ك als g und k steht fest, doch ist in den meisten Fällen das Richtige nicht zu ermitteln Ich transscribire mit g , wo der Codex deutlich ك hat, und ausserdem wo mir der g -Laut hinlänglich gesichert schien, in allen zweifelhaften Fällen habe ich das k stehen lassen — Wie nun aber das ك sich dem ك gegenüber verhält, so stehen sich auch ع und ق gegenüber, das heisst im In- und Auslaute werden sehr oft ق und ك in ع und ك erweicht Vg unten beim ق Hier seien nur drei Fälle von Metathesis erwähnt mit m صمعالی milchgebend von صامعی melken, نعمور Roggen statt نعمور (turkmanisch), نورمعی und نموی Faust — Ueber den nasalirten Laut des ع vg unten beim ق

18° ف ق ف kommt wie der Verfasser bemerkt nur in Fremdwörtern vor

19° ق und ك $\text{ق} = k$ bei gutturalen und $\text{ك} = k$ bei palatalen Vokalen ¹⁾ Im In- und Auslaute gehen beide oft in ع und ك über, dialektisch tritt danach noch eine weitere Schwächung zu j ein und endlich schwindet der Konsonant ganzlich, vg Radloff, *Phon.* § 337 Im Kipčaki-dialekt ist sogar der Uebergang von ك in ق häufiger als im Turkmani. vg. انی Schulter = turkm انی , نکب Jungling = turkm نکب , نیل Nadel = turkm نیل , نیرم Mühle = Col ('um *tegrman*, حردک Korn = Osm حکردک mit volliger Elision des ك Hingegen ist bei ق resp ع der Fall umgekehrt, das heisst im Kipčaki ist der Konsonant behalten, im Turkmani elidirt z. B. سحقان Ratte = turkm سحقان , فران Kessel = turkm فران , نیران Decke = turkm نیران Vg noch اعلان und اولان Jungen,

1) Ueber das Sagirkiel vg unten bei ق

Transscription des türkischen Sprachmaterials des Cod Cum die zwei z Laute nicht unterschieden und ich bin seinem Beispiele gefolgt, weil ich auch ب und ط oder ج und ك resp durch t und k wiedergebe. Im arabischen Texte hingegen habe ich die Beschaffenheit des z-Lautes bei den oben angeführten Wörtern in den Noten kenntlich gemacht, weil die Hinzufügung des م wie in der Hs technische Schwierigkeiten machte.

13° ر kommt nur einmal vor in dem Worte رطلی Tante mütterlicherseits, vgl. Index, obgleich der Verfasser von einem ر mit drei Punkten nichts sagt.

14° س und ص representiren den s-Laut. Welches Princip aber den Verfasser geleitet hat um in den einzelnen Fällen dieses oder jenes zu wählen ist nicht deutlich. Es wäre rationell gewesen, wenn ص den dumpfen Laut bei gutturalen Vokalen, س den hellen Laut bei palatalen Vokalen wiedergeben sollte, doch obgleich dies in der Regel wirklich der Fall ist, so findet man doch ساط verkaufen, سامان Stroh, سعم Kinn, سم hneintreiben, سمر Mastix, سعل Bart u. s. w., wo die Consequenz صاط, صامان, صعم, صعل, صعر u. s. w. erheischt hatte. سمر Eigenname neben صامج und صاكس.

15° س = š ist nicht sehr häufig und wechselt mit ح wie bereits bemerkt wurde.

16° ط, ع und ك kommen in türkischen Wörtern nie vor und über ط ist bereits das Nothige bei ب gesagt worden.

17° ع und ك bezeichnen g und zwar ع mit gutturalen Vokalen womit bei palatalen Vokalen das ك correspondirt. Im Anlaute kommt das ع nicht vor, hingegen ist es häufig im In- und Auslaute. Das Zeichen ك womit, wie der Verfasser angiebt, ein Kehllaut bezeichnet wird zwischen dem ع und dem ك, ist in beiden Fällen selten, doch wohl aus ähnlichen Ursachen wie wir sie bei der Schreibung ب statt ك namhaft gemacht haben. Radloff transcribirt im Anlaute ك,

Auch schwindet das و nicht selten im Auslaut in Fremdwörtern und nicht allem bei auslautender Doppel-konsonanz wie in سربان = pers. سربند Radl *Phon* § 298, wie die Beispiele مرواری statt مروارید und نباری statt نبارید bezogen

10° و kommt nicht vor, was der Verfasser zufälligerweise nicht bemerkt hat

11° ر ist im Anlaute selten, im Inlaute schwindet es in dem einzigen Worte ارسلان *Lonc* statt ارسلان . Cod. Cuman *astlan* Vg Κλιτζιασθλαν bei den Byzantinern, ارسلان bei Ibn al-Athir, *Chron* IX, 356.

12° ز ist z. Der Verfasser unterscheidet zwei z-Laute a) den gewöhnlichen, b) einen breiten Laut, demjenigen ähnlich womit die Bauern Ober Aegyptens das arabische ص aussprechen Nun ist es eine bekannte Thatsache dass in der arabischen Umgangssprache in gewissen Gegenden das ص und das ط einen Laut repräsentiren, weshalb man in Handschriften sehr oft ص für ط geschrieben findet So auch in unserer Hs Statt aber den dumpfen z-Laut durch ط resp. ص zu bezeichnen, hat der Verfasser sich begnugt das ز in diesem Falle mit einem klein geschriebenen م (Abkürzung für معظم) zu bezeichnen. Dieses Zeichen findet sich in der Hs nur bei den Wörtern ار wenig, ارع Backenzahn, حر Atlas, حر und بار schreiben, بار sundigen (auch in سندی *Sunde*) und endlich bei نفر Gatten desselben Mannes Ob es in anderen Fällen nicht auch hätte stehen sollen kann man mit Recht bezweifeln. Auch im Codex Cumanicus schwankt die Schreibweise des ز zwischen z, x und s z. B. ار aa, حر du, hingegen disma *disarmen* isqil hu حر schreiben und garec und yasue oder jazok und jasuk für سندی *Sunde* Man sieht es also dem Uebersetzer an dass er sehr gut eine verschiedene Aussprache des z wahrgenommen hat, doch war er zu wenig geübt um in allen Fällen genau zu hören und wusste daher nicht, wie er das gehörte transcribiren sollte Radloff hat bei der

5° \cup fehlt wie der Verfasser ausdrücklich bemerkt

6° \mathcal{C} oder \mathfrak{g} Dieser Buchstabe ist sehr häufig geschrieben und zwar, wie ich glaube, oft statt \mathcal{C} aus ähnlichen Ursachen wie sie bei der Schreibung von \mathcal{U} und \mathcal{V} in Betracht kommen. Ich habe also keinen Anstand genommen, ausgenommen bei Fremdwörtern, in der Transcription \mathfrak{C} statt \mathfrak{g} zu schreiben

7° چ wird im Glossar beschrieben als ein breiter Laut zwischen چ und ش, wie die Bauern von Baalbek das چ sprechen (S oben S 6) Demzufolge finden wir wirklich dass چ und س bisweilen wechseln z B bei der Transcription persischer Lehnwörter Beispiele حمسا ein kleines Trinkgefäß = pers. حمامچه, حسداس statt حسداس (حواحداس) Andere Beispiele سبلا und سبلا jem eine Ohrfeige geben, سبلا kauen = سبلا, ساری Heer = ساری Vg سبکری ۳۰, ماحی = ماحی, حسداس = حسداس, حسداس einjährige Ziege = حسداس, حسداس Kupferschmied statt حسداس Ob حسداس junges Kamel verglichen mit حسداس klein (junger Hund) hieher gehört bleibe dahingestellt

8° چ h und چ ch fehlen wie der Verfasser bemerkt im türkischen. Er verbessert daher die Schreibweise خطلیا in فلیا und schreibt قواحه statt حواحه. Das einzige türkische Wort worin das چ behalten ist ist سحرچان in چان s. ۳.

90. 1st d Der Verfasser bemerkt aber in Bezug auf das Wort **ادم** *Schnitt*, dass dieses d mit einem t-Laute gefärbt sei (وهذه الدال مسومة بالطاء) Wirklich werden die d- und t-Laute oft verwechselt z B in Fremdwörtern **طب** *Perle* = pers **دانه** (Eigenname) **ادگسی** statt **اینگسی** Im Auslaute **کلب** *Schlüssel* = **کلید** Andere Beispiele **کاعد** *Papier* = **کاغذ** **دبی** *Weber* vom Stamme **طفرحی** **دیر** und **دیر** *uēben*, **دس** (Eigenname) **ادسیر** *weiblich* vom Stamme **نسی** *Eisen*, ohne Namen von **اودس** **اودس** *Brennholz* von **اوط** **اندعمس** *Feuer*, **اندعسی** vom Stamme **طع** (Vg **طعر**) Den Uebergang von t resp d in j (Radloff, *Phon* § 238, 275) finden wir noch in dem späten Beispiele **نام** *Mandel* statt (pers) **نادام** bezeugt.

ERSTER THEIL. DIE GRAMMATIK.

I ZUR PHONETIK

A Konsonanten

1° **ا** deutet entweder den Spiritus lenis an und giebt in diesem Falle zu keinen Bemerkungen Veranlassung, oder aber das Zeichen wird für die Vokalbezeichnung verwendet und wird als solches unten besprochen werden

2° **ب** ist b und wechselt mit den ihm nächst verwandten Lauten m und w Vg **می** aufsteigen statt **می** Baumwolle statt **پنبه** dieser Genit **موبك** **بار** gehen statt **وار** **بار** geben statt **وار** (**ور** oder **ور**)

3° **پ** wird im Glossar beschrieben als ein dem türkischen eigenthümlicher (im Gegensatz zum arabischen) breiter Laut zwischen **ب** b und **ف** f Es kommt im Glossar höchst selten vor, viel seltener als es rechtens vorkommen sollte, entweder weil der Verfasser ungenau gehört oder weil der Abschreiber nachlässig geschrieben hat In der Transcription habe ich mir die Freiheit genommen das **پ** im Auslaute durch p zu transscribiren

4° **ت** bei palatalen Vokalen wie **ط** bei gutturalen Diese Orthographie wird vom Verfasser genauer befolgt als es sonst in türkischen Wörterbüchern der Fall zu sein pflegt Er schreibt also ganz richtig **ات** at Fleisch, doch **اط** at Pferd und **اتا** ata Vater Was die Verwechslung der t- und d-Laute betrifft vgl unten bei **د**

periode in türkischer Sprache in Aegypten abgefasst, nämlich eine türkische Uebersetzung von Sadi's Gulistan, Dozy, Cat I, 355, eine Kosmographie in Versen ibid II, 140, 141 und eine heilwissenschaftliche Abhandlung Cat III, 282 Endlich fällt auch die Abfassungszeit des Glossars chronologisch mit der Uebersiedelung der Kipčaken nach Aegypten zusammen, welche erst nach den Raubzügen der Mongolen stattfand, denn wie wir oben gezeigt haben, ist der Verfasser mit dem Mongolischen vertraut Als aber die Mamluken anfangen in Aegypten von Bedeutung zu werden musste die Abfassung eines Lehrbuches ihrer Sprache für die arabische Bevölkerung zeitgemäss erscheinen

Noch ist ein Umstand in Betracht zu ziehen, nämlich die Herkunft der in dem Glossar vorkommenden Fremdwörter Bekanntlich kommen im Cod Cum einige russischen Lehnwörter vor, wodurch es Bedeutung gewinnt dass dieselben hier fehlen Was die persischen und arabischen Fremdwörter betrifft, darin stehen beide Glossare einander ziemlich gleich Dasselbe gilt vom mongolischen Elemente Endlich weist unser Glossar zwei griechische Lehnwörter auf, die auch in viele Turksprachen übergegangen sind Auch hierin liegt also kein Grund vor um das gefundene Ergebniss zu ändern Ob dies nothig sei wegen der in unserem Glossar vorkommenden, sonst aber mir unbekannten Wörter, muss ich unentschieden lassen, weil ich selbstverständlich die türkische Herkunft in vielen (nicht allen) Fällen weder entschieden anzunehmen noch in Abrede zu stellen wage Dass der Verfasser übrigens ziemlich weit entfernt von Central-asien lebte erhellt zum Ueberfluss aus seiner Bemerkung dass dialektisch für Gott auch das Wort أعلى vorkomme, obgleich nur sehr wenige es verstehen, denn bekanntlich ist dies Wort im Uigurischen und Čagatai häufig.

durchfluss aber eines türkisch-persischen Glossars hier sich fühlbar machen musste, weil nicht die Araber, sondern die Perser oder jedenfalls persisch redende Kaufleute und Religionslehrer mit dem südlichen Russland Verkehr pflegten

Zweitens vergleicht der Verfasser die türkische Aussprache des ζ mit der Aussprache des arabischen ζ durch die Bauern von Baalbek und diejenige eines eigenthümlichen z-Lautes mit derjenigen des ص bei den Bauern Ober-Aegyptens. Dazu vergleiche man die Bemerkung M. Hartmanns in seinem Arabischen Sprachführer s. 2 in Bezug auf das ζ „in einigen Gegenden Nordsyriens und von den Beduinen wie italienisches g vor i gesprochen“. Für die Aussprache des ص durch die Bauern Ober-Aegyptens weiss ich keine genauen Angaben, doch ohne Zweifel war der Verfasser mit den Eigenthümlichkeiten der Aussprache dieser zwei Konsonanten durch die arabischen Bauern genau vertraut, was sich allein erklären lässt, wenn der Verfasser in Aegypten oder Syrien lebte und für Aegyptier oder Syrier schrieb. Ebenso ist die stetige Verwechslung von arabischen ص und ط , welche sich in der Hs oft constatiren lässt bezeichnend für das Vaterland des Abschreibers resp. Verfassers, weil noch heute die Aegyptier keinen Unterschied zwischen diesen beiden Konsonanten kennen.

Wir glauben dass unser Glossar in Aegypten entstanden ist und dieser Umstand lässt sich ohne Mühe mit der Thatsache, dass der türkische Dialekt der kipčakische genannt wird in Einklang bringen. Wir wissen aus Nuwairi und sonstigen Quellen dass die nach Aegypten verkauften Turkenklaven grossentheils aus dem südlichen Russland stammten. Diese Mamluken brachten natürlicherweise ihre kipčakische Muttersprache nach Aegypten mit, so dass der dort gesprochene Dialekt wesentlich der kipčakische oder kumanische war. In Aegypten hat sich dieser Dialekt selbst zu einer literaren Sprache herangebildet, denn die Londoner Bibliothek besitzt z. B. einige literare Monumente aus der Mamluken-

Verfasser unseres Glossars, nicht weiter berücksichtigen, um eine Antwort zu suchen auf die Frage was versteht der Autor eigentlich unter der Benennung die reine Turk-Kipčak-Sprache?

Diese Bezeichnung aber weist uns von selbst nach dem Došt-i-Kipčak oder dem südlichen Russland. Den dort gesprochenen türkischen Dialekt kennen wir ziemlich genau aus dem *Codex Cumanicus*, welcher vom Jahre 1303 datirt ist und wenn auch aus christlichen Kreisen stammend, doch sonst alle erforderlichen Eigenschaften besitzt um zur Vergleichung mit unserem Glossar herangezogen zu werden. Diese Vergleichung zeigt, dass wir es in beiden Codices mit dem namlichen türkischen Dialekte zu thun haben und dass Komanisch und Kipčakisch bloss verschiedene Namen sind. Um dies zu beweisen habe ich im alphabetischen Index der türkischen Wörter die entsprechenden Transcriptionen aus dem Cod. Cum. beigeschrieben nach der Ausgabe des Grafen Kuun (Budapest 1880), hin und wieder mit Verweisung nach Radloff, *Das türkische Sprachmaterial des Cod. Cum.* St. Petersburg 1887 (*Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences* VII série, t. 35, n. 6).

Nichts destoweniger können wir aus verschiedenen Ursachen den Abfassungsort unseres Glossars nicht im südlichen Russland suchen. Erstens nämlich wird man fragen, in welcher Absicht man dort ein türkisches Glossar und sogar mit arabischer Erklärung veröffentlicht haben würde. Das türkische war die Landessprache, das arabische hingegen so gut wie unbekannt, für wen schrieb denn der Verfasser? Mit dem im Codex Cum. enthaltenen Glossar ist der Fall grundverschieden. Hier haben wir im ersten Theil die lateinische Uebersetzung (welche dazu dienen sollte um christlichen Missionaren und Kaufleuten den Verkehr zu erleichtern) eines türkisch-persischen Glossars. Dies lässt sich besser hören, da es keinen Sinn hatte das türkische auf arabisch zu erklären, das Be-

zu geben, alle grammatischen und lexicologischen Erscheinungen, welche sich in unserem Glossar darbieten, vollständig in einem grammatischen und einem lexicologischen Theil zu erörtern

Die Hs ist nicht fehlerfrei und es hat mir darum redliche Muhe gemacht den Text so gut wie möglich festzustellen. Offenbare Schreibfehler habe ich verbessert, sonst aber an der Orthographie, welche recht viel zu wünschen lässt, nichts geandert, weder was das türkische, noch was das arabische betrifft, es sei denn dass die Rücksicht auf Verständlichkeit mich dazu zwang. Was sonst in dieser Hinsicht noch zu bemerken wäre wird der geehrte Leser an geeigneter Stelle bemerkt finden.

II. VON DEM TURKISCHEN DIALEKTE DES GLOSSARS

Der Verfasser bezeugt an verschiedenen Stellen dass es mehrere türkische Dialekte giebt, doch hauptsächlich unterscheidet er deren zwei nämlich die reine *türk-kıpçakı* Sprache und das *turkmanı*. Er beschäftigt sich eigentlich nur mit jener, indem er dieses als eine mit fremden, persischen und arabischen Elementen durchsetzte Mischsprache betrachtet und nur gelegentlich bemerkt im *turkmanı* heisst jenes Wort so oder so. Die Unterscheidung ist also eine rein ausserliche und ausserdem nicht ganz zutreffend, weil auch im *türk-kıpçakı* Lehnwörter nicht fehlen und in dieser Hinsicht nur von etwas mehr oder weniger die Rede sein kann. Freilich geziemt es uns am allerwenigsten ihm daraus einen Vorwurf zu machen, weil auch wir bis auf die neueren linguistischen Untersuchungen nur Unterschied zwischen türkisch und tatarisch oder zwischen Osmanlı und Osttürkisch machten und zwar oft genug nach ähnlichen ausserlichen Merkmalen. Wir wollen aber die Frage nach den türkischen Dialekten hier auf sich beruhen lassen und das *turkmanı*, ebenso wie der

dass er das türkische arabisch, das mongolische hingegen persisch erklärt hatte, so war dennoch der Verfasser des ersten Glossars mit der mongolischen und persischen Sprache wohl vertraut, wie aus seinen diesbezüglichen Bemerkungen unwidersprechlich hervorgeht. Er war ausserdem Mushme und muss augenscheinlich seine Arbeit abgefasst haben nach dem Erscheinen der Mongolen in die Länder des Islams, welches bekanntlich von Ibn al-Athir im Jahre 617 der Hégira gesetzt wird. Sonst wissen wir vom Verfasser nichts, denn in der Vorrede nennt er sich nicht, doch werden wir unten bei der Besprechung des türkischen Dialektes, worüber er handelt, eine Vermuthung über seine Heimath aussern. Jedenfalls besass er gute linguistische Kenntnisse, obgleich er sich bei der Erklärung türkischer Wörter bisweilen durch die entsprechenden arabischen Ausdrücke tauschen lässt z. B.

wenn er das arab. Pronomen هو mit در erklärt, weil مَنْ هو auf türkisch heisst *نو کمدر* (wer ist er). Er sagt weiter in seinem Vorworte, dass es in seiner Zeit bereits ähnliche Glossarien oder grammatische Bearbeitungen des türkischen gab, ohne die Titel dieser Abhandlungen oder deren Verfasser mit Namen zu nennen. Soviel ich weiss ist aber unser Glossar überhaupt das älteste welches sich in den europäischen Bibliotheken vorfindet.

Das Werk zerfällt in 4 Abschnitte. Der erste enthält in 26 Kapiteln übersichtlich geordnet eine grosse Anzahl Nomina arabisch und türkisch. Der zweite umfasst die Verba und zwar in freier alphabetischer Ordnung der arabischen Aequivalente. Der dritte beschäftigt sich mit der Conjugation der Verba und ist ziemlich dürftig ausgefallen. Der vierte endlich bespricht die verschiedensten im türkischen gebräuchlichen Partikel und Suffixe. Um für den europäischen Leser die Uebersicht des hier gebotenen linguistischen Materials zu erleichtern haben wir es vorgezogen statt eine Uebersetzung

Von den 76 Blättern kommen die ersten 62 auf das türkisch-arabische, die übrigen 14 auf das mongolisch-persische Glossar ¹⁾ Letzteres fangt ohne jegliche Vorrede mit der Aufschrift *هذا كتاب معلی وعلمی* an und ruhrt von dem namlichen Abschreiber her wie das türkisch-arabische Glossar welches uns hier zunächst angeht Letzteres hat eine Unterschrift welche am Ende des Textes mit abgedruckt ist und aussagt dass der Abschreiber seine Arbeit beendet hat am 27sten Ša'ban des Jahres 643 (28 Jan 1245) Der Ausdruck *حده* nicht *کمه* scheint zu beweisen dass der Abschreiber das vorhergehende nicht etwa aus einem andern Excmplaire, sondern aus dem Munde seines Lehrers aufgeschrieben hat. Wirklich ist das Glossar wie ein Collogienheft gehalten, worin der Lehrer zu seinem Schuler spricht, Wiederholungen und andere Versehen sind nicht selten, wie der Text lehren kann. Gelegentlich ist auch wohl eine Erklärung an vorherter Stelle eingefügt z B s 9 z 19 *الحجاج فاسب* (vg die Note das), s. ۱۰, z 16 17 (vg Note d. das); s. ۳۰ z. 5

حل im Capitel der arabischen Infinitivformen welche mit *ح* anfangen u s w. Dazu kommt noch der Umstand dass das Glossar unmöglich viel älter sein kann als etwa 625. Wenn gleich kein zwingender Grund da ist um beide Glossarien einem Verfasser zu schreiben, wobei es ja befremden würde

worin das türkische auf chinesisches, arabisches, persisches u s w erklärt wird Mehrere sind bereits herausgegeben sowohl in Europa als im Orient selbst, doch bisweilen ziemlich unbekannt geblieben wie z B das in Stambul A 11 1309 gedruckte *کتاب الادراک لسان الادراک* (verfasst im Jahre 712 der Hégira) welches mir erst durch Herrn Melioransky bekannt wurde

1) Auf einem leeren Blatte steht noch, doch von anderer Hand geschrieben als der Rest der Hs, der Anfang einer türkischen Erzählung Der Dialekt ist der namliche wie derjenige des türkischen Glossars, allein die Orthographie weicht ab Das Ganze ist nachlässig geschrieben und deshalb hin und wieder schwierig zu lesen und weil es ausserdem nur ein Bruchstück ist, so habe ich es annothig geglaubt mich der Muhe der Entzifferung zu unterziehen um das selbe dem Leser mittheilen zu können

EINLEITUNG.

I DIE HANDSCHRIFT UND DEREN INHALT

Die Handschrift n 517 Warner zählt 76 Blätter in gross 8°. Jede Seite hat 13 Zeilen in grosser und deutlicher Schrift, theilweise mit schwarzer, theilweise mit rother Dinte geschrieben. Das Titelblatt führt die Aufschrift كتاب مجموع برحمان وعاکمی وعرکی وعرکی وعلی وعلی وعلی وعلی worin der Ausdruck وعرکی auffällt, denn die Hs enthält ein turkisch-arabisches und ein mongolisch-persisches Glossar. Unterhalb des Titels steht noch geschrieben برسم الکرامه المؤننه العاصيه المكدومه الکماله ادام الله طله ورفع في الدارن قدره ومجله وحمل الاحسان سعاده واعلى مقامه بالاسم وآله وصحبه الطاهرین وسلم تسليما كبيرا. Diese Worte sind aber mit anderer Hand geschrieben, als der Rest der Hs und die Ausdrücke sind zu unbestimmt um etwas mehr daraus zu schliessen, als dass dies Exemplar bestimmt war für die Bibliothek eines gewissen Qāzī Maulānā Kamāl ad-dīn, den wir nicht näher identifiziren können. Die Handschrift ist, soviel ich weiss, ein Unicum. Zwar giebt Dozy im Catalog I s 110, N° CCXII an dass zwei weitere Exemplare sich in Oxford befinden sollen, doch die Oxford'schen Glossarien sind factisch von dem unsrigen verschieden ¹⁾

1) Herr P. Mehoransky in St. Petersburg beschäftigt sich mit der Bearbeitung dieser Glossarien und wird darüber das Nähere bringen. Es giebt freilich eine grosse Zahl solcher Glossarien aus allen Gegenden des Orients.

INHALT

	Seite
Einleitung 1 Die Handschrift und deren Inhalt	1
2 Von dem türkischen Dialekte des Glossars	4
Erster Theil Die Grammatik	
1 Zur Phonetik	8
2 Zur Etymologie	
<i>a</i> Das Nomen	18
<i>b</i> Das Pronomen	35
<i>c</i> Das Verbum	37
Zweiter Theil Das Wörterverzeichnis	43
Zusatze und Berichtigungen	111
Arabischer Text	f—dv

EIN TURKISCH-ARABISCHES GLOSSAR.

NACH DER LEIDENER HANDSCHRIFT

HIERAUSGEGEBEN UND ERLAUTERT

M. TH. HOUTSMA.

LEIDEN — E J BRILL
1894

EIN TURKISCH-ARABISCHES GLOSSAR.

